

N A J W Y Ż S Z A I Z B A K O N T R O L I

Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

I/03/006

KGP/41144/03

Nr ewid. 195/2004/I03006/KGP

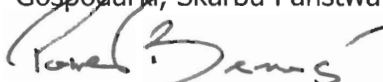
Informacja o wynikach kontroli działalności Agencji Rozwoju Przemysłu SA na rzecz wspierania wybranych podmiotów gospodarczych

Misją Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej.

Wizją Najwyższej Izby Kontroli jest cieszyć się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa.

Informacja o wynikach kontroli działalności Agencji Rozwoju Przemysłu SA na rzecz wspierania wybranych podmiotów gospodarczych

Dyrektor Departamentu
Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

Paweł Barań

Zatwierdzam:

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Krzysztof Szwedowski

Warszawa, dnia ^{28.06.}.....czerwca 2005 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
00-950 Warszawa
tel./fax: (0-22) 825 44 81
www.nik.gov.pl

Spis treści:

1.	WPROWADZENIE	4
2.	PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI.....	5
2.1.	Ogólna ocena kontrolowanej działalności.....	5
2.2.	Synteza wyników kontroli.....	5
2.3.	Uwagi końcowe i wnioski	11
3.	WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI.....	13
3.1.	Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomiczno-organizacyjnych.....	13
3.2.	Ustalenia kontroli	17
3.2.1.	Obejmowanie akcji (udziałów) w spółkach.....	17
3.2.2.	Wybór reprezentantów w radach nadzorczych spółek zależnych	22
3.2.3.	Monitoring i ocena spółek zależnych.....	24
3.2.4.	Wsparcie poszczególnych spółek	26
	Naukowo Produkcyjne Centrum Półprzewodników CEMI.....	26
	Polskie Centrum Leasingowe	29
	Polskie Centrum Kooperacji Międzynarodowej.....	34
	Centrum Rozwoju Systemów Medycznych	37
	In-Tel.....	40
	Podlaskie Konsorcjum Inwestycyjne	43
	Pozostałe spółki.....	44
3.2.5.	Zmiana statutu	44
3.2.6.	Nieruchomość po spółce CEMI.....	45
3.2.7.	Pożyczki ze środków własnych.....	55
3.2.8.	Pożyczki z kredytu tajwańskiego	60
3.2.9.	Upadłość kontrolowana	62
3.2.10.	Pozostałe ustalenia	63
4.	INFORMACJE DODATKOWE O PRZEPROWADZONEJ KONTROLI.....	64
4.1.	Przygotowanie kontroli.....	64
4.2.	Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli	64
5.	ZAŁĄCZNIKI.....	66
5.1.	Wykaz skrótów użytych w <i>Informacji</i>	66
5.2.	Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność.....	67
5.2.1.	Skład Zarządu ARP w okresie objętym kontrolą	67
5.2.2.	Skład Rady Nadzorczej ARP w okresie objętym kontrolą.....	68
5.3.	Wykaz organów, którym przekazano <i>Informację o wynikach kontroli</i>	69

1. Wprowadzenie

Temat kontroli	Najwyższa Izba Kontroli z własnej inicjatywy przeprowadziła w okresie od 20 maja 2003 r. (rozpoczęcie czynności kontrolnych) do 5 lipca 2004 r. (podpisanie protokołu przez Zarząd) kontrolę <i>działalności Agencji Rozwoju Przemysłu SA na rzecz wspierania wybranych podmiotów gospodarczych</i> (zwanej dalej ARP lub Agencją) (I/03/006). Badaniami kontrolnymi objęto okres od 1 stycznia 1995 r. do 30 czerwca 2003 r.
Cel	Celem kontroli była ocena efektów działań ARP w dziedzinie wspierania rozwoju przemysłu.
Zakres	Zgodnie z tematyką kontrolą objęto m.in. procedury i kryteria selekcji podmiotów aplikujących o uzyskanie pomocy od ARP, warunki udzielanej pomocy, a także procedury monitoringu, kontroli i oceny efektów pomocy udzielonej wybranym podmiotom.
Organizacja	Czynności kontrolne przeprowadzono w jednej jednostce – Agencji Rozwoju Przemysłu SA. W trakcie kontroli wielokrotnie zwracano się o informacje do innych jednostek, na podstawie art. 29 pkt 2 lit. f <i>ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli</i>¹. W trakcie kontroli korzystano z ustaleń <i>kontroli lokalizacji dużych obiektów handlowych (super i hipermarketów) w województwie mazowieckim</i> przeprowadzonej przez Delegaturę NIK w Warszawie². Jednostką prowadzącą badania kontrolne był Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji NIK.

¹ Dz.U. z 2001 r. Nr 85 poz. 937 ze zm.

² Informacja Nr 182/2003/P/03/172/LWA styczeń 2004 r.

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

NIK ocenia negatywnie **nieprzejrzystość w funkcjonowaniu Agencji Rozwoju Przemysłu SA (ARP, Agencji), obejmującą kluczowe decyzje inwestycyjne i kadrowe podejmowane przez jej władze w okresie objętym kontrolą**. Brak rzetelnej, bieżącej analizy stanu poszczególnych przedsięwzięć przez ARP uniemożliwia w praktyce jednoznaczną ocenę efektów jej działań w dziedzinie wspierania rozwoju przemysłu. W *Raportach rocznych ARP* prezentowane są dane dotyczące samej Agencji, brak natomiast informacji o zmianach w sytuacji spółek, którym udzieliła ona pomocy. Dane o wartości akcji lub udziałów spółek z portfela Agencji, prezentowane są w *Raportach* jedynie w ujęciu nominalnym, co uniemożliwia analizę efektów zarządzania tymi spółkami.

Brak przejrzystości działania, w tym regularnego rozliczania Spółki z osiągniętych efektów, sprzyjały angażowaniu się przez Zarząd ARP w niegospodarne i niecelowe przedsięwzięcia. Z dziewięciu spółek objętych szczegółową kontrolą do siedmiu NIK zgłosiła uwagi krytyczne. Działania ARP doprowadziły – według szacunków NIK – do utraty przez Skarb Państwa ponad 82 mln zł. W przypadku szkód majątkowych o łącznej wysokości prawie 73 mln zł – zdaniem NIK – członkowie Zarządu ARP działali na niekorzyść Agencji, o czym NIK zawiadomiła Prokuraturę.

2.2. Synteza wyników kontroli

Zakres działalności

1. Agencja Rozwoju Przemysłu SA powstała pod koniec 1990 r. w wyniku przekształcenia likwidowanego **Funduszu Zmian Strukturalnych w Przemysle** w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa na podstawie art. 14 ust. 1 *ustawy z dnia 14 grudnia 1990 r. o zniesieniu i likwidacji niektórych funduszy*³. Należąca do państwa w 100% ARP zajmuje się na szeroką skalę działalnością inwestycyjną, pożyczkową i zarządczą obejmującą różne branże gospodarki. Liczba spółek, w których ARP posiadała akcje (udziały) zwiększyła się w latach 1995-2003 blisko dwukrotnie, z 62 do 119, w tym liczba spółek, w których ARP posiadała ponad 50% akcji (udziałów) z 11 do 57. Na koniec 2003 r. wartość aktywów ARP wyniosła 2 577,6 mln zł.

Objęcie przez ARP większościowych pakietów akcji/udziałów nie przyczyniło się do poprawy sytuacji finansowej większości z 15 badanych przez NIK spółek. Po dwóch latach od takiego objęcia w sześciu spółkach sytuacja finansowa się poprawiła, a w dziewięciu się pogorszyła. [str. 17 *Informacji*].

Nieprzejrzystość

2. Mimo powierzania ARP przez państwo szczególnych zadań restrukturyzacyjnych, cel i specyfika działalności tej Spółki nigdy nie zostały zdefiniowane w powszechnie obowiązującym akcie prawa. Przedmiot przedsiębiorstwa spółki ARP, określony w *Statucie*, początkowo obejmował wspieranie procesów restruk-

³ Dz. U. Nr 89, poz. 517 ze zm.

turyzacyjnych, świadczenie usług doradczych, obrót środkami trwałymi oraz wykonywanie praw z akcji i udziałów na zlecenie osób trzecich⁴. Począwszy od 1991 r. przedmiot przedsiębiorstwa ARP zmieniał się wielokrotnie. [str. 13]

Najistotniejsza zmiana nastąpiła 19 września 1996 r., kiedy Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie (Minister Skarbu Państwa) zmieniło punkt określający przedmiot przedsiębiorstwa Agencji jako: „prowadzenie innej działalności gospodarczej mającej na celu wspieranie procesów restrukturyzacji”⁵. W wyniku zmiany, przedmiotem tym pozostało jedynie „prowadzenie innej działalności gospodarczej”⁶. Jako powód tak zasadniczej zmiany Prezes ARP podał kontrolerom NIK potrzebę prowadzenia działalności gospodarczej w Zespole Zamkowo-Parkowym w Krasicy [str. 44]. Jak ujawniła NIK, zmiana ta umożliwiła także w części lub całości, opisane niżej, transakcje: PCL, PCKM i CRSM, na których ARP straciła prawie 9,5 mln zł. [str. 9 i nast]

Brak sprecyzowanego celu istnienia tej państwowej Spółki pogłębiały luki w wewnętrznych regulacjach dotyczących istoty jej działalności. Nie określały one kryteriów, stanowiących podstawę decyzji Zarządu podejmowanych w takich sprawach jak:

- 1) obejmowanie akcji/udziałów spółek,
- 2) wyznaczanie członków rad nadzorczych spółek zależnych spośród osób spoza Agencji,
- 3) kształtowanie składów zarządów spółek zależnych.

W rezultacie, kryteria decyzji osobowych oraz decyzji o zaangażowaniu środków Agencji nie były dokumentowane, a Kierownictwo ARP nie potrafiło ich wyjaśnić kontrolerom NIK. [str. 20]

Kadry rad nadzorczych

3. W badanym okresie, w radach nadzorczych spółek ze swojego portfela, Agencja była reprezentowana przez 160 pracowników Agencji oraz 55 osób, które nie były wówczas pracownikami ARP⁷. 16 spośród nich (m.in. dyrektorzy dwóch gabinetów politycznych, dyrektor generalny) było pracownikami urzędów państwowych. W ocenie NIK, osoby spoza Agencji były wybierane w sposób nierzetelny:

- w *Regulaminie uczestnictwa przedstawicieli ARP SA w radach nadzorczych spółek z portfela ARP* nie określono kryteriów i trybu wyboru tych osób; [str. 22]
- w zdecydowanej większości, osoby nie będące pracownikami ARP były wybierane spośród osób „znanych osobiście” pracownikom Agencji, co zastępowało analizę dokumentów świadczących o kwalifikacjach; [str. 23]
- w dwóch przypadkach Agencja była reprezentowana bez stosownej uchwały Zarządu, a w jednym przedstawiciel ARP (Zastępca Szefa Agencji Wywiadu) został wybrany do rady nadzorczej z naruszeniem art. 4 ustawy z 21 sierpnia

⁴ Odpowiednio lit. B, C i F, następnie A, D i E §8 statutu ARP z 28 grudnia 1990 r.

⁵ §8 lit. H statutu ARP.

⁶ §8 pkt 12 statutu ARP po zmianie.

⁷ Spośród nich osiem to byli pracownicy ARP.

1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne⁸. [str. 24]

Uznaniowemu dokonywaniu zmian w organach spółek, towarzyszyły przypadki ustalania niezasadnie wysokich wynagrodzeń dla członków władz spółek. [str. 20]

Niedostateczny
zakres oceny
spółek

4. NIK ocenia pozytywnie – jako działanie celowe – prowadzenie bazy danych informacji o sytuacji finansowej większości spółek z portfela ARP, tj. dla spółek będących we właściwości **Departamentu Inwestycji Kapitałowych ARP**. Natomiast jako nierzetelność NIK oceniła następujące zaniedbania:

- 1) w powyższej bazie danych brakowało danych z pozostałych spółek nadzorowanych przez inne departamenty Agencji;
- 2) w okresie objętym kontrolą, na podstawie gromadzonych w bazie danych Departamentu Inwestycji Kapitałowych informacji nie były sporządzane raporty oceniające stan spółek z portfela ARP;
- 3) Departament Inwestycji Kapitałowych z blisko pięcioletnim opóźnieniem – dopiero w trakcie kontroli NIK – opracował kryteria syntetycznej oceny sytuacji spółek z portfela ARP;

Ponadto, w badanym okresie (tj. od 1995 r.) do zadań ww. Departamentu, określonych w *Regulaminie organizacyjnym ARP*⁹, należało sporządzanie okresowych analiz efektywności portfela inwestycyjnego Agencji. W grudniu 2003 r. został sporządzony jedynie projekt tego typu analizy, w postaci niepodpisanego materiału. NIK oceniła ten materiał krytycznie – pod względem celowości i rzetelności. Ograniczał się on do porównania niewielkiej ilości danych¹⁰ z 2002 r. z danymi z 2001 r. a za ich jakość nie można było przypisać odpowiedzialności ze względu na jego zupełnie nieformalny charakter. [str. 24]

Niegospodarność

5. Wyżej wymienione nieprawidłowości systemowe, sprzyjały angażowaniu się przez ARP w niegospodarne i niecelowe przedsięwzięcia.

CEMI

5.1. Agencja pokonała konkurentów w postępowaniu na zakup zorganizowanej części przedsiębiorstwa **Naukowo-Produkcyjne Centrum Półprzewodników CEMI w upadłości (CEMI)** – jedyne go producenta półprzewodników w Polsce. Zwycięstwo zawdzięczała zobowiązaniu się do kontynuowania produkcji półprzewodników oraz poszukiwaniu inwestora strategicznego dla tej produkcji. ARP nabyła majątek CEMI po niższej cenie, dzięki umorzeniu zobowiązania tego podmiotu wobec Skarbu Państwa w wysokości ponad 7,5 mln zł. Decyzję o umorzeniu podjęto przy poparciu Ministra Przemysłu i Handlu, który prosząc o ww. umorzenie podkreślał konieczność istnienia „branży elektronicznej w Polsce uznanej przez Rząd jako ważny i rozwojowy sektor”. Polityka właścicielska ARP doprowadziła jednak wkrótce po zakupie CEMI do zaprzestania produkcji półprzewodników i do obrotu jej nieruchomością – działką przy Doma-

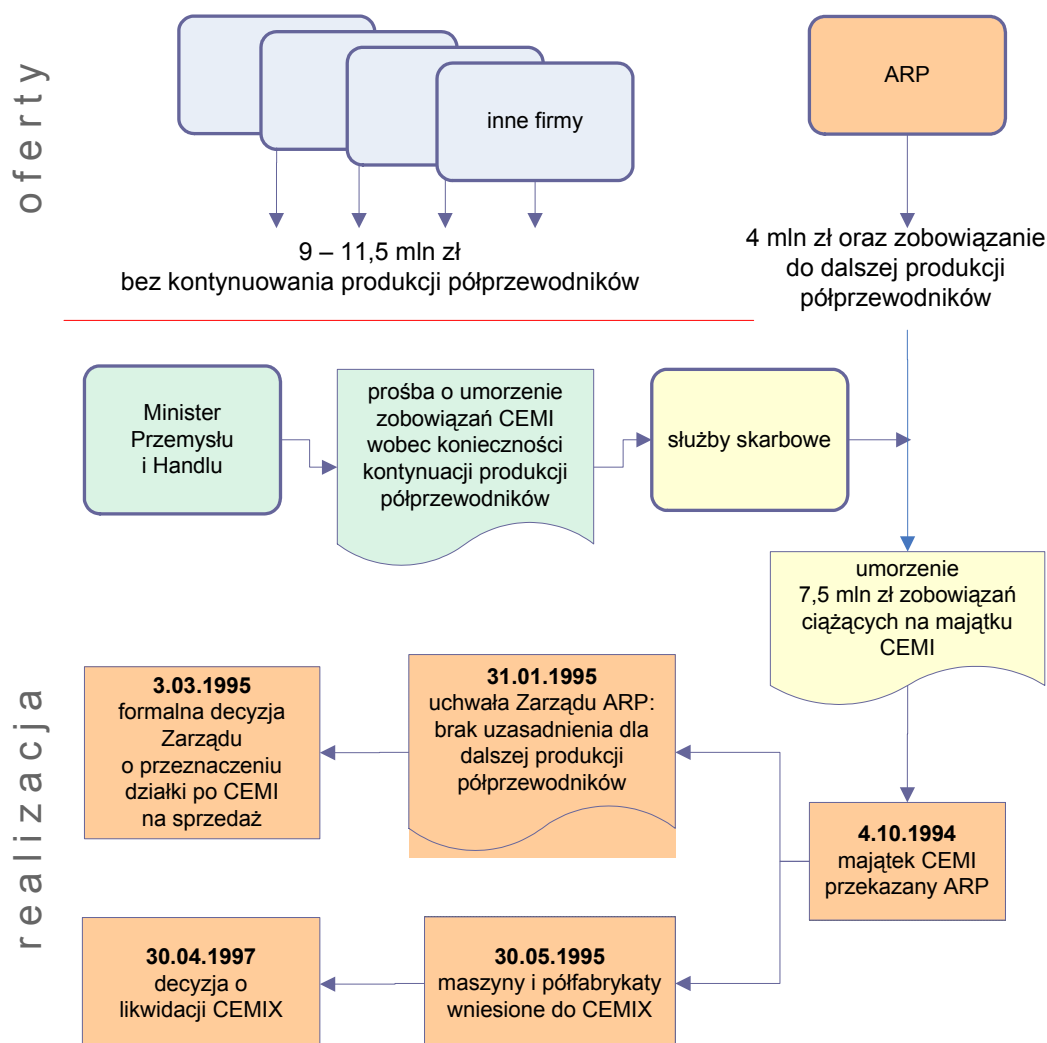
⁸ Dz.U. Nr 106, poz. 679.

⁹ Przyjęty uchwałą Zarządu z 27 kwietnia 1992 r. z późniejszymi zmianami.

¹⁰ Porównano wskaźniki rentowności sprzedaży netto (relacja wyniku finansowego netto do wielkości przychodów ze sprzedaży) oraz efektywności pracy (relacja wielkości przychodów ze sprzedaży do średniego zatrudnienia), a także wartości nominalne i wartości aktywów netto portfela ARP.

niewskiej 39 w Warszawie (teren obecnego centrum handlowego Galeria Mokotów). [str. 26]

Schemat tej operacji przedstawia diagram:

5.2. Transakcja zbycia nieruchomości pozostałej po CEMI odbyła się w okolicznościach wskazujących na możliwość wystąpienia korupcji. Zdaniem NIK, ówcześni członkowie Zarządu działając świadomie na niekorzyść Agencji spowodowali powstanie szkody majątkowej w łącznej wysokości prawie 64 mln zł. W sprawie tej NIK skierowała do **Prokuratury Rejonowej Warszawa-Mokotów** zawiadomienie o podejrzeniu niedopełnienia przez członków Zarządu obowiązku prawidłowego gospodarowania powierzonym im mieniem, tj. przestępstwa określonego w art. 296 §1 i §3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny*¹¹.

Firma pośrednicząca w zamianie – **Warszawskie Centrum Targowo Wystawiennicze Sp z o.o. (WCTW)** należące do **Krajowej Izby Gospodarczej (KIG)** – w ramach tej transakcji otrzymała od ARP i firmę **Globe Trade Centre SA (GTC)** środki na uregulowanie podatku VAT w łącznej wysokości

¹¹ Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.

5,5 mln zł. Środki te nie zostały odprowadzone do właściwego urzędu skarbowego. [str. 44]

- PCL** **5.3.** W 1996 r. Agencja w sposób niezgodny ze *Statutem ARP* objęła 1 500 udziałów po 1 000 zł (łącznie 1,5 mln zł) w **Polskim Centrum Leasingowym Sp. z o.o. (PCL)**. *Statut ARP* nie przewidywał wówczas prowadzenia przez Agencję działalności gospodarczej, nie związanej ze wspieraniem restrukturyzacji. Jako niecelowe i niegospodarne NIK oceniła nabycie w 1999 r. kolejnych 7 000 udziałów po 1 305,13 zł (łącznie 9,1 mln zł). Na koniec 2001 r. udziały te były pozbawione wartości księgowej z uwagi na już ujemną wartość kapitałów własnych PCL. Ponieważ na 31 grudnia 2003 r. wartość księgowa tych udziałów wyniosła 26,33 zł za udział (łączna wartość niecałe 0,23 mln zł) to, zdaniem NIK, łączna kwota strat Agencji z tego tytułu wyniosła na koniec 2003 r. ponad **10 mln zł**.
- Jak ustaliła NIK, nabycie udziałów PCL od **Zasada Centrum SA** zostało przygotowane w sposób nierzetelny. Zarząd ARP zbagatelizował informacje o trudnościach PCL z utrzymaniem płynności finansowej oraz nie wyegzekwował przygotowania prognozy rozwoju PCL przez przedstawiciela ARP w Radzie Nadzorczej tej spółki.
- W sprawie nabycia udziałów PCL w 1999 r., NIK skierowała do **Prokuratury** zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 296 §1 i §3 *Kodeksu karnego*. [str. 29]
- PCKM** **5.4.** W latach 1996-2000 Agencja objęła łącznie 36 750 akcji **Polskiego Centrum Kooperacji Międzynarodowej SA**¹², mimo że cel działalności tej spółki został określony jedynie w sposób ogólnikowy, a przy tym, w dniu objęcia pierwszej emisji nie miał nic wspólnego z celami statutowymi ARP. W wyniku ww. transakcji Agencja poniosła stratę w wysokości **367,5 tys. zł**, tj. kwoty za którą objęto ww. akcje. Wartość kapitałów własnych na koniec 2001 r. wyniosła (-)882,2 tys. zł, a PCKM, po czterech latach działalności, znalazła się w stanie likwidacji. [str. 34]
- CRSM** **5.5.** Najwyższa Izba Kontroli oceniła jako niecelowe i niegospodarne objęcie w lipcu 2001 r. przez Agencję 1 000 (spośród 4 100) akcji **Centrum Rozwoju Systemów Medycznych SA** za łączną kwotę 1 000 tys. zł. Autorem wniosku w tej sprawie była osoba zatrudniona na stanowisku Doradcy Prezesa Agencji, która następnie została członkiem Zarządu CRSM. Pozostałe akcje objął **Fundusz Składowy Ubezpieczenia Społecznego Rolników (FSUSR)**, co było niezgodne z art. 77 *ustawy z 20 grudnia o ubezpieczeniu społecznym rolników*¹³, który nie dopuszczał finansowania wydatków tego rodzaju¹⁴.

¹² Z dniem 24 lutego 1997 r. spółka zmieniła nazwę. Poprzednia nazwa to **Polsko – Izraelskie Centrum Kooperacji SA**.

¹³ J. t. Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25.

¹⁴ Art. 77 stanowi, że FSUSR przeznaczony jest na finansowanie:

- świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego,
- bezpośrednich kosztów funkcjonowania Rady Rolników,
- kosztów zarządzania FSUSR i wykonywania jego zobowiązań jako osoby prawnej oraz działalności Kasy przewidzianej w art. 66 przedmiotowej ustawy,

W ciągu 1,5-rocznego funkcjonowania, CRSM nie podjęła żadnej działalności przewidzianej statutem, równocześnie ponosząc wysokie koszty z tytułu wynagrodzeń członków Zarządu i Rady Nadzorczej. W związku z powyższym, ARP poniosła straty finansowe w wysokości ok. 140 tys. zł¹⁵.

W listopadzie 2001 r. Minister Zdrowia określił powołanie CRSM jako „niezgodne z obowiązującym prawem”¹⁶. Niespełna pół roku później, po uzyskaniu możliwości desygnowania osób do Rady Nadzorczej tej spółki, stwierdził, że „przedstawione cele działania CRSM SA są zbieżne ze strategicznymi kierunkami Narodowej Ochrony Zdrowia”¹⁷.

Likwidator CRSM zawiadomił 13 czerwca 2003 r. Prokuraturę Rejonową Warszawa Śródmieście o popełnieniu przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu (art. 296 *Kodeksu karnego*) oraz o działaniu na szkodę spółki (art. 585 *Kodeksu spółek handlowych*) przez członków Zarządu i Rady Nadzorczej CRSM.

[str. 37]

Inne spółki

5.6. W objętym kontrolą zakresie nieprawidłowości nie stwierdzono w przypadku Fabryka Broni „Łucznik – Radom” Sp. z o.o. oraz Celma Tools SA. Sytuacja finansowa tych spółek poprawiła się w badanym okresie. Jako niecelowe i niegospodarne NIK oceniła natomiast objęcie przez Agencję 600 (spośród 2 650) akcji w Podlaskim Konsorcjum Inwestycyjnym SA w Białej Podlaskiej (PKI), pomimo braku biznes planu lub innego dokumentu, określającego sposób uzyskiwania przychodów przez PKI. Ze względu na sytuację finansową spółki nie jest możliwe odzyskanie kapitału zainwestowanego przez ARP. Skutkiem tego w wyniku zaangażowania w PKI strata Agencji wyniosła 60 tys. zł. [str. 43 i nast]

W przypadku IN-TEL Sp. z o.o. stwierdzono, że pomoc ARP była nieskuteczna, gdyż sytuacja finansowa tej spółki pogarszała się systematycznie. [Str. 40]

Pożyczki

6. W okresie od 1 stycznia 1995 r. do 30 czerwca 2003 r. ARP udzieliła pożyczek ze środków własnych¹⁸ w łącznej wysokości 482,8 mln zł.

Kontrola wykazała, że w latach 1995-2002, Zarząd ARP w sposób nierzetelny i niecelowy udzielał pożyczek ze środków własnych. W 74 spośród 158 zbadanych (47%)¹⁹ pożyczek zostało udzielonych wbrew postanowieniom *Zasad i procedur obowiązujących w Agencji Rozwoju Przemysłu SA przy udzielaniu pożyczek na cele restrukturyzacyjne ze środków własnych*, przyjętych uchwałą Zarządu Nr 491/CIII/95 z 8 grudnia 1995 r. W szczególności:

- 1) w 35 przypadkach ARP udzieliła pożyczkę na cele inne niż określone w *Zasadach i procedurach*,
- 2) w 48 przypadkach ARP udzieliła pożyczkę pomimo niezłączenia do wniosku wymaganego programu restrukturyzacji,
- 3) w 35 przypadkach ARP udzieliła pożyczkę innym, niż przewidziane w *Zasadach i procedurach*, jednostkom.

– niedoboru funduszu administracyjnego w przypadkach przewidzianych w art. 79 ust. 3 ww. ustawy.

¹⁵ Wedle szacunku likwidatora CRSM.

¹⁶ Pismo z 8 listopada 2001 r. do Prezesa Rady Ministrów.

¹⁷ Pismo ZP-076-15/02 z 25 kwietnia 2002 r.

¹⁸ Z wyłączeniem Funduszu Wsparcia Popowodziowego i kredytu tajwańskiego.

¹⁹ Spośród 229 udzielonych.

Wyniki analizy zmian sytuacji finansowej pożyczkobiorców wykazały, że dwa lata po udzieleniu pożyczki, spośród 31 podmiotów objętych analizą: 14 (45%) znajdowało się w upadłości lub likwidacji, w dziewięciu (29%) sytuacja pogorszyła się, a w ośmiu (26%) się poprawiła. [str. 55 i nast.]

**Upadłość
kontrolowana**

7. Wprowadzenie kontrolerów w błąd m.in. przez Prezesa ARP, uniemożliwiło przeprowadzenie kontroli działań restrukturyzacyjnych prowadzonych przez Agencję w ramach nowatorskiej metody tzw. „upadłości kontrolowanej”, zaanonsowanej w raporcie rocznym Agencji za 1995 r. [str. 62]

**Finansowe
ustalenia kontroli**

8. W wyniku postępowania kontrolnego ustalono:

- a) uszczuplenia w dochodach Skarbu Państwa w wysokości 7 579,8 tys. zł (pkt 5.1 *Syntezy wyników kontroli*);
- b) inne nieprawidłowości finansowe w łącznej wysokości 74 615,5 tys. zł (63 999,3 tys. zł - pkt 5.2. *Syntezy*, 10 048,7 tys. zł - pkt 5.3. *Syntezy*, 367,5 tys. zł - pkt 5.4. *Syntezy*, 140 tys. zł - pkt 5.5. *Syntezy* oraz 60 tys. zł - pkt 5.6. *Syntezy*). Przedmiotem zawiadomień do Prokuratury były szkody w łącznej wysokości 72 950,9 tys. zł.

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

1. **Agencja Rozwoju Przemysłu należy – obok Nafty Polskiej SA czy Kompanii Węglowej SA – do niewielkiej grupy spółek Skarbu Państwa o wyjątkowej pozycji, wynikającej z faktu, że państwo przekazało jej swoje zadania w dziedzinie restrukturyzacji gospodarki.** W odróżnieniu jednak od pozostałych podmiotów tej grupy, nigdy nie sprecyzowano ani zakresu ani oczekiwanych efektów jej działalności. W tej sytuacji – poza oczywistą odpowiedzialnością organów nadzorujących ARP – na Agencji spoczywał obowiązek szczególnie starannej i wszechstronnej analizy oraz publikacji danych o osiągniętych efektach restrukturyzacyjnych. Zlekceważenie tej potrzeby doprowadziło, zdaniem NIK, do daleko idącej nieprzejrzystości w funkcjonowaniu ARP a w rezultacie do poważnych nieprawidłowości w zarządzaniu.

2. Zdaniem NIK, skala nieprawidłowości, a w szczególności niedopełnienie obowiązku prawidłowego gospodarowania powierzonym mieniem przez członków Zarządu ARP przy transakcjach z GTC i Zasada Centrum²⁰, wskazują na konieczność dokonania przez **Ministra Skarbu Państwa** analizy zasadności pozostawiania w składzie Zarządu Agencji osób odpowiedzialnych za te transakcje.

3. Zmiana *Statutu ARP*, o której mowa w pkt 2 *Syntezy* [str. 5], ułatwiła Zarządowi ARP angażowanie się w przedsięwzięcia gospodarcze niezwiązane z restrukturyzacją przemysłu. Ponieważ wszystkie objęte kontrolą transakcje, niezwiązane z restrukturyzacją, przynosiły Agencji straty, uzasadnione jest – zdaniem NIK – dokonanie przez **Ministra Skarbu Państwa** kolejnej nowelizacji *Statutu*. Powinna ona ograniczyć prowadzenie przez ARP działalności gospodarczej do

²⁰ Pkt. 5.2 i 5.3 *Syntezy* ustaleń kontroli.

obszarów związanych z restrukturyzacją podmiotów gospodarczych i zarządzaniem posiadanymi nieruchomościami.

4. Dla zapewnienia przejrzystości w kluczowych działaniach **ARP** niezbędne jest wprowadzenie pod nadzorem Ministra Skarbu Państwa jasnych kryteriów:

- obejmowania akcji/udziałów spółek,
- delegowania osób spoza Agencji do rad nadzorczych spółek zależnych,
- dokonywania zmian w składach zarządów spółek zależnych.

Konieczne jest także przestrzeganie przez Agencję procedur udzielania pożyczek ze środków własnych.

Szczególnie istotne dla prawidłowości nadzoru właścicielskiego sprawowanego przez **Ministra Skarbu Państwa** nad działalnością ARP jest egzekwowanie obowiązku sporządzania przez Agencję raportów oceniających zmiany sytuacji finansowej spółek z portfela ARP. Poprawa sytuacji tych spółek powinna być podstawowym kryterium oceny działań ARP.

5. W wystąpieniu pokontrolnym do **Zarządu ARP**, NIK sformułowała m.in. następujące wnioski:

- Zaniechanie przez ARP działalności gospodarczej niezwiązanej z restrukturyzacją przemysłu.
- Objęcie monitoringiem i oceną sytuacji finansowej wszystkich zależnych i stowarzyszonych spółek z portfela Agencji.
- Stosowanie trybu przetargu publicznego przy zbywaniu przez Agencję majątku o znacznej wartości.
- Określenie, w formie pisemnej, kryteriów oraz trybu wyboru osób, nie będących pracownikami ARP, do reprezentowania ARP w radach nadzorczych spółek z portfela Agencji.
- Dokumentowanie, w formie pisemnej, kryteriów decyzji o objęciu akcji/udziałów spółek prawa handlowego.
- Określenie, w formie pisemnej, kryteriów podejmowania decyzji o zmianach personalnych w zarządach spółek zależnych oraz trybu i kryteriów wyboru nowych członków zarządów.
- Przeprowadzenie kontroli wykorzystania pożyczki udzielonej spółce E&K.

Informacja Zarządu ARP na temat realizacji wniosków pokontrolnych przedstawiona została w części *Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli* na str. 64.

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomiczno-organizacyjnych

Powstanie ARP

ARP jest podmiotem gospodarczym działającym w formie spółki akcyjnej. Powstała 25 stycznia 1991 r. na podstawie upoważnienia udzielonego przez Sejm RP w ustawie z dnia 14 grudnia 1990 r. o zniesieniu i likwidacji niektórych funduszy²¹, w wyniku przekształcenia Funduszu Zmian Strukturalnych w Przemysle. W żadnym powszechnie obowiązującym akcie prawa nie został określony cel działania ARP.

Aktem notarialnym (rep. A-IV-20384/90) z 28 grudnia 1990 r. **Minister Przemysłu**, działając w imieniu Skarbu Państwa, podpisał *akt przekształcenia Funduszu Zmian Strukturalnych w Przemysle w spółkę akcyjną*. Tym samym aktem notarialnym Minister Przemysłu nadał Spółce Statut i powołał organy Spółki. Wszystkie akcje Agencji należą do Skarbu Państwa. Władzami Spółki są: Walne Zgromadzenie, Rada Nadzorcza i Zarząd. Na Walnym Zgromadzeniu Skarb Państwa reprezentuje **Minister Skarbu Państwa** (do 31 grudnia 1996 r. Minister Przemysłu i Handlu).

ARP jest spółką o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa, na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 18 stycznia 2005 r. w sprawie określenia przedsiębiorstw państwowych oraz jednoosobowych spółek Skarbu Państwa o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa²². Powyższe rozporządzenie zostało wydane na podstawie delegacji z art. 1a ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji. Nowelizacja tej ustawy, która weszła w życie 15 stycznia 2003 r.²³, wprowadziła następujące zmiany dotyczące ARP:

- wprowadzono możliwość powoływania zarządu przez walne zgromadzenie (poprzednio wyłącznie rada nadzorcza);
- zastąpiono obowiązek „uzgadniania” składu rady nadzorczej i statutu spółki z ministrem właściwym do spraw gospodarki, obowiązkiem „opiniowania” składu rady nadzorczej przez ministra właściwego do spraw gospodarki.

Zasady funkcjonowania spółek handlowych regulują obowiązujące od 1 stycznia 2001 r. przepisy ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych²⁴. Do końca 2000 r. funkcjonowanie spółek regulowało Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. Kodeks Handlowy²⁵.

Zmiana Statutu

Statut ARP przed 19 września 1996 r. przewidywał prowadzenie przez Agencję działalności gospodarczej, związanej ze wspieraniem restrukturyzacji, w tym świadczenie usług doradczych, obrót środkami trwałymi oraz wykonywanie praw z akcji i udziałów na zlecenie osób trzecich. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie ARP podjęło 19 września 1996 r. uchwałę o zmianie przedmiotu działalności

²¹ Dz.U. Nr 89, poz. 517 ze zm.

²² Dz.U. Nr 15, poz. 123. Analogiczne rozporządzenia obowiązywały od początku 1997 r.

²³ Ustawa z dnia 5 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa, ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2002 r. Nr 240, poz. 2055).

²⁴ Dz.U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.

²⁵ Dz.U. Nr 57, poz. 502 ze zm.

spółki. Zmieniono m.in. dotychczasowe brzmienie punktu²⁶ stanowiącego, że przedmiotem przedsiębiorstwa spółki jest „prowadzenie innej działalności gospodarczej mającej na celu wspieranie procesów restrukturyzacji”. Punkt ten otrzymał brzmienie: „prowadzenie innej działalności gospodarczej”, co w praktyce oznacza rozszerzenie zakresu działalności ARP na wszelką działalność gospodarczą – bez związku z procesami restrukturyzacyjnymi bądź rozwojowymi²⁷.

**Przepisy
antykorupcyjne**

*Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne*²⁸ określa ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej przez osoby zajmujące kierownicze stanowiska państwowe (w rozumieniu przepisów o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe). Osoby, do których stosuje się przepisy *ustawy*, w okresie zajmowania stanowisk lub pełnienia funkcji, o których mowa w tych przepisach, zgodnie z art. 4 pkt 1, nie mogą być członkami zarządów, rad nadzorczych lub komisji rewizyjnych spółek prawa handlowego. Wybór lub powołanie do władz spółki z naruszeniem zakazów określonych w art. 4 *ustawy* są z mocy prawa nieważne i nie podlegają wpisaniu do właściwego rejestru (art. 9).

Krąg osób objętych postanowieniami *ustawy o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej* określa m.in. *ustawa z dnia 31 lipca 1981 r. o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe*²⁹. Na zasadzie art. 2 pkt 4 przywołanej *ustawy* osobą zajmującą kierownicze stanowisko państwowe jest m.in. zastępca kierownika urzędu centralnego.

**Ustawa
„antykominowa”**

Przepisy *ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*³⁰ mają m.in. zastosowanie do:

- jednoosobowych spółek prawa handlowego utworzonych przez Skarb Państwa,
 - spółek prawa handlowego, w których udział Skarbu Państwa przekracza 50% kapitału zakładowego lub 50% liczby akcji,
 - spółek prawa handlowego, w których udział jednoosobowych spółek utworzonych przez Skarb Państwa, przekracza 50% kapitału zakładowego lub 50% liczby akcji.
- (art. 1 pkt 4-7).

Postanowieniom *ustawy o wynagradzaniu* podlegają m.in. członkowie zarządów i rad nadzorczych ww. spółek (art. 2). Jedna osoba może być członkiem rady nadzorczej tylko w jednej spośród spółek, o których mowa w art. 1 pkt 4-7 (art. 4 ust. 1).

**Regulacje
wewnętrzne istotne
dla badanego
obszaru**

Zasady i procedury obowiązujące w Agencji Rozwoju Przemysłu SA przy udzielaniu pożyczek na cele restrukturyzacyjne ze środków własnych zatwierdzono *uchwałą Zarządu ARP*³¹ z 8 grudnia 1995 r.

Dokument ten stanowił, że ARP „udziela pożyczek tylko tym podmiotom gospodarczym, które wdrażają przedsięwzięcia restrukturyzacyjne ujęte

²⁶ §8 lit. H statutu ARP. Po zmianie statutu i równoczesnej zmianie numeracji §8 pkt 12.

²⁷ Patrz również str. 44.

²⁸ Dz.U. Nr 106, poz. 679 ze zm.; zastąpiła ona *Ustawę z dnia 5 czerwca 1992 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne* (Dz.U. Nr 56, poz. 274, ze zm.).

²⁹ Dz.U. Nr 20, poz. 101 ze zm.

³⁰ Dz.U. Nr 26, poz. 306 ze zm.

³¹ *Uchwała nr 491/CIII/95.*

w programach restrukturyzacyjnych, uzdrowienia gospodarki przedsiębiorstwa lub likwidacyjnych”. Podmiotem gospodarczym w rozumieniu *Zasad* były przedsiębiorstwa państwowe, jednoosobowe spółki skarbu państwa lub spółki, w których akcje (udziały) będące własnością Skarbu Państwa, przedsiębiorstw państwowych i jednoosobowych spółek Skarbu Państwa stanowiły łącznie więcej niż 50%.

Środki finansowe, zgodnie z *Zasadami*, pochodzące z pożyczki mogły być przeznaczone wyłącznie na:

- wdrożenie przedsięwzięć restrukturyzacyjnych ujętych w realizowanym programie restrukturyzacji podmiotu gospodarczego;
- realizację zadań restrukturyzacyjnych ujętych w programie uzdrowienia gospodarki danego podmiotu gospodarczego w przypadku gdy wnioskodawca zawarł ugodę bankową, układ sądowy z wierzycielami lub gdy realizuje program naprawczy;
- zwiększenie środków obrotowych w przypadku zwiększenia skali działalności gospodarczej w wyniku wdrażania programu restrukturyzacyjnego lub programu uzdrowienia;
- doraźną pomoc dla podmiotu gospodarczego postawionego w stan likwidacji, w przypadku gdy likwidatorem była ARP.

Podmiot ubiegający się o pożyczkę w ARP zobowiązany był do złożenia stosownego wniosku pożyczkowego, wraz z dołączonym do niego aktualnie wdrażanym programem restrukturyzacji, uzdrowienia gospodarki przedsiębiorstwa lub innym wdrażanym programem.

Od 1 grudnia 1996 r. w ARP obowiązuje *Procedura nadzoru i uczestnictwa przedstawicieli Agencji w radach nadzorczych spółek z udziałem ARP SA i w radach wierzycieli*, uchwalona przez Zarząd ARP 14 października 1996 r.³² oraz wprowadzona *Zarządzeniem Prezesa Zarządu ARP z 5 listopada 1996 r.*³³ W *Procedurze* przyjęto generalną zasadę, że przedstawicielami ARP w radach nadzorczych spółek mogą być pracownicy Agencji, wytypowani stosowną uchwałą Zarządu, na podstawie wniosku dyrektora departamentu, w którego nadzorze znajduje się dana spółka. Ponadto uznano, że osoby nie będące pracownikami ARP mogą reprezentować Agencję w radach nadzorczych „tylko w wyjątkowych przypadkach”, za zgodą Zarządu Agencji. W *Procedurze* nie określono kryteriów i trybu wyboru tych osób.

W *zastrzeżeniach do protokołu kontroli z 5 kwietnia 2004 r.* Zarząd poinformował, że w związku z kontrolą NIK, *uchwałą Zarządu Nr 187/XXIII/2004 z 1 marca 2004 r.* wprowadzono zasadę składania przez osoby rekomendowane przez ARP na członków rad nadzorczych następujących dokumentów: CV, oświadczenia o nienaruszaniu *ustaw o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne* oraz o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi, a także zgodę na kandydowanie do rady nadzorczej.

**Zakres
działalności ARP**

W 2003 r. Agencja zawarła 31 umów pożyczkowych na kwotę 367 000 tys. zł. Według stanu na koniec 2003 r. kwota zaangażowanych w działalność pożyczko-

³² Uchwała 552/XC/96 ze zm.

³³ Zarządzenie nr 6/96.

wą środków wyniosła 379,8 mln zł, zaś wartość wierzytelności ogółem z tego tytułu to 547,4 mln zł.

W tym samym roku Agencja udzieliła 9 poręczeń na sumę 83 900 tys. zł. Według stanu na koniec 2003 r. łącznie było czynnych 17 poręczeń, gwarancji i kontrgwarancji na kwotę 173 100 tys. zł.

Na koniec 2003 r. w podstawowym portfelu kapitałowym Agencji znajdowało się 119 spółek prawa handlowego o łącznej wartości nominalnej wynoszącej 1 141 000 tys. zł, w tym 55 spółek akcyjnych.

Zmiany w podstawowym portfelu akcji/udziałów w 2003 r. były spowodowane:

- wniesieniem przez Skarb Państwa aportem do ARP SA akcji/udziałów 6 spółek o wartości nominalnej 113 600 tys. zł;
- inwestycjami kapitałowymi o wartości nominalnej 123 300 tys. zł w 11 spółkach z portfela Agencji;
- objęciem akcji/udziałów o wartości nominalnej 189 500 tys. zł w 4 nowych spółkach³⁴.

³⁴ Dane z raportu z działalności ARP w 2003 r.

3.2. Ustalenia kontroli

3.2.1. OBEJMOWANIE AKCJI (UDZIAŁÓW) W SPÓŁKACH

Liczba spółek, w których ARP posiadała akcje/udziały zwiększyła się w latach 1995-2003 blisko dwukrotnie – z 62 do 119, w tym liczba spółek, w których ARP posiadała ponad 50% akcji/udziałów z 11 do 57.

Zmiany sytuacji
finansowej spółek
z portfela ARP

Objęcie przez ARP większościowych pakietów akcji/udziałów spółek prawa handlowego nie przyczyniło się do poprawy sytuacji finansowej większości badanych spółek. NIK przeprowadziła analizę zmian tej sytuacji poprzez porównanie danych i wskaźników finansowych na koniec roku poprzedzającego rok objęcia przez ARP większościowego pakietu akcji/udziałów z danymi oraz wskaźnikami na koniec drugiego roku po tym objęciu. Analizą objęto informacje uzyskane z 15 spółek. Wyniki analizy wykazały, że w sześciu spółkach sytuacja finansowa poprawiła się, a w dziewięciu się pogorszyła.

Poprawę sytuacji stwierdzono w następujących spółkach:

- 1) w **POLO SA**³⁵ w latach 1996-1999, poprawiły się wszystkie badane wskaźniki, w tym płynność bieżąca z 55,6% do 115% a rentowność sprzedaży z (-)59,8% do (-)4,9%. Wynik finansowy poprawił się z (-)10 139,9 tys. zł do (-)996,3 tys. zł, a wartość produkcji sprzedanej wzrosła z 16 956,1 tys. zł do 20 263,2 tys. zł. Równocześnie wystąpiło ograniczenie zatrudnienia z 1 061 pracowników na koniec 1996 r. do 779 na koniec 1999 r.;
- 2) w **Dionar Sp. z o.o.** w latach 1995 – 1998 wynik finansowy poprawił się z (-)79,5 tys. zł na 212,5 tys. zł, a przychody ze sprzedaży wzrosły z 2 128,2 tys. zł do 3 837,7 tys. zł. Poprawiły się wszystkie badane wskaźniki, w tym rentowności kapitału własnego z (-)3% na 8,9%;
- 3) w **Hucie Szkła Okiennego Kara SA** w latach 1996-1999 wartość produkcji sprzedanej wzrosła z 32 364 tys. zł do 41 630,1 tys. zł, wynik finansowy poprawił się z (-)5 766 tys. zł do (-)1 777,3 tys. zł, a zobowiązania zmalały z 33 836 tys. zł do 26 230,5 tys. zł. Nastąpiła poprawa wskaźników rentowności sprzedaży, produktywności majątku (z 21% do 215%), zadłużenia ogólnego oraz rentowności netto przy pogorszeniu wskaźników płynności bieżącej i rentowności kapitału własnego;
- 4) w **Grabinex Sp. z o.o.** w latach 1999-2002 wynik finansowy poprawił się z (-)189,4 tys. zł do 6,3 tys. zł, a wartość aktywów wzrosła z 6 836,8 tys. zł do 10 847,4 tys. zł. Równocześnie wartość zobowiązań wzrosła z 327,3 tys. zł do 4 783,1 tys. zł. Poprawiły się wskaźniki rentowność kapitału własnego (z (-)3,6% na 0,1%), rentowności sprzedaży (z (-)3,88% na 0,09%) i rentowność majątku (z (-)2,63% na 0,06%). Pogorszyły się wskaźniki płynności bieżącej, produktywności majątku i zadłużenia ogólnego (z 25,68% na 43,82%);
- 5) w **Zakładach Tkanin Dekoracyjnych Detex Sp. z o.o.** w latach 1996-1999 wzrosły przychody ze sprzedaży z 5 522,2 tys. zł do 10 025,5 tys. zł, a wynik finansowy poprawił się z (-)2 841,2 tys. zł na (-)942,7 tys. zł. Równocześnie wartość aktywów zmniejszyła się z 7 668,3 tys. zł do 5 685,9 tys. zł, a wartość

³⁵ Spółka otrzymała pożyczki w kwocie 6 440 tys. zł.

kapitału własnego z 3 297,4 tys. zł do 680,2 tys. zł. Poprawiły się wskaźniki płynności bieżącej, produktywności majątku oraz rentowności majątku i sprzedaży (z (-)51,5% na (-)9,4%). Pogorszyły się wskaźniki zadłużenia ogólnego, a także rentowności kapitału własnego (z (-)86,2% do (-)138,6%);

- 6) w **Warszawskich Zakładach Mięsnych „Służewiec” SA** przed objęciem pakietu akcji przez ARP zaniechano działalności produkcyjnej ograniczając się do działalności handlowej. W związku z powyższym wystąpiło ograniczenie zatrudnienia z 206 pracowników na koniec 1999 r. do 28 na koniec 2002 r. oraz zmniejszenie aktywów trwałych z 7 092,6 tys. zł do 191,3 tys. zł. Należy dodać, że skutkiem ww. zmian była poprawa badanych wskaźników i wyniku finansowego z (-)8 969,2 tys. zł na 2 004,7 tys. zł.

Pogorszenie sytuacji stwierdzono w:

- 1) w **Krakowskich Zakładach Garbarskich SA** w latach 1996 – 1999 zmniejszyła się wartość środków trwałych z 12 090,9 tys. zł na 7 649,8 tys. zł i obrotowych z 17 884,2 tys. zł do 9 889,2 tys. zł. Wynik finansowy zmniejszył się z (-)1 018,2 tys. zł do (-)5 340,4 tys. zł. Liczba zatrudnionych osób w Spółce zmalała z 446 osób do 299. Pogorszyły się wskaźniki rentowności kapitału własnego (z (-)18,4% na (-)475,2%), zadłużenia ogólnego, produktywności majątku oraz rentowności sprzedaży;
- 2) w **Intel Sp. z o.o.** w latach 1996 – 1999 wynik finansowy netto pogorszył się z (-)320,8 tys. zł do (-)1 744,1 tys. zł. Pogorszyły się również wszystkie analizowane wskaźniki (z wyjątkiem płynności bieżącej), w tym rentowność sprzedaży z (-)6,9% na (-)39,3%, rentowności majątku z (-)26,4% do (-)100,1% i produktywność majątku (z 382,9% na 254,8%). Równocześnie wzrosła wartość aktywów z 1 213 tys. zł do 1 741,8 tys. zł. Zatrudnienie zmniejszyło się z 177 osób do 122;
- 3) w **ExTraCo Sp. z o.o.** w latach 1999 – 2002 wynik finansowy netto pogorszył się z 68,1 tys. zł do (-)1 202,4 tys. zł, zobowiązania wzrosły z 1 039,4 tys. zł do 2 198,8 tys. zł, przychody ze sprzedaży zmniejszyły się z 2 959,9 tys. zł do 1 584 tys. zł. Pogorszyły się również wszystkie analizowane wskaźniki, w tym rentowność sprzedaży z 2,3% na (-)75,9%, rentowność kapitału własnego z 0,3% na (-)5,2%, produktywność majątku z 11,5% na 5,9%;
- 4) w **GranMarCo SA** w latach 1999-2002 wynik finansowy netto pogorszył się z 548,7 tys. zł do (-)9 149,1 tys. zł, a przychody ze sprzedaży zmniejszyły się z 14 466,9 tys. zł do 9 298,1 tys. zł. Równocześnie wartość środków trwałych wzrosła z 2 767 tys. zł do 9 702,8 tys. zł. Pogorszyły się wskaźniki rentowności kapitału własnego z 6,3% na (-)55,2%, oraz rentowności sprzedaży (z 3,8% na (-)98,4%). Poprawiły się natomiast wskaźniki płynności bieżącej (ze 144,8% na 165,2%) i zadłużenia ogólnego;
- 5) w **Dolnośląskiej Fabryce Lin i Drutu Linodrut-Linmet Sp. z o.o.** w latach 1999-2002 przychody ze sprzedaży zmniejszyły się z 6 199,8 tys. zł do 3 506,6 tys. zł, a wynik finansowy netto pogorszył się z (-)58,1 tys. zł do (-)1 218,1 tys. zł. Równocześnie wzrosła wartość aktywów z 3 476,3 tys. zł do 7 021,7 tys. zł. Pogorszyły się wskaźniki rentowności kapitału własnego (z (-)3,5% na (-)38,3%), produktywności majątku (z 178,6% na 49,9%) i rentowności sprzedaży. Poprawiły się wskaźniki płynności bieżą-

cej (ze 115,6% na 281,7%) i zadłużenia ogólnego (z 50,4% na 21,4%). Zatrudnienie zmniejszono ze 110 osób do 66;

- 6) w **Polskim Centrum Leasingowym Sp. z o.o.** w okresie 1999-2002 aktywa zmniejszyły się z 69 124 tys. zł do 15 010,5 tys. zł, przychody ze sprzedaży zmniejszyły się z 32 844,4 tys. zł do 10 130,9 tys. zł, zobowiązania wzrosły z 42 328,2 tys. zł do 9 637 tys. zł, a kapitał własny zmniejszył się z 19 065,6 tys. zł do (-)582,3 tys. zł. Pogorszyły się wskaźniki rentowności kapitału własnego (z 4,6% na (-)21,6%), zadłużenia ogólnego³⁶ (z 70,83% na 100,91%), rentowności sprzedaży i rentowności majątku. Poprawił się natomiast wskaźnik produktywności majątku (z 49,1% na 67,5%). Zatrudnienie zmniejszyło się z 45 do 21 pracowników;
- 7) w **Zakładach Sprzętu Motoryzacyjnego Polmo Sp. z o.o.**, w latach 1999-2002 wartość kapitału własnego zmniejszyła się z (-)1 635,8 tys. zł do (-)4 579 tys. zł, a zobowiązania wzrosły z 3 808 tys. zł do 7 095,2 tys. zł. Pogorszyły się wskaźniki płynności bieżącej, rentowności kapitału własnego (ze 120,5% na 46,3%), zadłużenia ogólnego (ze 103,6% do 218,2%), rentowności sprzedaży oraz rentowności majątku. Poprawił się wskaźnik produktywności majątku (z 70,2% na 79,4%). Zatrudnienie zmniejszyło się ze 105 osób do 86;
- 8) w **Celma SA** w latach 1999-2002 wartość środków trwałych zmniejszyła się z 34 279,6 tys. zł do 4 526,9 tys. zł, a wartość kapitału własnego z 35 541,8 tys. zł do 6 058,2 tys. zł. Równocześnie przychody ze sprzedaży wzrosły z 89,1 tys. zł do 258,9 tys. zł, a wynik finansowy poprawił się z (-)1 551 tys. zł do 3 327,6 tys. zł. Wzrosły przy tym wskaźniki płynności bieżącej, rentowności kapitału własnego (z (-)4,4% na 54,9%), produktywności majątku. W 1999 r. zatrudniała 16 osób, obecnie spółka nie zatrudnia pracowników na podstawie umowy o pracę;
- 9) w **BudExCo Sp. z o.o.** w latach 1999-2002 wynik finansowy netto pogorszył się z (-)25,8 tys. zł do (-)293,5 tys. zł, a zobowiązania wzrosły z 501,9 tys. zł do 1 261,4 tys. zł. Równocześnie przychody ze sprzedaży wzrosły z 2 154,4 tys. zł do 2 814 tys. zł, a wartość aktywów z 3 019,1 tys. zł do 6 904,5 tys. zł. Pogorszyły się wskaźniki rentowności kapitału własnego (z (-)1,2% do (-)6%), rentowności sprzedaży (z (-)1,2% do (-)10,4%) i rentowności majątku³⁷.

Przedmiotem powyższej analizy były:

- majątek obrotowy,
- majątek trwały,
- przychody ze sprzedaży i koszty sprzedaży,
- zysk ze sprzedaży,
- zobowiązania krótkoterminowe i długoterminowe,
- wynik finansowy netto,
- wielkość zatrudnienia,
- kapitał własny,
- środki pieniężne,

³⁶ W przypadku tej spółki przy wyliczeniu tego wskaźnika uwzględniono wartość funduszy specjalnych.

³⁷ Z powodu braku danych nt. wartości środków obrotowych nie obliczono wartości wskaźników płynności bieżącej, zadłużenia ogólnego oraz produktywności majątku.

- aktywa i pasywa.
Ponadto analizą objęto, obliczone na podstawie ww. danych, wskaźniki:
- płynności bieżącej (majątek obrotowy/zobowiązania krótkoterminowe*100%),
- zadłużenia ogólnego (zobowiązania krótkoterminowe i długoterminowe/majątek trwały i obrotowy*100%),
- produktywności majątku (przychody ze sprzedaży/majątek*100%),
- rentowność kapitału własnego (zysk netto/kapitał własny*100%),
- rentowność majątku (wynik finansowy/suma aktywów*100).

W ramach analizy porównano ww. dane oraz wskaźniki na koniec roku poprzedzającego rok objęcia przez ARP większościowego pakietu akcji/udziałów z danymi oraz wskaźnikami na koniec drugiego roku po tym objęciu. W powyższych analizach poszczególnych spółek zaprezentowano te dane i wskaźniki, objęte analizą, które zmieniły się istotnie w badanym okresie.

Brak kryteriów

NIK negatywnie – pod względem celowości i rzetelności – oceniła brak szczegółowych kryteriów uruchamiania działań restrukturyzacyjnych, w odniesieniu do poszczególnych podmiotów gospodarczych i branż, przy podejmowaniu przez Zarząd ARP decyzji o objęciu (lub odmowie objęcia) akcji/udziałów spółek, w tym o tworzeniu nowych spółek. Kryteria wyboru przedsięwzięć, w które angażowane były środki Agencji nie były dokumentowane, a w wyjaśnieniach dotyczących tej kwestii³⁸, Prezes Arkadiusz Krężel również nie wskazał takich kryteriów, informując jedynie o trybie podejmowania ww. decyzji.

Podobny brak dotyczy decyzji o zmianach osobowych w zarządach spółek zależnych od ARP. Uznaniowemu dokonywaniu tych zmian, towarzyszyły następujące przypadki ustalania niezasadnie wysokich wynagrodzeń dla członków władz spółek.

Nadmierne wynagrodzenia

NIK ocenił jako nierzetelność fakt, że Rada Nadzorcza **POŁO SA** nie wyegzekwowała przestrzegania przez Zarząd Spółki art. 8 w związku z art. 13, *ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*, w okresie od 4 grudnia 2002 r. do końca lutego 2003 r. Skutkiem tego zaniechania, członkom Zarządu oraz Rady Nadzorczej wypłacono wynagrodzenia zawyżone względem postanowień ww. *ustawy* w łącznej kwocie 31,8 tys. zł, co należy ocenić jako działanie nielegalne³⁹.

POŁO SA zostało 4 grudnia 2002 r. objęte przepisami *ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi* w wyniku połączenia spółki zależnej Agencji Towarzystwo Inwestycyjne DOLMEL (TI DOLMEL – dysponującego 40,07% akcji) i ARP (dysponującej 40,01% akcji⁴⁰). Wynagrodzenia Prezesa Zarządu i Rady Nadzorczej zostały dostosowane do wymogów ustawy blisko trzy miesiące później. *Uchwałą z 21 lutego 2003 r.* NWZ POŁO SA obniżyło wynagrodzenie Prezesa Zarządu do 4-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, dostosowując je tym samym do wymogów określonych w *ustawie o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*. Wynagrodzenie Wiceprezesa Zarządu zostało dostosowane *uchwałą Rady Nadzorczej Nr 3/2003 z 6 marca 2003 r.*

³⁸ Pisma z 31 grudnia 2003 r. oraz 6 lutego 2004 r.

³⁹ Kwota ta stanowi łączne wynagrodzenie za grudzień 2002 oraz styczeń i luty 2003 r. pomniejszone o wynagrodzenie za trzy robocze dni grudnia.

⁴⁰ Pozostali akcjonariusze to Skarb Państwa 9,5% i PFRON 10,42%.

Należy dodać, że POLO SA nie była objęta postanowieniami *ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi* w wyniku przekazania 8 sierpnia 2000 r. przez ARP aportem 20,07% (z 60,08% posiadanych) akcji tej Spółki w ramach podniesienia kapitału TI DOLMEL. Transakcja ta została przeprowadzona na podstawie *uchwały Zarządu ARP z 7 lipca 2000 r.* oraz *uchwały ZW TI DOLMEL z 7 sierpnia 2000 r.* Postanowienia art. 26 *ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi* wchodziły w życie 1 września 2000 r. Nieobjęcie POLO SA postanowieniami *ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi* umożliwiło obowiązywanie uchwał, dzięki którym Zarząd i Rada Nadzorcza uzyskiwały wynagrodzenia wyższe od maksymalnych wynagrodzeń przewidzianych w ww. *ustawie*.

Jako niegospodarne i niecelowe NIK oceniła ponad ośmiokrotne podwyższenie wynagrodzeń członkom Zarządu **Polskiego Centrum Kooperacji Międzynarodowej SA** przez Radę Nadzorczą w marcu 1997 r., pomimo braku uzasadnienia wynikami finansowymi spółki (o czym mowa w pkt *Polskie Centrum Kooperacji Międzynarodowej* na str. 34 tej *Informacji*). Za podwyżką głosowali przedstawiciele Agencji: pan Arkadiusz Krężel, pan Marek Krawczyk oraz pan Andrzej Kinel.

Do końca lutego 1997 r. członkowie Zarządu (zatrudnieni wówczas równocześnie w ARP lub w Funduszu Składowym Ubezpieczenia Społecznego Rolników) uzyskiwali wynagrodzenia w wysokości: Prezes Zarządu 600 zł, Wiceprezes Zarządu 500 zł, Członek Zarządu ds. finansowych 300 zł. W dniu 25 lutego 1997 r. Rada Nadzorcza ustaliła nowe wynagrodzenia w wysokości:

- Prezes Zarządu – 5-krotność miesięcznej średniej krajowej za ostatni kwartał⁴¹;
- Członek Zarządu – 4-krotność miesięcznej średniej krajowej za ostatni kwartał;

uznaniowa premia kwartalna wynosiła do wysokości 30% kwartalnego wynagrodzenia przyznawanego przez Radę Nadzorczą i była wypłacana kwartalnie.

W związku z ustaleniami (o których mowa w pkt 5.5. *Syntezy* i w *Ważniejszych wynikach kontroli* w pkt *Centrum Rozwoju Systemów Medycznych* na str. 37) jako niegospodarność NIK oceniła podjęcie 19 października 2001 r. przez Radę Nadzorczą **Centrum Rozwoju Systemów Medycznych SA** *uchwały Nr 5/RN I/2001*, w której ustaliła wynagrodzenie zasadnicze dla Prezesa, Wiceprezesa i Członka Zarządu odpowiednio jako 6-, 5,5- oraz 5-krotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa GUS.

Za podjęciem ww. uchwały głosowała przedstawiciel ARP w Radzie Nadzorczej Anna Malewicz. Na podstawie uchwały obaj członkowie Zarządu uzyskiwali w 2002 r. wynagrodzenie w wysokości 11,1 tys. zł brutto.

Jako niecelowe NIK oceniła przyznanie przez Radę Nadzorczą **Zakładów Elektromaszynowych CELMA SA** premii Prezesowi Zarządu Edwardowi Sikorze w wysokości 8 tys. zł za II kwartał 2000 r., ponieważ:

- spółka była w trudnej sytuacji finansowej (na koniec 1999 r. wynik finansowy wyniósł (-)1 551 tys. zł, a na koniec 2000 r. (-)11 287,8 tys. zł);

⁴¹ Przedmiotowe wynagrodzenie było indeksowane w lutym i sierpniu. Kwota pięciokrotności przeciętnego wynagrodzenia w kwartale poprzedzającym podjęcie przedmiotowej uchwały RN wyniosła 4 926,6 zł, a w kwartale poprzedzającym uchwałę Rady Nadzorczej o likwidacji spółki – 9 295 zł.

- Prezes Edward Sikora nie wywiązywał się należycie ze swych zadań, o czym świadczy nieudzielenie mu absolutorium przez RN za lata 1999 i 2000 oraz za 2000 r. przez WZ.

W skład Rady wchodził przedstawiciel ARP, tj. pan Paweł Podsiadło oraz pani Jolanta Kędziorek. W głosowaniu jawnym za przyznaniem przedmiotowej premii głosowało czworo członków Rady, a jeden spośród przedstawicieli ARP wstrzymał się od głosu. Premię przyznano na pierwszym posiedzeniu, w którym wzięli udział przedstawiciele ARP. NIK zwraca uwagę, że premię przyznano dzień przed wejściem w życie przepisu art. 26 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi⁴², co skutkowało obniżeniem wynagrodzenia Prezesa Zarządu.

3.2.2. WYBÓR REPREZENTANTÓW W RADACH NADZORCZYCH SPÓŁEK ZALEŻNYCH

W badanym okresie, w radach nadzorczych spółek Agencja była reprezentowana przez 160 pracowników Agencji oraz 55 osób, które nie były wówczas pracownikami ARP⁴³. W ocenie NIK, Zarząd Agencji w sposób nierzetelny wybierał osoby nie będące pracownikami ARP do reprezentowania Agencji w radach nadzorczych spółek z portfela ARP, za co odpowiedzialność ponoszą wszyscy członkowie Zarządu Agencji, którzy pełnili tę funkcję w badanym okresie.

Zarządzeniem nr 6/96 w sprawie uczestnictwa przedstawicieli Agencji w radach nadzorczych spółek z udziałem ARP SA i w radach wierzycieli z 5 listopada 1996 r. Prezes Zarządu ARP wprowadził *Regulamin uczestnictwa przedstawicieli ARP SA w radach nadzorczych spółek z portfela ARP*. Przyjęto w nim generalną zasadę, że przedstawicielami ARP w radach nadzorczych spółek mogą być pracownicy Agencji wytypowani stosowną uchwałą Zarządu, na podstawie wniosku dyrektora departamentu, w którego nadzorze znajduje się dana spółka. Ponadto, *Regulamin* stanowił, że osoby nie będące pracownikami ARP mogą reprezentować Agencję w radach nadzorczych „w wyjątkowych przypadkach”, za zgodą Zarządu Agencji.

**Brak kryteriów
decyzji kadrowych**

W *Regulaminie* nie określono kryteriów i trybu wyboru tych osób. Kontrola NIK wykazała, że w 39 przypadkach osoby te były rekomendowane przez Zarząd, a w 16 przez właściwe departamenty.

Wedle wyjaśnień Prezesa Arkadiusza Krężela⁴⁴, tryb wyboru kandydatów nie będących pracownikami Agencji przedstawiał się następująco:

- jednostka organizacyjna sprawująca nadzór nad daną spółką przedstawiała na posiedzeniu Zarządu ARP kandydatów na członków rad nadzorczych;
- Zarząd Agencji po zapoznaniu się z przedstawioną kandydaturą podejmował stosowną uchwałę rekomendującą daną osobę do rady nadzorczej spółki.

W kolejnych wyjaśnieniach, dotyczących przyczyn rozbieżności pomiędzy ww. stwierdzeniami a ustaleniami NIK, Prezes Arkadiusz Krężel zmienił swoje wcześniejsze wyjaśnienia stwierdzając, że Zarząd stosował praktykę

⁴² Art. 26 stanowi: „Postanowienia umów o pracę i innych aktów stanowiących podstawę nawiązania stosunku pracy oraz umów cywilnoprawnych stanowiących podstawę zatrudnienia ustalające wynagrodzenie miesięczne, nagrodę roczną, odprawę albo świadczenia dodatkowe w wysokości wyższej niż maksymalna dopuszczona ustawą, stają się nieważne z mocy prawa [...]; zamiast nich stosuje się odpowiednie przepisy ustawy”.

⁴³ Spośród tych osób, osiem to byli pracownicy ARP.

⁴⁴ Pismo z 10 października 2003 r.

„wspólnego zastanawiania się nad kandydaturą” z dyrektorami właściwych departamentów⁴⁵.

Należy dodać, że 16 osób reprezentujących ARP w radach nadzorczych spółek z portfela Agencji było pracownikami urzędów państwowych:

- cztery – **Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji**,
- trzy – **Ministerstwa Gospodarki**,
- trzy – **Ministerstwa Obrony Narodowej**,
- dwie – **Ministerstwa Skarbu Państwa**,
- jedna – **Ministerstwa Finansów**,
- jedna – **Ministerstwa Rozwoju Wsi i Rolnictwa**,
- jedna – **Agencji Wywiadu**,
- jedna – **Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego**.

Spośród tych osób, trzy (dwóch dyrektorów Gabinetu Politycznego i dyrektor generalny w MSWiA), były delegowane przez kierowników urzędów.

Kandydaci znani osobiście

W zdecydowanej większości, osoby nie będące pracownikami ARP zostały wybrane do reprezentowania Agencji w radach nadzorczych spółek – wg wyjaśnień pracowników Agencji – spośród osób znanych im osobiście.

W wyjaśnieniach w sprawie trybu i zasad wylaniania osób spoza Agencji, rekomendowanych do rad nadzorczych spółek z portfela ARP pozostających we własności Departamentu Inwestycji Kapitałowych (DIK) Maria Skubniewska – zastępca Dyrektora DIK podała, że „Większą część osób znam osobiście i to ja rekomendowałam je do rad. Od tych osób nie wymagałam np. CV, zaświadczenia o ukończeniu kursu na członka rady nadzorczej (nie ma prawnego wymogu posiadania takiego zaświadczenia o ukończeniu kursu), jak ioświadczenia o nie podleganiu pod rygory ustawy o ograniczeniu działalności gospodarczej”.⁴⁶

W analogicznych wyjaśnieniach dotyczących spółek pozostających we własności Departamentu Projektów Specjalnych (DPS), Dyrektor tego departamentu Wiesława Magdziak wyjaśniła, że podstawą rekomendacji były „oceny dotychczasowej współpracy z osobami z instytucji i resortów”, rekomendowanymi przez DPS do rad nadzorczych⁴⁷.

Kryterium osobistej znajomości zastąpiło analizę podstawowych dokumentów umożliwiających ocenę ich kwalifikacji. Przeprowadzona przez kontrolerów analiza przechowywanej w ARP dokumentacji, dotyczącej 55 osób spoza Agencji reprezentujących ARP w radach nadzorczych, wykazała, że Zarząd ARP nie dysponował:

- w 32 przypadkach życiorysem kandydata (CV),
- w 49 przypadkach kopią świadectwa zdania egzaminu na członka rady nadzorczej spółek Skarbu Państwa,
- w 47 przypadkach dokumentami poświadczającymi kwalifikacje zawodowe.

Ponadto, tylko w jednym przypadku Zarząd ARP dysponował przedłożonym, przed uzyskaniem rekomendacji, oświadczeniem o nienaruszaniu *ustawy o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne*.

⁴⁵ Pismo z 21 listopada 2003 r.

⁴⁶ Protokół przyjęcia ustnych wyjaśnień z 16 października 2003 r.

⁴⁷ Wyjaśnienia z 16 października 2003 r.

Niezgodne
z przepisami
decyzje kadrowe

Uchwałą nr 528/XXXVIII/2003 z 28 maja 2003 r. Zarząd ARP jednogłośnie rekomendował na członka Rady Nadzorczej **Kutnowskiej Prefabrykacji Betonów Sp. o.o.** płk Zenona Bilewicza – Zastępcę Szefa Agencji Wywiadu. W wyniku realizacji tej uchwały płk Zenon Bilewicz został 30 maja 2003 r. wybrany na członka ww. rady nadzorczej, co stanowiło naruszenie art. 4 *ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne*⁴⁸. Odpowiedzialność za powyższe ponoszą członkowie Zarządu ARP: Arkadiusz Krężel, Anna Malewicz, Bronisława Kowalak, Wiesław Olszewski (który zgłosił kandydata) i Wiesław Weitz.

Płk Zenon Bilewicz w dniu 28 lipca 2003 r., tj. dwa miesiące po wyborze, złożył na piśmie, w związku z koniecznością dokonania stosownych wpisów w **Krajowym Rejestrze Sądowym**, niezgodne ze stanem faktycznym oświadczenie, stwierdzając, że nie podlega ograniczeniom ww. ustawy. W dniu 8 sierpnia 2003 r. płk Zenon Bilewicz zmienił swoje oświadczenie, stwierdzając: „cofam swoje oświadczenie z 29.07.2003 roku o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne. Wyżej wskazanym ograniczeniom podlegam”. Z tytułu członkostwa w radzie nadzorczej płk Zenon Bilewicz otrzymywał miesięczne wynagrodzenie brutto w wysokości 2,4 tys. zł. W dniu 11 sierpnia 2003 r. Zenon Bilewicz dokonał zwrotu otrzymanego wynagrodzenia.

Dwie osoby, tj. pani Lucyna Jędrzejczyk oraz pan Józef Spyra, zgodnie z zestawieniami przedstawionymi kontrolerom NIK, reprezentowały Agencję w spółkach prawa handlowego, mimo że Zarząd nie podjął w tej sprawie stosownej uchwały. Było to sprzeczne z *Regulaminem* i zdaniem NIK, świadczyło o niewystarczająco rzetelnym nadzorze ze strony właściwych departamentów i Zarządu ARP.

Rada Nadzorcza POLO SA nie doprowadziła do wykonania przez Zarząd Spółki obowiązku niezwłocznego zwołania Walnego Zgromadzenia, mimo że biegły rewident w raporcie z badania sprawozdania finansowego Spółki za 2000 r. wykazał wystąpienie „straty przewyższającej sumę kapitału zapasowego i rezerwowego z aktualizacji wyceny oraz jedną trzecią kapitału akcyjnego o kwotę 3 096 996.90 zł”. Powyższe zaniechanie Zarządu stanowiło naruszenie art. 397 *ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych*⁴⁹. W ocenie NIK, brak ww. działań Rady Nadzorczej świadczy o braku wystarczającej rzetelności w działaniach Rady.

3.2.3. MONITORING I OCENA SPÓŁEK ZALEŻNYCH

Departament Inwestycji Kapitałowych (DIK) nadzorował większość spółek z portfela ARP. W ocenie NIK, celowe było prowadzenie przez bazy danych nt. spółek z portfela ARP, będących we właściwości tego Departamentu. Jako nierzetelność należy natomiast ocenić, że takiej bazy nie prowadziły departamenty nadzorujące pozostałe spółki z portfela Agencji, oraz że na podstawie gromadzonych w bazie danych nie były sporządzane systematyczne raporty zawierające ocenę stanu spółek z portfela ARP.

⁴⁸ Dz.U. Nr 106, poz. 679.

⁴⁹ Dz.U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.

Uchwałą Nr 135/S-XLIX/98 z 3 sierpnia 1998 r. Zarząd ARP zobowiązał DIK m.in. do:

- opracowania ankiet określających zakres informacji koniecznych do analizowania sytuacji spółek;
- ustalenia kryteriów syntetycznej oceny sytuacji spółek;
- rozesłania ww. ankiet do spółek i zobowiązania zarządów – przez przedstawicieli ARP w radach nadzorczych lub zgromadzeniach akcjonariuszy/wspólników – do ich sukcesywnego przekazywania do DIK;
- bieżącego monitorowania sytuacji ekonomiczno-finansowej spółki.

**Materiał
z grudnia 2003**

W badanym okresie (tj. od 1995 r.) do zadań DIK, określonych w *Regulaminie organizacyjnym ARP*⁵⁰, należało sporządzanie okresowych analiz efektywności portfela inwestycyjnego Agencji. Jako nierzetelność w działaniach tego Departamentu należy ocenić sporządzenie projektu takiej analizy dopiero 1 grudnia 2003 r., w postaci niepodpisanego materiału z dopiskiem „wersja ostatnia z 28.11.2003 r.”

Ww. materiał został opracowany blisko trzy miesiące (a przekazany blisko pięć miesięcy) po tym, gdy kontrolerzy NIK zwrócili się po raz pierwszy o przedłożenie ww. analiz. Pierwsze pismo kontrolerów w tej sprawie wystosowano 9 września 2003 r. a opracowanie przekazano 26 stycznia 2004 r. NIK oceniła ten materiał krytycznie – pod względem celowości i rzetelności – ponieważ:

- ogranicza się on do porównania danych z 2002 r. z danymi z 2001 r.,
- analizą objęto jedynie wskaźniki rentowności sprzedaży netto⁵¹ oraz efektywności pracy⁵², a także wartości nominalne i wartości aktywów netto portfela ARP.

Zdaniem NIK, dopuszczenie do niewywiązywania się przez jeden z departamentów Agencji z jego obowiązku określonego w *Regulaminie organizacyjnym ARP* przez osiem lat, świadczy o braku należytej rzetelności w działaniach Zarządu ARP. Prezes Arkadiusz Krężel stwierdził: „Analizy efektywności portfela były dokonywane przy sporządzaniu bilansu z udziałem Departamentu Finansowo-Księgowego i Departamentu Ekonomicznego oraz departamentów nadzorujących spółki, a także audytora”⁵³. Natomiast pani Halina Wysocka – Dyrektor Departamentu Finansowo-Księgowego, wyjaśniła⁵⁴, że w latach 1996-2002, przy sporządzaniu bilansu, nie były dokonywane przez Departament Finansowo-Księgowy analizy efektywności portfela Agencji Rozwoju Przemysłu SA.

**Kryteria oceny
syntetycznej**

Jako nierzetelność należy ocenić, że DIK z blisko pięcioletnim opóźnieniem opracował kryteria syntetycznej oceny sytuacji spółek z portfela ARP. Zgodnie z §2 ww. *uchwały Nr 135/S-XLIX/98*, DIK miał opracować przedmiotowe kryteria w terminie do 30 października 1998 r.

Jak wyjaśnili: pan Wacław Bilnicki – Dyrektor DIK oraz pani Maria Skubniewska – Wicedyrektor DIK, „proces precyzowania ostatecznej listy kryteriów”

⁵⁰ Przyjęty uchwałą Zarządu z 27 kwietnia 1992 r. z późniejszymi zmianami.

⁵¹ Relacja wyniku finansowego netto do wielkości przychodów ze sprzedaży.

⁵² Relacja wielkości przychodów ze sprzedaży do średniego zatrudnienia.

⁵³ Protokół przesłuchania świadka z 30 stycznia 2004 r.

⁵⁴ Pismo z 5 lutego 2004 r.

ukończono w drugim półroczu roku 2003⁵⁵. W kwestii przyczyn powyższego opóźnienia, państwo Maria Skubniewska i Wacław Bilnicki wyjaśnili: „prawdopodobnie na długość cyklu budowy ostatecznego zbioru kryteriów syntetycznej oceny sytuacji spółek wpłynęła duża zmienność portfela spółek pozostających w nadzorze DIK”⁵⁶.

Zdaniem NIK, ww. wyjaśnienia nie uzasadniały tak znacznego opóźnienia w realizacji przedmiotowej uchwały Zarządu – właśnie duża zmienność i zasięg operacji kapitałowych ARP, wskazywały na szczególną potrzebę bieżącej profesjonalnej analizy efektywności portfela inwestycyjnego Agencji.

3.2.4. WSPARCIE POSZCZEGÓLNYCH SPÓŁEK

Naukowo Produkcyjne Centrum Półprzewodników CEMI

Nabycie majątku CEMI

Agencja nabyła **4 października 1994 r.** od syndyka zorganizowaną część przedsiębiorstwa **Naukowo Produkcyjnego Centrum Półprzewodników CEMI w upadłości (CEMI)**, za 4 000 tys. zł. Cena ta była znacznie niższa od cen proponowanych przez pozostałych oferentów (ok. 11 500 tys. zł). Agencja, jako jedyna z oferentów, zobowiązała się w swojej *ofercie z 31 sierpnia 1994 r.* do kontynuacji działalności prowadzonej przez CEMI. Ofertę podpisał Prezes Arkadiusz Krężel. Nabycie majątku CEMI po niższej cenie było możliwe dzięki decyzji **Pierwszego Urzędu Skarbowego Warszawa-Śródmieście**, który umorzył zobowiązania CEMI wobec Skarbu Państwa w wysokości 7 579,8 tys. zł, pod warunkiem wyboru oferty ARP przez syndyka. Decyzję o umorzeniu podjęto w wyniku pisma z 6 września 1994 r. pana Marka Pola – Ministra Przemysłu i Handlu skierowanego do pana Grzegorza Kołodki – Ministra Finansów.

Wedle Ministra Marka Pola przedmiotowe umorzenie miało umożliwić wybór oferty ARP, którego celem miała być kontynuacja produkcji półprzewodników, a co za tym idzie „istnienie branży elektronicznej w Polsce uznanej przez Rząd jako ważny i rozwojowy sektor w ramach zatwierdzonych przez Radę Ministrów założeń polityki przemysłowej”⁵⁷. W sprawie umożliwienia wyboru oferty ARP do właściwego sądu rejonowego zwracał się także pan Stanisław Padykuła – ówczesny Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, następnie członek Zarządu ARP, pismem z 31 sierpnia 1994 r. Pomimo dwukrotnego monitorowania, Minister Marek Pol nie odpowiedział na pytania NIK:

- na podstawie jakich przesłanek założył, że sprzedaż ARP zorganizowanej części przedsiębiorstwa CEMI (w tym nieruchomości przy ul. Domaniewskiej 39), pozwoli na utrzymanie produkcji półprzewodników;
- w jaki sposób zagwarantował, że po umorzeniu kwoty 7 579,8 tys. zł (tj. po uszczupleniu dochodów budżetu państwa w tej wysokości), ARP wywiąże się z zobowiązań zawartych w przedmiotowej ofercie.

Realizacja zobowiązań kontynuowania produkcji

W ramach realizacji zobowiązań określonych w ww. ofercie ARP utworzyła 8 listopada 1994 r. **CEMIX Sp. z o.o.**, której przedmiotem działalności, zgodnie z aktem założycielskim tej spółki, miała być m.in. produkcja półprzewodników i układów scalonych, tj. kontynuacja działalności CEMI. Kapitał zakładowy Spół-

⁵⁵ Pismo z 28 listopada 2003 r.

⁵⁶ Pismo z 22 grudnia 2003 r.

⁵⁷ Pismo z 6 września 1994 r. do Ministra Finansów Grzegorza Kołodko.

ki CEMIX w wysokości 500 tys. zł opłacono gotówką. Własnością Agencji pozostały środki trwałe należące do CEMI, w tym nieruchomość przy Domaniewskiej 39, wykorzystywana przez CEMI, a następnie CEMIX, do działalności produkcyjnej.

Zarząd ARP (w składzie Arkadiusz Krężel, Paweł T. Raszkowski, Krystyna Rosłanowska-Plichcińska) – po rozpatrzeniu wniosków złożonych przez **Departament Restrukturyzacji Likwidacyjnej ARP**, dotyczących pierwszego biznes planu dla Spółki CEMIX –uznał **31 stycznia 1995 r.** że uruchomienie produkcji półprzewodników przy Domaniewskiej 39, tj. tranzystorów, diod i układów scalonych nie ma „ekonomicznego uzasadnienia”⁵⁸. Miesiąc później, *uchwałą Nr 83/XIX/96 z 3 marca 1995 r.* Zarząd ARP (w składzie Arkadiusz Krężel i Krystyna Rosłanowska-Plichcińska) wyraził wstępną zgodę na sprzedaż nieruchomości przy Domaniewskiej 39 oraz powołał Zespół do przeprowadzenia przetargu.

Zaniechanie uruchomienia produkcji miało negatywny wpływ na sytuację finansową Spółki CEMIX. Jak zeznał pan Wiktor Ledóchowski – Prezes Spółki CEMIX, Spółka „z każdym dniem” traciła krajowe i zagraniczne rynki zbytu⁵⁹. Spółka nie mogła również negocjować dostaw komponentów czy usług montażowych z partnerami zagranicznymi.

Uchwałą Nr 206/XLV/95 z 30 maja 1995 r. Zarząd ARP wyraził zgodę na dokapitalizowanie Spółki CEMIX gotówką w wysokości 1 400 tys. zł oraz aportem rzeczowym w postaci maszyn i urządzeń, materiałów, wyrobów gotowych oraz produkcji w toku do kwoty 2 000 tys. zł (ostatecznie wartość aportu wyniosła 1 478,1 tys. zł). Dzięki przekazanym środkom, Spółka CEMIX uruchomiła produkcję 1 września 1995 r. Jednakże przekazane środki pozwoliły jedynie na uruchomienie produkcji i jej prowadzenie w celu wykorzystania wniesionych przez ARP aportem materiałów i produkcji w toku (nabytych uprzednio od syndyka CEMI razem z nieruchomością przy Domaniewskiej 39). W związku z powyższym, w krótkim czasie podstawową trudnością w funkcjonowaniu Spółki CEMIX stał się brak niezbędnych do produkcji komponentów, które były uprzednio produkowane przez CEMI. Spółka CEMIX znalazła dostawcę, który oferował komponenty odpowiedniej jakości po cenie gwarantującej opłacalność produkcji. Dostawca ten nie był jednak w stanie pokryć całości zapotrzebowania Spółki. Kontynuacja produkcji półprzewodników wymagała więc uruchomienia samodzielnej produkcji komponentów.

Zarząd Spółki CEMIX rekomendował Zarządowi ARP uruchomienie takiej produkcji. Koszt tego przedsięwzięcia szacowano na ok. 600 tys. zł. Ostatecznie decyzji o produkcji struktur nie podjęto. Analizując ww. rekomendację Zarząd ARP wskazywał na niemożność pomocy finansowej dla Spółki CEMIX w 1996 r. (ani w formie dokapitalizowania, ani w formie pożyczek), ze względu na prowadzone przez Agencję projekty. Łączny koszt niezbędnej pomocy dla Spółki CEMIX szacowano na ok. 1 500 tys. zł. Zdaniem NIK, pomoc taka mogła być udzielona, ponieważ ARP dysponowała odpowiednimi środkami. Np. 6 lutego 1996 r. Zarząd ARP podjął niezgodną ze statutem Agencji uchwałę o objęciu za kwotę

⁵⁸ Przed założeniem Spółki CEMIX nie sporządzono w ARP analizy nt. opłacalności przedsięwzięcia związanego z produkcją półprzewodników.

⁵⁹ Protokół przesłuchania świadka z 24 lutego 2004 r.

1 500 tys. zł udziałów w Spółce PCL, o czym mowa w pkt Polskie Centrum Leasingowe na str. 29.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki CEMIX podjęło 30 kwietnia 1997 r. uchwałę o rozwiązaniu Spółki CEMIX i rozpoczęciu procesu likwidacyjnego. W wyniku likwidacji zakończonej 30 czerwca 1998 r.:

- majątek Spółki został zlikwidowany i spieniężony,
- uregulowano wszelkie zobowiązania Spółki,
- Agencja jako właściciel Spółki uzyskała 1 087,6 tys. zł.

Do czasu zakończenia kontroli, produkcja prowadzona przez CEMI, a następnie CEMIX, nie była w Polsce kontynuowana.

Należy zaznaczyć, że wcześniej, pismem z 31 października 1995 r. pan Tadeusz Soroka – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, zwrócił się do Prezesa Arkadiusza Krężela o przedstawienie ostatecznej koncepcji kontynuowania produkcji półprzewodników uwzględniającej „wcześniejsze działania na rzecz utrzymania w kraju produkcji półprzewodnikowej i związanych z tym decyzji” oraz stanowisko **Departamentu Sektorów Gospodarczych Ministerstwa Przemysłu i Handlu**, że przedmiotową koncepcję „należało oprzeć” o ówczesną lokalizację Spółki CEMIX, tj. nieruchomości przy Domaniewskiej 39. Wedle wyjaśnień pana Mariana Lesińskiego – Dyrektora Departamentu Aktywizacji Mienia ARP, z 20 lutego 2004 r. „wg wiedzy eksperta prowadzącego” tę sprawę, Zarząd ARP „nie ustosunkował” się do pisma Wiceministra Tadeusza Soroki. W wyjaśnieniach z 4 marca 2004 r. (bez numeru) Prezes Arkadiusz Krężel poinformował, że Zarząd ARP nie potrafi stwierdzić czy odpowiedział na przedmiotowe pismo.

**Poszukiwanie
inwestora
strategicznego**

Oprócz nierzetelnego wywiązywania się z zobowiązania kontynuowania produkcji półprzewodników Zarząd ARP nie wywiązał się należycie również z zobowiązania do poszukiwań inwestora strategicznego dla spółki CEMIX, zawartego w ww. ofercie z 31 sierpnia 1994 r.

Pan Wiktor Ledóchowski zeznał⁶⁰, że ARP nie szukała inwestora, a zadanie to spoczywało na Zarządzie CEMIX. Podobne zeznanie złożył⁶¹ ekspert **Departamentu Aktywizacji Mienia ARP** (DAM), któremu 18 lipca 1995 r. Prezes Arkadiusz Krężel wystawił *pełnomocnictwo Nr 189/95* m.in. do poszukiwania partnerów zainteresowanych udziałem we współpracy w zakresie produkcji przyrządów półprzewodnikowych. Ww. ekspert DAM zeznał: „inwestora szukała sama Spółka CEMIX”.

Kontynuacją produkcji półprzewodników, na terenie innym niż Domaniewska 39, wyrażało zainteresowanie Przedsiębiorstwo Handlu Zagranicznego BUMAR Sp. z o.o., warunkując jednak swoje zaangażowanie pokryciem części kosztów przez ARP. Zarząd Agencji nie zdecydował się na tę współpracę. Prezes Arkadiusz Krężel zeznał, że nie pamięta z jakiego powodu ARP nie zaangażowała się w to przedsięwzięcie⁶².

⁶⁰ Protokół przesłuchania świadka z 24 lutego 2004 r.

⁶¹ Protokół przesłuchania świadka z 25 lutego 2004 r.

⁶² Protokół przesłuchania świadka z 30 stycznia 2004 r.

Polskie Centrum Leasingowe**Objęcie pierwszej emisji**

W dniu 9 lutego 1996 r. ARP, za łączną kwotę 1 500 tys. zł, nabyła 1 500 (spośród 12 500) udziałów w nowoutworzonym **Polskim Centrum Leasingowym Sp. z o.o. (PCL)**. Pozostałe udziały objęli Sobiesław Zasada Centrum SA (dalej zwana Zasada Centrum; 8 500 udziałów w wyniku wniesienia aportu – **Biura Leasingu**, obsługującego leasing samochodów marki Mercedes i wybranych wierzytelności tego Biura), oraz Pierwszy Polski Fundusz Rozwoju PBR Sp. z o.o. (2 500 udziałów opłaconych gotówką).

NIK uznała ww. działanie Zarządu Agencji za niecelowe i nielegalne, ponieważ było one niezgodne ze statutowym przedmiotem działalności Agencji. Statut ARP nie przewidywał wówczas prowadzenia przez Agencję działalności gospodarczej, nie związanej ze wspieraniem restrukturyzacji.

Wg stanu na 31 grudnia 2003 r. ww. udziały, nabyte po cenie jednostkowej 1 000 zł, posiadały wartość księgową (jednostkową) w wysokości 26,33 zł. W związku z powyższym powstała strata Agencji w wysokości 1 097,1 tys. zł. Stratę obliczono jako różnicę pomiędzy wartością księgową ww. udziałów w dniu objęcia, a ich wartością księgową na koniec 2003 r., z uwzględnieniem otrzymanej dywidendy za lata 1996-1999 w kwocie 363,4 tys. zł.

Objęcie ww. udziałów nastąpiło w wyniku podpisania 9 lutego 1996 r. przez Prezesa Agencji aktu założycielskiego PCL⁶³. Podpisanie aktu notarialnego stanowiło realizację *uchwały Zarządu Agencji Nr 70/XII/96 z 6 lutego 1996 r.* podjętej przez Zarząd Agencji większością głosów (za głosowali Prezes Arkadiusz Krężel i Wiceprezes Jerzy Szymczak, przeciw Wiceprezes Paweł T. Raszkowski). Ww. uchwała podjęta została na wniosek, zaaprobowany przez pana Waldemara Petrowa – Dyrektora DIK i zaakceptowany przez Prezesa Arkadiusza Krężela.

Pierwszy okres działalności

W początkowym okresie podstawowym przedmiotem działalności PCL był leasing samochodów marki Mercedes. W kwietniu 1997 r. spółka dominująca w Zasada Centrum – Sobiesław Zasada Sp. z o.o.⁶⁴ – objęła 25% udziałów w **Mercedes Benz Leasing Polska Sp. z o.o. (MB Leasing)**. Ponieważ MB Leasing przejęło leasing samochodów marki Mercedes, wystąpiły trudności w funkcjonowaniu PCL.

W trakcie posiedzenia Rady Nadzorczej PCL 15 lipca 1998 r. Prezes Zarządu PCL Maciej Grudziński poinformował: „brak możliwości konkurencji (nie tylko cenowej) z MB Leasing oznacza [...] dla Spółki brak możliwości leasingu środków transportu pochodzących z Grupy Zasada a tym samym odstępienie od głównego celu, do realizacji którego Spółkę w 1996 r. powołano”, a pan Piotr Cyburt – Wiceprzewodniczący RN PCL oświadczył: „przedłożona informacja potwierdziła [...] obawy większości Członków Rady Nadzorczej o negatywnym wpływie konkurencyjnej działalności MB Leasing na realizację strategii i planów Polskiego Centrum Leasingowego – budowanych przy powoływaniu Spółki”.

⁶³ Akt notarialny repetytorium A Nr 977/96.

⁶⁴ Sobiesław Zasada Sp. z o.o. posiadała 42,53% akcji Zasada Centrum i 57,3% głosów na Walnym Zgromadzeniu tej Spółki. Inni udziałowcy Zasada Centrum to: Sobiesław Zasada – 20,27% akcji i 15,22% głosów, Aleksandra Zasada-Chwist – 12,76% akcji i 6,76% głosów, Ewa Zasada – 5,38% akcji i 10,87% głosów oraz pozostali wspólnicy – 19,07% i 9,84% głosów. Dane z raportów spółki Zasada SA za I kw. 2000 r., audytowany 1999 oraz skonsolidowany audytowany za I poł. 1999 r. w okresie gdy spółka ta była notowana na GPW, podane za www.onet.pl.

17 grudnia 1998 r. w trakcie posiedzenia Rady Nadzorczej PCL Prezes Maciej Grudziński stwierdził: „Niższe od oczekiwanych wyniki działalności leasingowej w obszarze Grupy Zasada [zawarte zostały umowy leasingowe w kwocie stanowiącej 6% kwoty prognozowanej – dopisek NIK] są bezpośrednim skutkiem konkurencyjnej działalności MB Leasing i [...] braku możliwości podjęcia konkurencji z tą firmą, której działalność leasingowa podporządkowana jest ogólniejszym interesom właściciela firmy MB Polska, zapewniającej MB Leasing warunki i preferencje, z których nie korzysta konkurencja. Wg szacunków Zarządu, Spółka utraciła z tytułu niezrealizowania (przewidywanej) akwizycji umów z Grupy Zasada nie mniej aniżeli 1 500 tys. zł zysku netto”.

W sprawozdaniu z działalności Zarządu PCL za rok 1998 r. za zasadniczy cel strategii PCL, w celu sprostania konkurencji, zwłaszcza bankowych firm leasingowych, uznano podwyższenie kapitałów własnych Spółki. Podano również, że struktura finansowa majątku odbiegała od założeń planowych, co było spowodowane niepozyskaniem przez Spółkę nowych udziałowców⁶⁵, a tym samym niepodniesieniem kapitału o planowaną wielkość 15 000 tys. zł⁶⁶. Sytuacja ta, według Zarządu Spółki, była negatywnie odbierana przez współpracujące banki. Z tego powodu **LG Petro Bank** wycofał się z dalszego finansowania Spółki (nie uruchomiono drugiej transzy kredytu w wysokości 2 500 tys. DEM). Wedle Zarządu, banki warunkowały udział ich środków kredytowych w finansowaniu firm, wzrostem kapitałów własnych udziałowców.

Ponadto, podczas omawiania działalności Spółki za rok 1998 na posiedzeniu Rady Nadzorczej PCL w dniu 16 marca 1999 r. Prezes Zarządu do ujemnych przesłanek warunkujących realizację zadań zaliczył m.in.: wysoki poziom zadłużenia Spółki za I kwartał 1998 r. z tytułu zobowiązań wobec dostawców (10 000 tys. zł) przy braku możliwości pozyskania kredytów bankowych na spłatę tych zobowiązań i na finansowanie nowych transakcji leasingowych.

**Przygotowanie
transakcji z Zasada
Centrum**

Pismem z 12 maja 1999 r. Wiceprezes ARP Stanisław Padykuła, „w nawiązaniu do przeprowadzonych rozmów” poinformował Prezesa Zarządu Zasada Centrum Edwarda Nowaka o gotowości podjęcia przez Agencję rozmów w celu sfinalizowania transakcji zamiany udziałów/akcji ARP w **Zakładach Przetwórstwa Tworzyw Sztucznych PZL Mielec Sp. z o.o. (ZPTS)** i **Zakładach Samochodowych STAR SA (STAR)** na udziały Zasada Centrum w PCL. Pismem z 20 sierpnia 1999 r. Zasada Centrum złożyła ARP ofertę sprzedaży 7 000 udziałów PCL, stanowiących 46,67% kapitału zakładowego spółki, a 24 września 1999 r. odbyło się spotkanie przedstawicieli ARP i Zasada Centrum, na którym uzgadniano warunki transakcji.

Ekspert Departamentu Inwestycji Kapitałowych ARP (DIK) sporządził 14 lipca 1999 r. *wniosek w sprawie zamiany udziałów/akcji ARP SA w PZL Mielec Sp. z o.o. i ZS STAR SA na udziały Zasada Centrum w PCL*, w którym wyraził pozytywną opinię w sprawie przeprowadzenia zaproponowanej transakcji. Na podstawie ww. wniosku z 14 lipca 1999 r. Zarząd ARP uchwałą Nr 386/XXXVII/99 z 20 lipca 1999 r. zobowiązał DIK do przeprowadzenia analizy

⁶⁵ Propozycję objęcia nowych udziałów PCL przedłożono Państwowej Wytwórni Papierów Wartościowych SA i Bumarowi Waryński Grupa Holdingowa SA oraz włosko – niemieckiej grupie kapitałowej C.C. Holding.

⁶⁶ W dniu 10 grudnia 1997 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Wspólników podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego o kwotę 15 000 tys. zł. Nie została ona jednak zrealizowana.

„wykazującej zasadność” przeprowadzenia zaproponowanej transakcji oraz przedstawiciela ARP w Radzie Nadzorczej PCL, Dyrektora Departamentu Operacji Finansowych ARP Lilianę Dziedzic do przedstawienia informacji nt. prognoz rozwoju firmy.

W ramach realizacji ww. uchwały z 20 lipca 1999 r. ekspert DIK sporządził, a Dyrektor DIK Waldemar Petrow zaakceptował *wniosek w sprawie zamiany udziałów/akcji ARP SA w PZL Mielec Sp. z o.o. i ZS STAR SA z 4 października 1999 r.* Wniosek ten nie zawierał analizy trudności PCL w zakresie pozyskiwania środków finansowych, pomimo że Spółka już w II połowie 1999 r. miała trudności z płynnością finansową. Przygotowujący *wniosek* ww. ekspert DIK zeznał w trakcie pierwszego przesłuchania, że nie wiedział o ww. trudnościach. Inny ekspert DIK, odpowiedzialny za nadzór właścicielski nad PCL, zeznał następnie, że informował o nich autora *wniosku*. W trakcie drugiego przesłuchania, po zapoznaniu się z zeznaniami eksperta odpowiedzialnego za nadzór nad PCL, autor *wniosku* przyznał, że wiedział o ww. trudnościach i zeznał, że nie wie dlaczego nie odniósł się do nich w przedmiotowym *wniosku*.

Ponadto *wniosek*:

- Nie zawierał wyników analizy uwarunkowań rynkowych (w tym konkurencji szczególnie ze strony firm związanych z bankami), trendów makroekonomicznych, informacji o kontrahentach, sieci akwizycyjnej Spółki oraz poziomu ryzyka.
- Nie informował o: sygnalizowanej przez Zarząd i Wspólników potrzebie dokapitalizowania Spółki, problemie wzrostu należności przeterminowanych, niezrealizowaniu przez PCL planów rocznych działalności, rosnącej konkurencji szczególnie ze strony bankowych firm leasingowych.
- Rekomendował zaniechanie dokonania wyceny udziałów PCL.

W uzasadnieniu rekomendacji zaniechania wyceny, autorzy wniosku wskazywali, że jej sporządzenie będzie kosztowne i czasochłonne. W ocenie NIK, stwierdzenia te były bezpodstawne, gdyż DIK nie dysponował informacjami (w tym ofertami) uzyskanymi od podmiotów sporządzających takie wyceny. Autorzy wniosku wskazywali również „duże prawdopodobieństwo” wykazania przez wycenę, że warunki transakcji są niekorzystne dla Zasada Centrum (a więc zdaniem NIK korzystne dla ARP).

Zdaniem NIK, na celowość sporządzenia wyceny, zamiast przyjęcia przy transakcji wartości księgowych, wskazywało zawyżanie przez firmy leasingowe wartości aktywów oraz niezachowywanie przez te firmy zasady współmierności kosztów i przychodów „co oznacza faktyczną możliwość manipulowania wynikiem finansowym, poprzez sterowanie wysokością i terminami płatności poszczególnych rat leasingowych”. Na powyższe praktyki wskazywały instytucje nadzorujące krajowy rynek kapitałowy w negatywnych opiniach dotyczących wchodzenia spółek leasingowych na **Giełdę Papierów Wartościowych**⁶⁷.

Ponadto, ww. *uchwała z 20 lipca 1999 r.* nie została wykonana w części dotyczącej zobowiązania przedstawiciela ARP w Radzie Nadzorczej PCL Liliany Dziedzic do przedstawienia informacji nt. prognoz rozwoju firmy, a Zarząd Agencji nie podjął działań w celu wyegzekwowania jej realizacji.

⁶⁷ D. Załupka, M. Żyniewicz „Leasing ABC oraz D. Wszystko o ekonomicznych i podatkowych aspektach leasingu”, Wrocław 1999.

**Problemy PCL
w okresie
poprzedzającym
transakcję**

W trakcie posiedzenia 6 października 1999 r., Zarząd PCL poinformował członków Rady Nadzorczej PCL o trudnościach z utrzymaniem płynności finansowej Spółki, w tym że brak środków obrotowych na finansowanie zakupów przedmiotów leasingu uniemożliwiał zawieranie umów leasingowych. Pani Liliana Dziedziec przekazała ww. informacje Zarządowi Agencji.

W *Sprawozdaniu z działalności Zarządu za rok 1999* podano, że barierą, która uniemożliwiała osiągnięcie w 1999 r. wyższego poziomu sprzedaży, był brak środków obrotowych na opłacenie podatku VAT i udziału własnego transakcji leasingowych. Powodowało to okresowe wstrzymywanie podpisywania umów. Zgodnie ze *Sprawozdaniem* problem ten był kilkakrotnie sygnalizowany Radzie Nadzorczej i udziałowcom Spółki, a jego pilne rozwiązanie stanowiło podstawowy warunek utrzymania pozycji Spółki na rynku. Zarząd PCL wskazywał również na słabą sieć dystrybucji, niedokapitalizowanie Spółki, rosnącą konkurencję oraz ryzyko wynikające z pogorszenia koniunktury makroekonomicznej.

Zarząd Agencji przyznał 12 października 1999 r. PCL pożyczkę w wysokości 1 200 tys. zł na współfinansowanie zakupów przedmiotów leasingu. Pożyczka ta, udzielona na podstawie wniosku z 5 października 1999 r., przyznana została niezgodnie z wewnątrznie obowiązującą w Agencji procedurą. Jak podano we wniosku „PCL chce bowiem utrzymać dynamikę rozwoju spółki oraz uwiarygodnić się wobec klientów i dostawców”. Zabezpieczeniem pożyczki, zgodnie z uchwałą Zarządu ARP, były weksle własne (we wniosku pożyczkowym podano: „Spółka nie posiada lepszego zabezpieczenia, gdyż wszystkie są już wykorzystane przez współpracujące banki”) oraz poręczenie do kwoty 800 tys. zł udzielone przez pozostałych udziałowców PCL.

**Transakcja
z Zasada Centrum**

Zarząd Agencji, tj. Arkadiusz Krężel, Krystyna Rosłanowska-Plichcińska, Jerzy Szymczak, Anna Malewicz, Marek Zdrojewski oraz Stanisław Padykuła⁶⁸ – po rozpatrzeniu wniosku z 4 października 1999 r. – przyjął 16 listopada 1999 r. *uchwałę Nr 396/S-LXXXIV*, w której wyraził zgodę na nabycie udziałów PCL od Zasada Centrum. W wykonaniu ww. uchwały, na mocy umowy z 31 grudnia 1999 r. oraz aneksu do niej z 28 stycznia 2000 r.⁶⁹ podpisanych w imieniu Agencji przez Arkadiusza Krężela i Stanisława Padykulę:

- ARP przeniosła na Zasada Centrum prawo własności 231 797 akcji STAR w cenie 3 989,2 tys. zł oraz 12 000 udziałów w ZPTS w cenie 968,4 tys. zł;
- Zasada Centrum przeniosła na ARP prawo własności 3 799 udziałów PCL w cenie 4 958,2 tys. zł (różnicę wartości przedmiotu zamiany w kwocie 0,6 tys. zł ARP dopłaciła gotówką);
- Towarzystwo Inwestycyjne DOLMEL (spółka zależna ARP) nabyło od Zasada Centrum 3 201 udziałów PCL za kwotę 4 177,7 tys. zł.

Struktura kapitału zakładowego Spółki po przejęciu udziałów od Zasada SA przez ARP SA i TI DOLMEL przedstawiała się następująco: spółka Zasada SA posiadała 10% udziałów, BRE Bank SA – 16.66%, PFRON – 16.66%, TI DOLMEL – 21.3% oraz ARP – 35.3%. Zgodnie ze statutem ZW podejmowało uchwały większością $\frac{3}{4}$ głosów w obecności więcej niż połowy współników, reprezentujących co najmniej 80% kapitału zakładowego.

⁶⁸ W posiedzeniu wzięło udział pięciu członków Zarządu.

⁶⁹ Na jego mocy stroną transakcji, z inicjatywy Zarządu ARP, stało się TI DOLMEL – spółka zależna ARP.

Na podstawie ustaleń ARP i Zasada Centrum, podstawą ceny transakcyjnej były wartości księgowe przedmiotowych akcji i udziałów na dzień 30 czerwca 1999 r., tj.: dla STAR – 17,21 zł, dla ZPTS – 80,70 zł, dla PCL – 1 305,13 zł.

Wedle zeznań Pawła T. Raszkowskiego (ówczesnego Prezesa TI DOLMEL, a uprzednio Wiceprezesa Zarządu ARP), warunkiem nabycia udziałów PCL, postawionym przez Zarząd TI DOLMEL, było podpisanie przez ARP *umowy przyrzeczenia odkupienia udziałów TI DOLMEL w PCL*. Umowę taką podpisano 28 stycznia 2000 r. ARP zobowiązała się w niej do zakupu ww. udziałów za cenę obliczoną jako wartość nabycia tego pakietu udziałów przez TI DOLMEL powiększoną o odsetki za okres zaangażowania kapitału przez TI DOLMEL, równe przeciętnej rentowności 52-tygodniowych bonów skarbowych powiększonej o 3%. Jak zeznał Paweł Raszkowski, TI DOLMEL nie miała wpływu na ustalanie ceny nabywanych udziałów, a „warunek odkupienia udziałów przez ARP SA zwalniał TI DOLMEL od dokonywania szczegółowych analiz finansowych Spółki PCL Sp. z o.o.”. ARP weszła w posiadanie udziałów PCL należących do TI DOLMEL w wyniku połączenia tych spółek 4 grudnia 2002 r.

Straty Skarbu Państwa w wyniku transakcji

Przeprowadzając transakcję z Zasada Centrum, członkowie Zarządu Agencji, poprzez niestaranne wykonywanie podjętych przez siebie zadań, nie dopełnili obowiązku prawidłowego gospodarowania powierzonym im mieniem i działając na niekorzyść Agencji, spowodowali powstanie szkody majątkowej w wielkich rozmiarach, w łącznej wysokości 8 951,6 tys. zł. Stanowiło to przestępstwo przeciw obrotowi gospodarczemu, o którym mowa w art. 296 §1 i §3 *kodeksu karnego*.

Szkodę majątkową, w łącznej wysokości 8 951,6 tys. zł, stanowiącą zmniejszenie wartości wszystkich nabytych od Zasada Centrum udziałów, obliczono dzięki porównaniu wartości księgowej jednego udziału (1 305,13 zł), będącej podstawą ceny transakcyjnej nabytych 7 000 udziałów PCL, z wartością księgową na 31 grudnia 2003 r. w wys. 26,33 zł (cena jednostkowa), wg wzoru:
 $\text{szkoda} = \text{liczba nabytych udziałów} * (\text{wartość nabycia jednego udziału} - \text{wartość księgowa jednego udziału na koniec 2003 r.})$

W wysokości szkody ujęto udziały nabyte przez TI DOLMEL.

Straty PCL w drugiej połowie 1999 r. wyniosły (-)522,5 tys. zł, w 2000 r. (-)6 526,1 tys. zł, a w 2001 r. (-)15 407,7 tys. zł. Na koniec 2000 r. wartość księgowa udziałów PCL spadła do 819,43 zł, a na koniec 2001 i 2002 r. udziały te były pozbawione wartości księgowej z uwagi na ujemną już wartość kapitałów własnych PCL, wynoszących odpowiednio (-)3 116,3 tys. zł oraz (-)582,3 tys. zł. W związku z powyższym, Zarząd PCL w 2002 r. dwukrotnie złożył wniosek do sądu o ogłoszenie upadłości, który (po wszczęciu przez sąd postępowania) następnie wycofywał.

Zgromadzenie Wspólników zmieniło 12 czerwca 2003 r. nazwę spółki na Polskie Centrum Operacji Kapitałowych Sp. z o.o., obniżyło kapitał zakładowy z 15 000 tys. zł do 7 500 tys. zł i rozszerzyło przedmiot działalności spółki.

Wynagrodzenia członków organów PCL

W opinii NIK, na tle ww. strat, których skutkiem była utrata wartości przez kapitały własne spółki PCL, a co za tym idzie wnioski o jej upadłość, wynagrodzenia wypłacane członkom Zarządu PCL były nazbyt wysokie. Od 1 września 2000 r. do 30 listopada 2002 r. Prezes Zarządu pobierał średnio 23,5 tys. zł miesięcznego wynagrodzenia, natomiast Członek Zarządu 19,7 tys. zł (od 1 września 2000 r. do 31 lipca 2002 r.). Ponadto w 2002 r. Prezes Zarządu uzyskał 69 tys. zł nagrody

jubileuszowej, a członek Zarządu w 2000 r. uzyskał 27,5 tys. zł ww. nagrody. Obowiązki uchwał, dzięki którym członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej uzyskiwali wynagrodzenia wyższe od maksymalnych wynagrodzeń przewidzianych w *ustawie o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*, było możliwe na skutek objęcia⁷⁰ części akcji przez **TI DOLMEL**. Od 1 września 2000 r. do 30 listopada 2002 r. członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej uzyskali wynagrodzenia wyższe łącznie o kwotę 818,8 tys. zł (członkowie Rady Nadzorczej pobierali wynagrodzenie do 30 kwietnia 2001 r.).

Należy dodać, że ww. okresie Rada Nadzorcza ograniczała wysokość wynagrodzeń Prezesa Zarządu:

- *uchwałą RN nr 1/2001 z 10 kwietnia 2001 r.* zmniejszono wynagrodzenie Prezesa Zarządu z 12-krotności do 10-krotności przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw;
- *uchwałą RN nr 8/2002 z 19 lipca 2002 r.* zmniejszono wynagrodzenie Prezesa Zarządu do 8-krotności przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw (równocześnie ograniczono skład Zarządu do jednej osoby a odchodzący członek Zarządu uzyskał z tytułu „nie powołania go na następną kadencję” 107,5 tys. zł odprawy⁷¹).

Polskie Centrum Kooperacji Międzynarodowej

Obejmowanie akcji PCKM

NIK jako niecelowe i niegospodarne oceniła objęcie przez Agencję łącznie 36 750 akcji Polskiego Centrum Kooperacji Międzynarodowej SA⁷² (PCKM), za łączną kwotę 367,5 tys. zł, gdyż cel działalności tej spółki został określony jedynie w sposób ogólnikowy, a co więcej, nie miał on nic wspólnego z celami statutowymi ARP. Agencja, w wyniku przeprowadzenia ww. transakcji, poniosła stratę w wysokości 367,5 tys. zł, ponieważ obecnie udziały te są pozbawione wartości. Wartość kapitałów własnych na koniec 2001 r. wyniosła (-)882,2 tys. zł, a PCKM znajduje się w stanie likwidacji. Za powstanie tej straty ponoszą odpowiedzialność członkowie Zarządu, którzy głosowali za uchwałami w sprawie objęcia kolejnych emisji akcji. Akcje objęto na podstawie:

- *Uchwały Nr 489/LXXVIII/96 z 10 września 1996 r.* – 5 000 akcji (spośród 10 000⁷³z pierwszej emisji) za łączną kwotę 50 tys. zł. Za podjęciem uchwały głosowali państwo: Arkadiusz Krężel oraz Anna Malewicz. Pani Krystyna Rosłanowska-Plichcińska wstrzymała się od głosu. Wniosek w tej sprawie aprobowala pani Violetta Marek – Wicedyrektor DIK.
- *Uchwały Nr 387/XXXIX/97 z 10 lipca 1997 r.* – 15 000 akcji za łączną kwotę 150 tys. zł. Za podjęciem uchwały głosowali Arkadiusz Krężel oraz Anna Malewicz. Krystyna Rosłanowska-Plichcińska głosowała przeciw. Razem z kolejną uchwałą ARP objęła wszystkie akcje z drugiej emisji. Uchwałę podjęto na wniosek zaaprobowany przez Waldemara Petrowa i zaakceptowany przez Arkadiusza Krężela.
- *Uchwały Nr 708/LXXIII/97 z 22 grudnia 1997 r.* – 3 000 akcji (w wyniku konwersji wierzytelności z tytułu pożyczki udzielonej na podstawie umowy

⁷⁰ Na mocy aneksu z 28 stycznia 2000 r.

⁷¹ Podstawą odprawy były postanowienia umowy o pracę.

⁷² Z dniem 24 lutego 1997 r. spółka zmieniła nazwę. Poprzednia nazwa to Polsko – Izraelskie Centrum Kooperacji SA.

⁷³ Pozostałe akcje objęli **PKO Tel Aviv Ltd.** (2 500 akcji), **Polsko-Izraelska Izba Handlowa** (1 250 akcji), **Consulting & Data Analysis Co. Ltd** (1 250 akcji).

z 16 czerwca 1997 r.) za łączną kwotę 30 tys. zł. Za podjęciem uchwały głosowali Arkadiusz Krężel, Stanisław Padykuła, Jerzy Szymczak i Krystyna Rosłanowska-Plichcińska. Od głosu wstrzymała się Anna Malewicz. Uchwałę podjęto na wniosek zaaprobowany przez Waldemara Petrowa i zaakceptowany przez Stanisława Padykułę.

- *Uchwały Nr 154/XV/98 z 10 marca 1998 r.* – odkupiono 1 250 akcji od **Consulting & Data Analysis Co. Ltd** za kwotę 12,5 tys. zł. Za podjęciem uchwały głosowali Arkadiusz Krężel, Stanisław Padykuła, Jerzy Szymczak i Krystyna Rosłanowska-Plichcińska. W uchwale zaakceptowano zakup do 2 500 akcji. Uchwałę podjęto na wniosek zaaprobowany przez Waldemara Petrowa i zaakceptowany przez Stanisława Padykułę.
- *Uchwały Nr 304/S-LX/2000 z 8 sierpnia 2000 r.* – objęto 12 500 akcji (wszystkie z trzeciej emisji) za łączną kwotę 125 tys. zł z przeznaczeniem na pokrycie zobowiązań bieżących spółki. Równocześnie Zarząd ARP upoważnił pełnomocnika Agencji na Walne Zgromadzenie do głosowania „za” uchwałą w sprawie likwidacji PCKM. Za podjęciem uchwały głosowali Arkadiusz Krężel, Stanisław Padykuła, Jerzy Szymczak i Krystyna Rosłanowska-Plichcińska. Uchwałę podjęto na wniosek zaaprobowany przez Mariana Leśńskiego i zaakceptowany przez Krystynę Rosłanowską-Plichcińską.

Generalnym przedmiotem działalności PCKM było prowadzenie działalności handlowej, mającej na celu inicjowanie i promowanie współpracy gospodarczej Polski i Izraela, z możliwością rozszerzenia współpracy na kraje trzecie, w szczególności na Europę Centralną i Wschodnią oraz kraje Bliskiego i Środkowego Wschodu. W związku z powyższym, NIK jako niecelowe oceniła objęcie ww. akcji, ponieważ statut ARP nie przewidywał zaangażowania w promocję międzynarodowej współpracy gospodarczej.

Uchwałą Nr 489/LXXVIII/96 Zarząd ARP upoważnił Prezesa Arkadiusza Krężela do podpisania w imieniu Agencji porozumienia akcjonariuszy (wraz z umową spółki). We wniosku z 9 września 1996 r. na posiedzenie Zarządu w przedmiotowej sprawie podano, że porozumienie akcjonariuszy miało szczegółowo określać przedmiot i formy działania spółki, organizację i program pracy oraz zasady współpracy pomiędzy akcjonariuszami. Prezes Arkadiusz Krężel nie wykonał ww. uchwały, gdyż ww. porozumienie nie zostało podpisane. W związku z powyższym NIK oceniła działania Prezesa Arkadiusza Krężela w przedmiotowej sprawie jako nierzetelne.

Jak wyjaśnił Prezes Arkadiusz Krężel⁷⁴, PCKM uruchomiła swoją działalność na podstawie założeń ekonomiczno-finansowych opracowanych w październiku 1996 r. Zdaniem NIK, założenia te – tj. *material pt. Polsko-Izraelskie Centrum Kooperacji Międzynarodowej SA projekt ekonomiczno-finansowy* – nie były wystarczającą podstawą do angażowania środków publicznych przez Agencję. Materiał ten nie był podpisany, a źródła planowanych przychodów określał, w odróżnieniu od kosztów, w sposób ogólnikowy

Zarząd ARP, *uchwałą nr 4/I/97 z 3 stycznia 1997 r.* wyraził zgodę na sfinansowanie w kwocie 6 tys. zł przygotowania biznes planu dla PCKM oraz „koncepcji założeń organizacyjno-ekonomicznych i finansowych” przedsięwzięcia „Centrum Dystrybucji Obuwia”. Pomimo wydatkowania tej kwoty biznes plan dla PCKM nie został opracowany, a także nie zawarto umowy na opracowanie tego dokumentu. Środki w całości wydatkowano na „koncepcję założeń organizacyjno –

⁷⁴ Pismo z 8 grudnia 2003 r.

ekonomicznych i finansowych” przedsięwzięcia „Centrum Dystrybucji Obuwia”. PCKM nie podjęła samodzielnych prac nad opracowaniem biznes planu.

Nieokreślenie szczegółowego przedmiotu działania PCKM spowodowało, że od początku miała ona problemy z prowadzeniem działalności i przynosiła ona straty. W 1996 r. wynik finansowy netto PCKM wyniósł (-)2,7 tys. zł, w 1997 r. (-)203,3 tys. zł, w 1998 r. (-)35,4 tys. zł, w 1999 r. (-)120,3 tys. zł, w 2000 r. 11 tys. zł, a w 2001 r. (-)107,4 tys. zł. W rezultacie 23 października 2000 r. rozpoczęto likwidację Spółki. Należy dodać, że już w maju 1997 r. pan Ryszard Musioł – ówczesny członek Zarządu ds. finansowych, stwierdził, że:

- wydatki na uruchomienie i bieżącą działalność Spółki pochłonęły już „prawie cały” kapitał;
- dla finansowania bieżącej działalności niezbędne jest uzyskanie źródła finansowania – podwyższenie kapitału lub pożyczka.

W opracowaniu *Koncepcja i strategia działalności Spółki w 1998 roku. Stan finansów Spółki na dzień 14 lutego 1998 r.* (bez daty i podpisu) podano, że brak zlecenia przez akcjonariuszy prac dla Spółki, powołanej dla realizacji ich „niestatutowych” celów, wywołał „brak naturalnego finansowania” początkowego okresu działalności. Spółka jest w stanie „permanentnego zagrożenia utraty płynności finansowej”.

Zaangażowanie partnerów izraelskich

Zaangażowanie partnerów izraelskich w działalność PCKM było niedostateczne. W trakcie posiedzenia RN 8 maja 1997 r. ówczesny Prezes Zarządu PCKM Stanisław Dzideczek ocenił, że niewystarczająca selekcja proponowanych partnerów przez członka Zarządu Zvi Kesseh (właściciela Consulting & Data Analysis Co. Ltd – udziałowca PCKM) naraża Spółkę na zbędne koszty, pomijanie Spółki w dalszych kontaktach oraz utratę wiarygodności u partnerów polskich.

Pomimo że od swego powstania Spółka posiadała swój oddział w Tel Avivie, kierowany przez pana Zvi Kesseha, dopiero blisko pięć miesięcy po powołaniu spółki, w lutym 1997 r. Rada Nadzorcza zobowiązała Zarząd PCKM do przygotowania i rozesłania pomiędzy członków Rady Nadzorczej w okresie 2 tygodni od daty posiedzenia koncepcji funkcjonowania tego oddziału. Przedmiotowa koncepcja nie została opracowana. Należy dodać, że *uchwałą nr 4/3/97 z 17 września 1997 r.* Rada Nadzorcza PCKM zobowiązała Zarząd do uregulowania należności wobec oddziału w Izraelu za okres marzec – czerwiec 1997 w wysokości 20 tys. USD z zastrzeżeniem, że jedynym źródłem pokrycia tej kwoty mogą być uprzednie wpływy z kontraktów z firmami wskazanymi przez pana Zvi Kesseh (do podjęcia uchwały „nie został zrealizowany żaden kontrakt z jakąkolwiek firmą izraelską”).

W *Sprawozdaniu z działalności Polskiego Centrum Kooperacji Międzynarodowej SA za rok 1997 r.* podano, że ze względu na odmowę partycypacji w kosztach przez partnerów izraelskich „nie można było w pełni uznać, że partnerzy izraelscy wykazują rzeczywiste zainteresowanie rynkiem polskim i właściwie całość spraw pozostawała w sferze deklaracji. Kontakty z firmami izraelskimi, jak dotychczas, były jedynie źródłem kosztów dla Spółki, a przesłane propozycje umów nie wносиły nawet opłaty wstępnej”.

W świetle niedostatecznego zaangażowania partnerów izraelskich w statutową działalność PCKM, NIK zwraca uwagę, że ARP przekazała PCKM dane dotyczące polskich przedsiębiorstw, które stanowić mogły informacje praw-

nie chronione. Zgodnie z protokołem z posiedzenia Rady Nadzorczej PCKM w dniu 8 maja 1997 r. Prezes Arkadiusz Krężel stwierdził wówczas, że: „Funkcjonowanie przedstawicielstwa w Izraelu jest nieprawidłowe, nie można działać bez umów poufności, przede wszystkim ze względu na zakres tajności informacji o firmach polskich, które Spółka [PCKM– dopisek NIK] otrzymuje z Agencji Rozwoju Przemysłu i może przekazywać za granicę”. W trakcie ww. posiedzenia Prezes Arkadiusz Krężel, określił przekazane PCKM informacje jako „niezwykle cenne”. W wyjaśnieniach złożonych kontrolerom NIK pismem z 24 lutego 2004 r. Prezes Arkadiusz Krężel stwierdził, że „nie są mi znane przypadki przekazania przez PCKM jakichkolwiek informacji stronie izraelskiej dotyczących polskich podmiotów gospodarczych”. Wedle wyjaśnień przedstawicielstwo PCKM w Izraelu nie mogło prosić o udzielenie informacji czy też wykonywania konkretnych prac przez PCKM na rzecz potencjalnych klientów bez wcześniejszego podpisania stosownych porozumień i zobowiązań o poufności. Należy dodać, że do 24 czerwca 1997 r. członkiem Zarządu PCKM był pan Zvi Kesseh, równocześnie kierujący przedstawicielstwem PCKM w Tel-Awivie.

Wpłaty na kapitał założycielski

W akcie notarialnym dotyczącym zawiązania PCKM podano, że „akcjonariusze zobowiązali się dokonać wpłat na akcje przed zarejestrowaniem spółki”. Zarząd PCKM 31 października 1996 r. złożył do Sądu Rejonowego wniosek o zarejestrowanie spółki. Do wniosku załączono oświadczenia z 13 września 1996 r. członków Zarządu Andrzej Kinela oraz Zvi Kesseh o wkładzie podmiotu zagranicznego oraz o dokonaniu wymaganych statutowo wpłat. Spółka została zarejestrowana 28 listopada 1996 r. postanowieniem Sądu Rejonowego Wydział XVI Gospodarczy RHB nr 48650.

Kontrola wykazała, że w rzeczywistości kapitał założycielski został opłacony już po złożeniu oświadczeń:

Agencja Rozwoju Przemysłu	50 tys. zł – 16 grudnia 1996 r.
Bank Pekao Ltd. Tel-Aviv	24,9 tys. zł – 22 stycznia 1997 r. 0,1 tys. – 15 kwietnia 1997 r.
Consulting & Data Analysis Com. Ltd.	12,8 tys. zł – 5 lutego 1997 r.
Izba Przemysłowo-Handlowa Polska-Izrael	7 tys. zł – 3 lutego 1997 r. 5,5 tys. zł – 20 lutego 1997 r.

Centrum Rozwoju Systemów Medycznych

Obejmowanie udziałów CRSM

Najwyższa Izba Kontroli oceniła jako niecelowe i niegospodarne objęcie przez Agencję 1 000 (spośród 4 100) akcji **Centrum Rozwoju Systemów Medycznych SA (CRSM)** za łączną kwotę 1 000 tys. zł. Pozostałe akcje objął **Fundusz Składowy Ubezpieczenia Społecznego Rolników (FSUSR)**. Uzasadnienie negatywnej oceny stanowi brak biznes planu i planu finansowego dla tego przedsięwzięcia. CRSM nie podjęła żadnej działalności, równocześnie ponosząc wysokie koszty z tytułu wynagrodzeń członków Zarządu i Rady Nadzorczej. W związku z powyższym, ARP poniosła straty finansowe w wysokości ok. 140 tys. zł⁷⁵. Zdaniem NIK, odpowiedzialność za powyższe ponoszą członkowie Zarządu ARP (Arkadiusz Krężel, Stanisław Padykuła, Anna Malewicz), którzy głosowali za objęciem przedmiotowych akcji, tj. za uchwałą Nr 589/XXXVII/2001

⁷⁵ Wedle szacunku likwidatora CRSM.

z 3 lipca 2001 r. Uchwałę podjęto na wniosek z 2 lipca 2001 r., którego autorem był pan Paweł Podsiadło – Doradca Prezesa ARP, zaakceptowany przez Prezesa Agencji Arkadiusza Krężela. W uchwale, Zarząd ARP rekomendował pana Pawła Podsiadłę na Wiceprezesa Zarządu, a członka Zarządu ARP, panią Annę Malewicz do Rady Nadzorczej CRSM.

W ocenie NIK, objęcie ww. akcji było także niecelowe, ponieważ planowana działalność CRSM nie należała do zasadniczego przedmiotu działalności ARP. Należy dodać, że Zarząd ARP, po zapoznaniu się 7 marca 2000 r. z przedstawioną przez Prezesa Arkadiusza Krężela koncepcją przystąpienia Agencji do opisanego tu przedsięwzięcia: „ustalił, że przy najbliższym dokonywaniu zmian w Statucie ARP SA należy dokonać stosownych zapisów umożliwiających ARP SA działanie na rynku usług medycznych”. Ostatecznie, Zarząd zaniechał wystąpienia do Rady Nadzorczej z wnioskiem o wprowadzenie powyższej zmiany w statucie ARP.

Należy dodać, że w ocenie NIK objęcie przez FSUSR akcji CRSM było niezgodne z art. 77 ustawy z 20 grudnia o ubezpieczeniu społecznym rolników⁷⁶, który nie przewidywał finansowania wydatków tego rodzaju przez FSUSR⁷⁷.

Dla CRSM nie został sporządzony biznes plan. Jak wyjaśnił⁷⁸ Prezes Arkadiusz Krężel „Właściwy w tej sprawie był KRUS, właściciel pakietu kontrolnego”. CRSM nie podjęła działalności gospodarczej. W okresie od 1 października 2001 r. do 31 grudnia 2001 r. wynik finansowy netto CRSM wyniósł (-)27,8 tys. zł, w 2002 r. (-)331,7 tys. zł. 14 marca 2003 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy podjęło uchwałę o likwidacji CRSM.

Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa

Likwidator CRSM zawiadomił 13 czerwca 2003 r. **Prokuraturę Rejonową Warszawa Śródmieście** o popełnieniu przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu (art. 296 *Kodeksu karnego*) oraz o działaniu na szkodę spółki (art. 585 *Kodeksu spółek handlowych*) przez członków Zarządu i Rady Nadzorczej CRSM, w tym przez pana Pawła Podsiadło, a także przez pana Arkadiusza Krężela, który podpisał akt notarialny zawiązujący CRSM.

W zawiadomieniu podano, że od 7 lipca 2001 r. do 28 lutego 2003 r. członkowie Zarządu CRSM Paweł Podsiadło oraz Jacek Dubiński:

- nie podjęli jako organ zarządzający żadnej działalności przewidzianej statutem;
- nie doprowadzili do uzyskania przez spółkę jakichkolwiek przychodów z tytułu działalności (Spółka uzyskiwała przychody z tytułu odsetek od środków pochodzących z wpłaty na kapitał zakładowy);
- dokonywali jedynie wydatków na wynagrodzenia członków Zarządu i Rady Nadzorczej CRSM oraz doradcy Zarządu CRSM, które za okres 7 lipca 2001 r. do 14 marca 2003 r. wyniosły łącznie 856,8 tys. zł;
- wypłacili zleceniobiorcy 4 tys. zł pomimo braku dowodu wykonania zlecenia;

⁷⁶ J. t. Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25.

⁷⁷ Art. 77 stanowi, że FSUSR przeznaczony jest na:

- finansowanie świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego,
- finansowanie bezpośrednich kosztów funkcjonowania Rady Rolników,
- kosztów zarządzania FSUSR i wykonywania jego zobowiązań jako osoby prawnej oraz działalności Kasy przewidzianej w art. 66 przedmiotowej ustawy,
- pokrycie niedoboru funduszu administracyjnego w przypadkach przewidzianych w art. 79 ust. 3 ww. ustawy.

⁷⁸ Protokół przesłuchania świadka z 30 stycznia 2004 r.

- wypłacili Mariuszowi Gietce – członkowi RN CRSM 2,4 tys. zł z tytułu częściowego pokrycia kosztów kursu dla członków rad nadzorczych.

Zdaniem likwidatora, powyższe działania spowodowały uszczuplenie kapitału akcyjnego CRSM, z którego pokrywane były wynagrodzenia. Koszty te były wyższe niż odsetki uzyskiwane z lokowania kapitału akcyjnego na rachunku bankowym. Na dzień otwarcia likwidacji spółka posiadała środki pieniężne w banku w wysokości 3 794,4 tys. zł, zamiast początkowej kwoty kapitału akcyjnego 4 100 tys. zł.

Ponadto likwidator CRSM zwrócił uwagę, że w skład organów CRSM weszły osoby będące pracownikami akcjonariuszy lub członkami ich rad nadzorczych. Ponadto, pan Marian Sikora – Doradca Zarządu CRSM był równocześnie Przewodniczącym Rady Nadzorczej FSUSR.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy CRSM 30 czerwca 2003 r. negatywnie oceniło pracę Rady Nadzorczej w 2002 r. stwierdzając w *uchwale nr 10/2003*, że „Rada Nadzorcza nie wykorzystwała przysługujących jej uprawnień do kontrolowania pracy Zarządu i Spółki, co stanowiło jej obowiązek” oraz że „w wyniku zaniedbań popełnionych przez Radę Nadzorczą Spółka poniosła w 2002 roku stratę bilansową w kwocie 331.694,48 zł”.

Akceptacja warunków pożyczki

W ocenie NIK jako nierzetelność należy ocenić akceptację – przez przedstawiciela ARP w Radzie Nadzorczej CRSM, panią Annę Malewicz – warunków udzielenia przez FSUSR pożyczki w wysokości 50 000 tys. zł, pomimo że warunki te nie zabezpieczały należytego wykorzystania przez CRSM środków publicznych pochodzących z Funduszu, a udzielenie tej pożyczki przez FSUSR byłoby działaniem nielegalnym.

W projekcie umowy pożyczki opracowanym przez Zarząd CRSM nie został określony cel jej udzielenia oraz przedmiot jej wydatkowania. ARP (jak i Fundusz Składowego Ubezpieczenia Społecznego Rolników) nie dysponowały również żadnymi dokumentami, wskazującymi na istnienie opracowanego biznes planu obejmującego kwotę pożyczki. W projekcie umowy pożyczki zapisano jedynie, że środki z pożyczki nie mogą być przeznaczone na zakup nieruchomości oraz lokowane w inwestycje, z których zwrot następuje w okresie przekraczającym dwa lata. Jednocześnie, w projekcie zapisano, że pożyczkodawca nie będzie mógł żądać od Spółki zwrotu pożyczki przed upływem czasu, na który została zawarta umowa. W przypadku stwierdzenia przez WZA naruszenia zasad wykorzystania środków, FSUSR będzie mógł jedynie żądać „zmiany sposobów wykorzystywania tych środków”. Jedynie w przypadku „poważnego i uporczywego” naruszenia przez CRSM zasad wykorzystania pochodzących z pożyczki FSUSR mógłby rozwiązać umowę z zachowaniem sześciomiesięcznego okresu wypowiedzenia. Kwota pożyczki miała zostać spłacona jednorazowo „w terminie siedmiu dni od dnia.....2006 r.”. Zabezpieczeniem pożyczki miał być weksel własny *in blanco* (kwota pożyczki 12-krotnie przewyższała kapitały własne CRSM).

W opinii NIK, udzielenie przez FSUSR pożyczki CRSM byłoby niezgodne ustawą ubezpieczeniu społecznym rolników, która nie przewidywała finansowania wydatków tego rodzaju przez FSUSR.

Ostatecznie, pożyczka nie została udzielona, a 28 września 2001 r. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy CRSM wykreśliło z aktu zawiązania spółki §8 mówiący o udzieleniu pożyczki. Należy dodać, że w dokumentacji pozostającej w dyspozycji likwidatora brak było dokumentów negocjowania udzielenia CRSM pożyczki. Udzielenie pożyczki w wysokości 50 000 tys. zł ze środków FSUSR,

zaakceptował w imieniu ARP Arkadiusz Krężel podpisując *akt notarialny z 7 lipca 2001 r. (rep. A 8825/2001)*.

**Stanowisko
Ministra Zdrowia**

Ponadto, w piśmie z 8 listopada 2001 r. do Prezesa Rady Ministrów Leszka Millera, pan Mariusz Łapiński – ówczesny Minister Zdrowia, określił powołanie CRSM i przekazanie przez FSURS 54 000 tys. zł jako „niezgodne z obowiązującym prawem”. Minister Zdrowia zwrócił przy tym do Premiera o odwołanie prezesów KRUS i ARP i „dokonanie przez właściwych ministrów oceny działalności rad nadzorczych i zarządów KRUS i ARP”.

Pismem z 11 kwietnia 2002 r. (bez numeru) Członek Zarządu CRSM Jacek Dubiński zwrócił się do Ministra Zdrowia Mariusza Łapińskiego: „o wyrażenie pozytywnej opinii co do działań podjętych przez Centrum Rozwoju Systemów Medycznych SA.”. Równocześnie pan Jacek Dubiński dodał: „jesteśmy otwarci na szeroką współpracę i zgodnie ze wcześniejszymi ustaleniami proszę o wskazanie osób, które weszłyby w skład Rady Nadzorczej CRSM SA.”

W odpowiedzi Minister Mariusz Łapiński poinformował pana Jacka Dubińskiego (pismem nr ZP-076-15/02 z 25 kwietnia 2002 r.) że: „przedstawione cele działania CRSM SA są zbieżne ze strategicznymi kierunkami Narodowej Ochrony Zdrowia. [...]. Osoby, które weszłyby w skład Rady Nadzorczej CRSM SA, wskażę odrębnym pismem”.

In-Tel

Objęcie udziałów

ARP przystąpiła do **IN-TEL Sp. z o.o. w Czaplinku** (spółki o statusie zakładu pracy chronionej, założonej w 1995 r. przez osoby fizyczne), poprzez objęcie 2 147 udziałów IN-TEL (spośród wszystkich 2 394 udziałów), za łączną kwotę 1 073,5 tys. zł, z równoczesną sprzedażą Spółce IN-TEL, za tę samą kwotę, udziałów ARP w **TELCZA Sp. z o.o.**

Agencja sprzedała 20 lutego 1997 r. Spółce IN-TEL udziały w Spółce TELCZA, po cenie nominalnej 100 zł, pomimo że były wówczas faktycznie pozbawione wartości. Upadłość Spółki TELCZA została ogłoszona 31 marca 1997 r., a więc niewiele ponad miesiąc później. Koszty związane z zawarciem umowy poniosła IN-TEL. W wyniku transakcji, strata Spółki IN-TEL na działalności gospodarczej za pierwsze półrocze 1997 r. wyniosła 1 270 tys. zł (w tej kwocie 1 084,4 tys. zł, stanowiły rezerwy utworzone na udziały w Spółce TELCZA i koszty zawarcia umowy).

W piśmie z 5 grudnia 1996 r.⁷⁹ do Prezesa Zarządu IN-TEL, Prezes Arkadiusz Krężel poinformował, że celem transakcji jest „wspomożenie działalności” Spółki TELCZA. Ponadto, 18 grudnia 1996 r., w trakcie Walnego Zgromadzenia udziałowców IN-TEL, reprezentujący ARP pan Paweł Lizut - główny specjalista DIK, a następnie członek Rady Nadzorczej spółki IN-TEL, oświadczył, że oferta Agencji ma na celu „stworzenie możliwości do kredytowania dalszej działalności obu podmiotów [tj. Spółek IN-TEL i TELCZA – dopisek NIK], w szczególności w postaci [udzielenia przez ARP– dopisek NIK] poręczenia kredytowego Spółce IN-TEL warunkującego udzielenie przez Bank kredytu obrotowego przyznawanego zakładom pracy chronionej na zasadach oprocentowania preferencyjnego”. ARP nie udzieliła Spółce IN-TEL ww. poręczenia. Natomiast udzielano pożyczek ze środków własnych Agencji.

⁷⁹ ARP/DIK/PL/1707/96/4357.

Pogarszanie się sytuacji finansowej

Po przejęciu przez ARP większości udziałów w IN-TEL Sp. z o.o. sytuacja finansowa IN-TEL pogarszała się systematycznie. W 1996 r. (tj. w roku poprzedzającym objęcie udziałów przez ARP) wynik finansowy netto wyniósł (-)320,8 tys. zł. W kolejnych latach wynik finansowy przedstawiał się następująco: (-)2 155,9 tys. zł w 1997 r., (-)2 056,5 tys. zł w 1998 r., (-)1 744,1 tys. zł w 1999 r., (-)835,9 tys. zł w 2000 r., (-)903,7 tys. zł w 2001 r. i (-)689,9 tys. zł w 2002 r. Narastająca suma strat na koniec 2002 r. wyniosła 8 651,1 tys. zł, a kapitał własny Spółki od 1999 r. był ujemny i na koniec 2002 r. wynosił (-)3 521 tys. zł. W 2002 r. czynsze uzyskane z wynajmu zbędnych pomieszczeń produkcyjnych i administracyjnych stanowiły blisko połowę wszystkich przychodów spółki. Zdaniem NIK oznacza to, że pomoc udzielana spółce była nieskuteczna. ARP objęła jeszcze:

- 2 400 udziałów za 1 200 tys. zł (z przeznaczeniem na zakup zorganizowanej części przedsiębiorstwa upadłej Spółki TELCZA; *uchwała Zarządu Agencji Nr 447/XLVII/97*);
- 800 udziałów za 400 tys. zł (z przeznaczeniem na zasilenie środków obrotowych *uchwała Zarządu Agencji Nr 447/XLVII/97*);
- 4 000 udziałów za 2 000 tys. zł (600 tys. zł zostało przeznaczone na zasilenie środków obrotowych, a 1 400 tys. zł na konwersję wierzytelności z tytułu kapitału z pożyczek udzielonych przez ARP na podstawie *umów Nr 80/136/97 i 80/139/97*).

Ponadto ARP na podstawie *umowy Nr 80/150/99 z 30 marca 1999 r.* udzieliła Spółce IN-TEL pożyczki w kwocie 600 tys. zł. Wniosek w tej sprawie opracował pan Paweł Lizut. Wniosek został zaakceptowany przez dyrektora DIK Waldemara Petrowa i Prezesa Zarządu Arkadiusza Krężela. Spółka IN-TEL nie podjęła spłaty tej pożyczki. Na 30 września 2003 r. zobowiązania Spółki IN-TEL z tytułu przedmiotowej pożyczki wyniosły łącznie 1 708,9 tys. zł (z tytułu kapitału – 600 tys. zł; z tytułu oprocentowania – 409,4 tys. zł; z tytułu odsetek za opóźnienie – 699,5 tys. zł). Zaległe oprocentowanie i odsetki z tytułu ww. pożyczek nr 80/136/97 i 80/139/97 wynosiły łącznie 140,3 tys. zł.

Utworzenie Nowa Telcza Sp. z o.o.

NIK krytycznie oceniła utworzenie przez Spółkę IN-TEL, z inicjatywy Rady Nadzorczej, **Nowa Telcza Sp. o.o.**

W trakcie Walnego Zgromadzenia w dniu 10 czerwca 1998 r. Przewodniczący Rady Nadzorczej Spółki IN-TEL Marek Cieślík stwierdził, że: „kreatorem i współtwórcą” powołania spółki NOWA TELCZA była Rada Nadzorcza.

Spółka IN-TEL objęła w Nowej Telczy łącznie 8 180 udziałów za kwotę 818 tys. zł, z czego 4 tys. zł zostało opłacone gotówką, a pozostałą kwotę stanowiły wierzytelności Spółki Nowa Telcza wobec Spółki IN-TEL. Jak wyjaśnił pan Paweł Lizut⁸⁰: „W wyniku przejęcia przez spółkę IN-TEL zorganizowanej części przedsiębiorstwa TELCZA, w tym jej pracowników, zwiększył się udział pracowników pełnosprawnych w spółce IN-TEL. Groziło to utratą statusu zakładu pracy chronionej. Utworzenie spółki NOWA TELCZA i zatrudnienie w niej części pracowników ze spółki TELCZA oddaliło tę groźbę”.

Udziały objęto w 1997 r. a już w 1998 r., z uwagi na trwałą utratę ich wartości, kwotę 811 tys. zł spisano w koszty finansowe Spółki IN-TEL. W 1999 r. została ogłoszona upadłość Spółki NOWA TELCZA i pozostałą część kosztów, tj. kwotę 7 tys. zł również wpisano w koszty finansowe Spółki IN-TEL. Łączne straty Spół-

⁸⁰ Protokół przesłuchania świadka z 13 lutego 2004 r.

ki NOWA TELCZA wyniosły 2 651,3 tys. zł, a nieuregulowane zobowiązania krótkoterminowe 1 836,8 tys. zł, w tym:

- kredyty i pożyczki 1 084,5 tys. zł (w tym Agencja Rozwoju Regionalnego 48,5 tys. zł i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych 1 036 tys. zł);
- zobowiązania z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń 245,3 tys. zł (Urząd Skarbowy i ZUS);
- zobowiązania z tytułu wynagrodzeń 257,2 tys. zł.

Ponadto **Okręgowy Sąd Gospodarczy w Koszalinie** zasądził spłatę przez Spółkę IN-TEL na rzecz **Koszalińskiej Agencji Rozwoju Regionalnego** 39,8 tys. zł z tytułu poręczenia Spółce Nowa Telcza niespłaconej w całości pożyczki. Spółka IN-TEL poniosła z tego tytułu koszty w łącznej wysokości 67,8 tys. zł (należność główna – 39,8 tys. zł, odsetki 19,6 tys. zł, koszty sądowe 4,7 tys. zł, koszty zastępstwa adwokackiego 2 tys. zł, koszty komornicze 1,7 tys. zł).

**Naruszenie
uchwały
Zarządu ARP**

Uchwałą Nr 419/XLII/97 z 22 lipca 1997 r. Zarząd ARP upoważnił pełnomocnika ARP na Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników IN-TEL Sp. z o.o. w Czaplinku w dniu 25 lipca 1997 r. pana Pawła Lizuta, do głosowania za uchwałą w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego Spółki o 1 200 tys. zł z przeznaczeniem na zakup od syndyka majątku TELCZA Sp. z o.o. w Czaplinku w upadłości. Ponadto, Zarząd uchwalił, że warunkiem ww. głosowania za podwyższeniem kapitału zakładowego będzie przedłożenie panu Pawłowi Lizutowi stosownych oświadczeń o zrzeczeniu się roszczeń do nabywanego majątku, przez tych wierzycieli, którym przysługuje hipoteka ustawowa. W przypadku niespełnienia tego warunku, pan Paweł Lizut został zobowiązany do głosowania przeciw podwyższeniu kapitału zakładowego.

Kontrola wykazała, że pan Paweł Lizut głosował za podwyższeniem kapitału spółki pomimo nieprzedłożenia oświadczeń o zrzeczeniu się roszczeń dwóch osób fizycznych, tj. wbrew postanowieniom ww. uchwały. Osoby te dysponowały wierzytelnością hipoteczną na kwotę 557,6 tys. zł. W wyniku głosowania pana Pawła Lizuta kapitał Spółki IN-TEL został podniesiony, a środki zostały wydatkowane na wykup od syndyka spółki TELCZA zorganizowanej części przedsiębiorstwa, obciążonej ww. wierzytelnością. Wedle wyjaśnień pana Pawła Lizuta, kierował się on opinią syndyka, że przedmiotowe wierzytelności nie mają mocy prawnej. Zdaniem NIK powyższe wyjaśnienia nie mogą uzasadniać zlekceważenia przedmiotowej uchwały, która w sposób jednoznaczny zakazywała głosowania za podniesieniem kapitału bez pisemnych oświadczeń wszystkich wierzycieli. O tym, że ww. osoby fizyczne należały do wierzycieli Spółki IN-TEL świadczy *protokół z posiedzenia Rady Nadzorczej IN-TEL Sp. z o.o. z 20 czerwca 1997 r.*, w którym podano, że również Zarząd Spółki IN-TEL uzależniał zakup zorganizowanej części przedsiębiorstwa TELCZA od zniesienia zabezpieczeń hipotecznych przez wszystkich wierzycieli hipotecznych (w tym ww. osób fizycznych).

Zdaniem NIK niezrealizowanie przez pana Pawła Lizuta przedmiotowej uchwały może ograniczyć możliwość odzyskania przez ARP należności od spółki IN-TEL o ww. kwotę 557,6 tys. zł. Wedle notatki służbowej z 4 lipca 2003 r. opracowanej przez głównego specjalistę w Departamencie Pożyczek i Poręczeń Agencji:

- Spółka IN-TEL nie ma pieniędzy na spłatę swoich zobowiązań wobec ARP,
- jedyną możliwością częściowej spłaty stanowi zbycie nieruchomości spółki,

- na kupno nieruchomości została złożona oferta na kwotę ok. 800 tys. zł,
- na ww. nieruchomości została ustanowiona przedmiotowa hipoteka i spółka czyni starania o zwolnienie z tej hipoteki.

Należy dodać, że pan Paweł Lizut w sposób nierzetelny oceniał zasadność ww. roszczeń osób fizycznych. W opracowanej przez pana Lizuta strategii DIK dla Spółki In-Tel podano, że Spółka IN-TEL czyni starania o wykreślenie zabezpieczenia hipotecznego na rzecz ww. osób, jako „niezgodnego z prawem”, gdyż zostało dokonane przez wprowadzenie w błąd sądu hipotecznego. Natomiast wyjaśnienia udzielone NIK 12 grudnia 2003 r. przez Zarząd IN-TEL świadczą, że ww. roszczenia były w pełni realne: „Kwestia skutecznego zdjęcia tych obciążeń wymagała znalezienia odpowiedniej kancelarii prawnej, [...] potencjalni zleceniobiorcy odstępowali [...] od przyjęcia zlecenia ponieważ uznawali, że jest ono w praktyce niemożliwe do pomyślnego rozstrzygnięcia. Ostatecznie zadania podjęła się Kancelaria Prawnicza w Wałczu, która po wielokrotnych rozmowach z wierzycielami hipotecznymi opracowała i wynegocjowała stosowne zabezpieczenie w formie gwarancji bezwarunkowych umożliwiających uzyskanie zgody wierzycieli na wykreślenie hipoteki przymusowej”.

Podlaskie Konsorcjum Inwestycyjne

NIK negatywnie oceniła – jako niecelowe i niegospodarne – objęcie przez Agencję 600 (spośród 2 650) akcji w **Podlaskim Konsorcjum Inwestycyjnym SA w Białej Podlaskiej (PKI)** za kwotę 60 tys. zł, pomimo braku biznes planu lub innego dokumentu, określającego sposób uzyskiwania przychodów przez PKI. Decyzję o objęciu 200, 400 lub 600 akcji (do uznania przez akcjonariuszy założycieli) podjął ówczesny Zarząd ARP (tj. Arkadiusz Krężel, Paweł T. Raszkowski i Krystyna Rosłanowska-Plichcińska) *uchwałą Nr 491/CXII/94 z 29 listopada 1994 r.* Wniosek w tej sprawie, przygotowany przez **Zespół ds. agencji rozwoju regionalnego** (postulujący objęcie 200 akcji), zaakceptowała członek Zarządu Krystyna Rosłanowska-Plichcińska.

PKI została utworzona 1 grudnia 1994 r. z kapitałem podstawowym w wysokości 265 tys. zł. Celem powołania Spółki było m.in. „poszukiwanie źródeł dofinansowania” projektu utworzenia **Ośrodka Obrotu Towarowego (OOT)** oraz dokończenie prac projektowych OOT. W ramach działalności PKI opracowane zostało *Studium wykonalności Ośrodka Obrotu Towarowego w Małaszewiczach*. Po zakończeniu tych prac okazało się, że brakuje źródeł finansowania projektu, co uniemożliwia jego realizację. 30 czerwca 1998 r. odbyło się posiedzenie Rady Nadzorczej, na którym przyjęto rezygnację Prezesa Zarządu PKI. Kolejny Prezes nie został wybrany, ponieważ „nie było chętnych do objęcia tej funkcji”. Od 15 sierpnia 1998 r. Spółka zaprzestała działalności lecz nie została zlikwidowana z powodu braku środków na ten cel. Od 1 grudnia 1994 r. do końca 1995 r. PKI wykazała 50,8 tys. zł straty, w 1996 r. 77,2 tys. zł straty, a w 1997 r. 31,7 tys. zł straty.

Wedle wyjaśnień eksperta Departamentu Inwestycji Kapitałowych ARP, ze względu na sytuację finansową spółki nie jest możliwe odzyskanie kapitału zainwestowanego przez ARP. Zdaniem NIK, oznacza to, że w wyniku zaangażowania w PKI strata Agencji wyniosła 60 tys. zł.

Pozostałe spółki

W dwóch spółkach objętych kontrolą, NIK nie stwierdziła nieprawidłowości w badanym zakresie.

W udziały utworzonej w 2000 r. Fabryki Broni „Łucznik-Radom” Sp. z o.o. ARP zaangażowała 6 502 tys. zł. Fabryka Broni przyniosła na koniec 2002 r. 699,7 tys. zł zysku netto, a na koniec 2001 r. 2 229,8 tys. zł zysku netto. W 2002 r. udziały Fabryki zostały wymienione na udziały w PHZ BUMAR Sp. z o.o. według wartości księgowej 8 315,9 tys. zł.

W udziały utworzonej w 2001 r. CELMA TOOLS SA Agencja zaangażowała 5 000 tys. zł. Na 31 grudnia 2002 r. przychody ze sprzedaży Spółki wyniosły 8 142,5 tys. zł, natomiast zysk brutto wyniósł 247,5 tys. zł.

3.2.5.

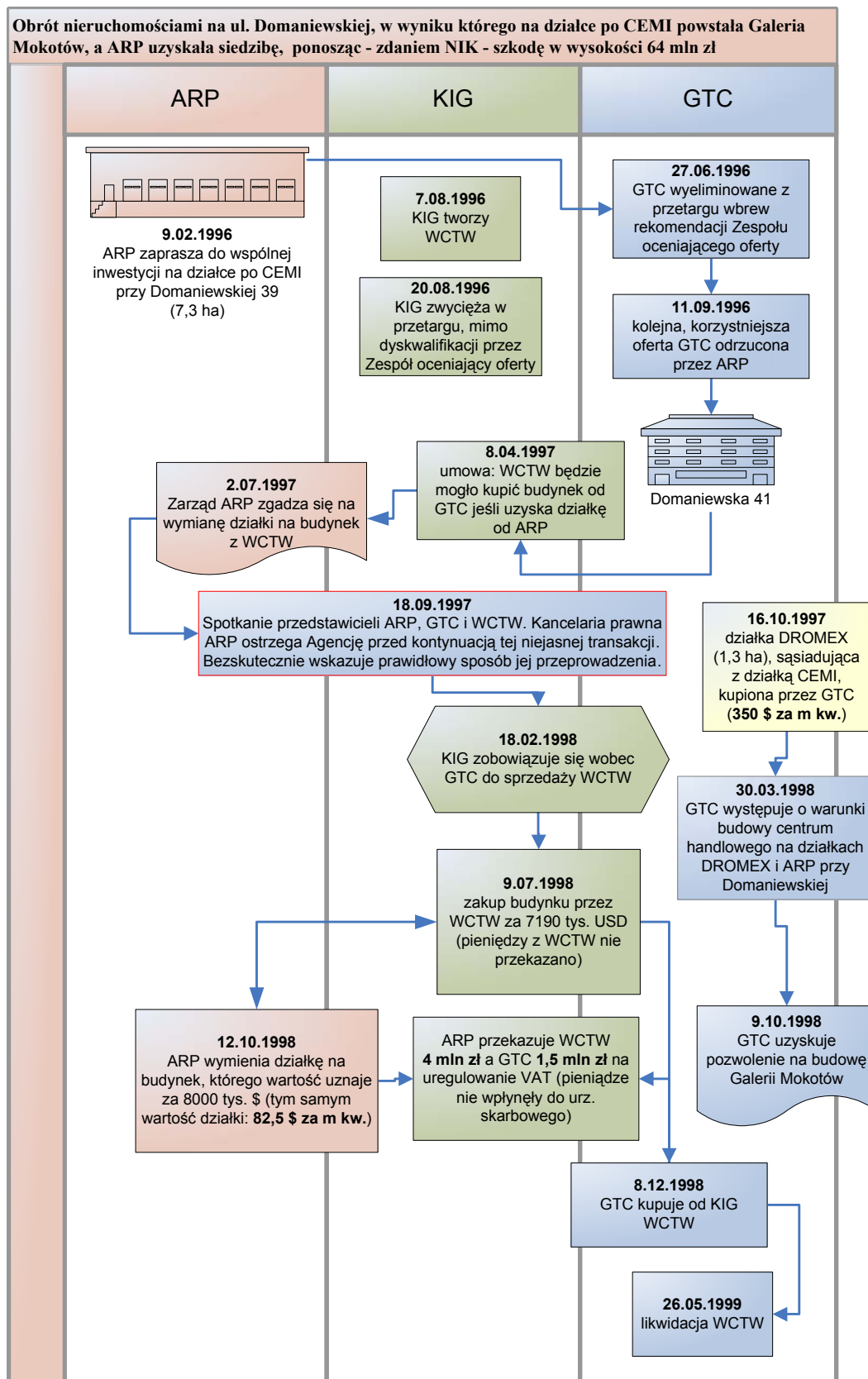
ZMIANA STATUTU

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie ARP dokonało 19 września 1996 r. zmiany *Statutu* w zakresie przedmiotu przedsiębiorstwa spółki, skreślając w zapisie w brzmieniu: „prowadzenie innej działalności gospodarczej mającej na celu wspieranie procesów restrukturyzacji”, wyrazy: „mającej na celu wspieranie procesów restrukturyzacji”. Jak wyjaśnił Prezes Arkadiusz Krężel: „29 lutego 1996 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie ARP SA podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego (poprzednio akcyjnego) poprzez emisję akcji serii D w zamian za wkłady niepieniężne, w tym m. innymi zorganizowaną część zlikwidowanego przedsiębiorstwa (Fabryka Samochodów Osobowych w Warszawie) – Zespół Zamkowo-Parkowy w Krasieczynie. [...]. Był to zupełnie nowy rodzaj działalności gospodarczej (np. hotelowej, gastronomicznej czy handlowej). [...], Zarząd [...], wystąpił z propozycją ww. zmiany, tak, aby przyszłe działania w Zespole Zamkowo-Parkowym w Krasieczynie, nie kolidowały z działalnością statutową [...]”⁸¹

Pomimo że wedle powyższych wyjaśnień zmiana statutu, zezwalająca ARP na prowadzenie działalności gospodarczej nie związanej z restrukturyzacją przemysłu, służyć miała jedynie działaniom w Zespole Zamkowo-Parkowym w Krasieczynie, ARP zaangażowała się w inne przedsięwzięcia gospodarcze nie związane z restrukturyzacją przemysłu. Opisane wyżej przypadki obejmowania akcji/udziałów PCL, PCKM i CRSM, zostały przez NIK ocenione jako niegospodarne i spowodowały straty Agencji w wysokości 9 459,1 tys. zł.

⁸¹ Pismo z 21 listopada 2003 r. (bez numeru).

3.2.6. NIERUCHOMOŚĆ PO SPÓŁCE CEMI

W dniu 4 października 1994 r. Agencja nabyła od syndyka zorganizowaną część przedsiębiorstwa **Naukowo Produkcyjnego Centrum Półprzewodników CEMI w upadłości (CEMI)**, w tym nieruchomość przy Domaniewskiej 39, wykorzy-

stywaną uprzednio przez CEMI, o czym mowa w rozdz. *Ważniejsze wyniki kontroli* w pkt Naukowo Produkcyjne Centrum Półprzewodników CEMI na str. 26.

**Rozpoczęcie
procedury
wykorzystania
nieruchomości**

W dniu 9 lutego 1996 r. w dzienniku *Rzeczpospolita* ukazało się zaproszenie Agencji do składania ofert w celu podjęcia rokowań ws. udziału we „wspólnym przedsięwzięciu rozbudowy lub modernizacji budynków i budowli zlokalizowanych na działce przy Domaniewskiej 39 w Warszawie”. W ogłoszeniu podano również, że „celem wspólnego przedsięwzięcia jest stworzenie centrum biznesu, w którym znajdować się mogą lokale biurowe, pomieszczenia bankowe, sale wystawowe itp. Preferowane są zgłoszenia:

- inwestorów strategicznych z branży budowlanej,
- inwestorów finansowych dysponujących znacznym kapitałem inwestycyjnym”.

W odpowiedzi na powyższe zaproszenie inwestorów do współpracy z ARP, złożyło 5 podmiotów, tj. **BST Polska Sp. z o.o.**, Globe Trade Centre SA (GTC), **GRES – INVESTI SA**, Krajowa Izba Gospodarcza (KIG) oraz **EXBUD SA**.⁸²

W wyniku przeprowadzonego postępowania, w niejasnych okolicznościach, Zarząd ARP wybrał ofertę KIG. Powołany w ARP **Zespół ds. negocjacji i wyboru oferty na zagospodarowanie terenu przy Domaniewskiej 39 w Warszawie** (zwany dalej Zespołem) rekomendował Zarządowi ARP podjęcie dalszych negocjacji z firmami GTC oraz Gres-Investi. Odnosnie oferty KIG podano, że „KIG nie posiada niezbędnych środków finansowych (koszt całej inwestycji ok. 110 mln USD) ani doświadczeń budowlanych”. Rekomendacja Zespołu jednoznacznie wskazywała, że oferta KIG, jako jedyna nie spełniała preferowanych wymogów ogłoszonych 9 lutego 1996 r. w *Rzeczpospolitej*.

**Niejasne powody
wyboru oferenta**

Pomimo stanowiska Zespołu, Zarząd ARP (tj. Arkadiusz Krężel, Krystyna Rosłanowska-Plichcińska, Jerzy Szymczak, Anna Malewicz) na posiedzeniu 27 czerwca 1996 r. jednogłośnie zadecydował, że dalsze negocjacje nie będą prowadzone z GTC, lecz KIG (*uchwała Nr 327/LV/96*). Pomimo analizy dokumentacji (w tym protokołu z tego posiedzenia) oraz dokonania przesłuchań osób uczestniczących w tym posiedzeniu, kontrolerom NIK nie udało się ustalić, ani osoby która zgłosiła wniosek w tej sprawie, ani motywów podjęcia takiej decyzji:

- protokół z posiedzenia nie określał przyczyn odstąpienia przez Zarząd od rekomendacji Zespołu, ani osoby która zgłosiła wniosek w tej sprawie;
- Przewodniczący Zespołu zeznał, że przedstawiając na ww. posiedzeniu stanowisko Zespołu, podtrzymał opinię o celowości prowadzenia dalszych negocjacji z GTC, a nie z KIG;
- Prezes Arkadiusz Krężel zeznał, że nie pamięta ani powodów wskazania przez Zarząd na ofertę KIG ani osoby, która zgłosiła w tej sprawie propozycję (jak ustaliła NIK, dziewięć dni przed posiedzeniem miało miejsce spotkanie Prezesa Agencji Arkadiusza Krężela z zastępcą Sekretarza Generalnego KIG oraz późniejszym Prezesem Zarządu WCTW Jerzym Bujokiem);
- zeznania pozostałych członków Zarządu różniły się w zakresie motywów wskazania przez Zarząd na ofertę KIG, żaden z członków nie pamiętał kto zgłosił wniosek w tej sprawie (przy czym panie Krystyna Rosłanowska-Plichcińska i Anna Malewicz zeznały, że na pewno nie one).

⁸² Spółka EXBUD wycofała się we wstępnym etapie konkursu.

KIG utworzyła 7 sierpnia 1996 r. **Warszawskie Centrum Targowo Wystawienicze (WCTW)** – jednoosobową spółkę z o.o. z kapitałem zakładowym 4 tys. zł⁸³. Z analizy dokumentacji znajdującej się w Sądzie Rejonowym wynika, że WCTW nie prowadziło działalności poza pośrednictwem w transakcji GTC z Agencją.

Ostatecznego wyboru oferty na zagospodarowanie nieruchomości przy Domaniewskiej 39 Zarząd ARP (tj. Arkadiusz Krężel, Krystyna Rosłanowska-Plichcińska, Jerzy Szymczak, Anna Malewicz) dokonał *uchwałą Nr 452/LXXIII/96 z 20 sierpnia 1996 r.*, uznając ofertę KIG za korzystniejszą od oferty Gres-Investi. Porównania obydwu ofert, przesłanych do ARP 1 i 2 sierpnia 1996 r., dokonał Zespół w piśmie na posiedzenie Zarządu z 19 sierpnia 1996 r.

Po przyjęciu przez Zarząd ARP ww. *uchwały Nr 452/LXXIII/96*, GTC pismem z 11 września 1996 r. zaoferowała Agencji korzystniejsze warunki wymiany nieruchomości przy Domaniewskiej 39 od warunków uzgodnionych ostatecznie z KIG oraz w umowie z WCTW.

W sprawie zagospodarowania nieruchomości przy Domaniewskiej 39 prowadzone były dalsze rozmowy z GTC. Świadczą o tym m.in. pismo z 21 listopada 1996 r. ówczesnego Dyrektora Generalnego GTC Piotra Kroenke do ARP, w którym potwierdził deklaracje dotyczące zainteresowania GTC nabyciem nieruchomości przy Domaniewskiej 39 oraz *protokół Zespołu z 20 listopada 1996 r.* Oba te dokumenty nawiązywały do spotkania przedstawicieli ARP i GTC z 20 listopada 1996 r. Ponadto pismo Kancelarii Hunton & Williams z 19 września 1997 r. (dekretowane na eksperta Departamentu Aktywizacji Mienia), wskazuje, że reprezentanci ARP uczestniczyli w odbytym dzień wcześniej spotkaniu, w którym udział brali również m.in. przedstawiciele GTC, WCTW oraz **Kancelarii Cameron Mc Kenna**.

W trakcie przesłuchania w charakterze świadka ww. ekspert DAM zeznał, że po 20 sierpnia 1996 r. ARP nie prowadziła rozmów z GTC. Świadek złożył powyższe zeznania przed przeprowadzeniem przez kontrolerów NIK oględzin, w trakcie których ujawniono ww. dokumenty.

Od wyboru oferty KIG (20 sierpnia 1996 r.) do 9 kwietnia 1997 r., prowadzone przez ARP rozmowy z KIG nie doprowadziły do podpisania umowy, z powodu niemożności spełnienia przez KIG warunków ustalonych przy wyborze jej oferty. W tym okresie Zespół kilkakrotnie zwracał Zarządowi ARP uwagę na małą wiarygodność finansową KIG. KIG nie była w stanie udokumentować:

- źródeł pozyskania środków na finansowanie inwestycji;
- składu konsorcjum, które miało realizować inwestycję;
- zdolności ustanowienia gwarancji, czy kar umownych na rzecz ARP.

W opinii Zespołu z 17.09.1996 r. podano m.in.: „Wewnętrznie sprzeczne i nie uwzględniające wielu istotnych postanowień, praw i obowiązków stron, specyfiki i skomplikowania procesu realizacji inwestycji komercyjnych projekty umów, świadczą o braku doświadczenia i przygotowania KIG do realizacji tak dużego projektu inwestycyjnego w dziedzinie nieruchomości”.

W protokole z posiedzenia Zespołu 15 i 18 listopada 1996 r. sygnalizowane były kolejne problemy związane z nieakceptowaniem przez KIG warunków ARP dot. m.in. kaucji, gwarancji, poniesienia przez nabywcę kosztów podatku VAT. Wątpliwości podnosili również członkowie na posiedzeniu Zespołu 21 stycznia 1997 r., gdzie stwierdzono „brak prawnych możliwości zabezpie-

⁸³ Spółkę zarejestrowano 22 sierpnia 1996 r.

czenia interesów ARP” oraz 1 marca 1997 r., gdzie skrytykowano m.in. propozycję KIG zamiany nieruchomości przy Domaniewskiej 39 na budynek w centrum Warszawy, z uwagi na formułę „obowiązkowego pośrednictwa” WCTW, jako podmiotu nabywającego budynek dla ARP od ówczesnych inwestorów, co miało podnosić i przerzucać na Agencję koszty transakcji.

**Zmiana przedmiotu
postępowania**

Wiceprezes Zarządu Agencji Stanisław Padykuła poinformował 14 marca 1997 r. Jerzego Bujoka Dyrektora Generalnego KIG, że ARP jest zainteresowana transakcją ekwiwalentnej zamiany nieruchomości przy ul. Domaniewskiej 39 na prawo własności do samodzielnego budynku biurowego.

KIG przedstawiła 27 marca 1997 r. ARP ofertę zawierającą m.in. propozycję zamiany nieruchomości przy Domaniewskiej 39 na samodzielną część przebudowanego budynku MARS przy Domaniewskiej 41, stanowiącą wówczas własność GTC. W załączeniu przekazano Agencji *umowę pomiędzy WCTW a GTC z 27 marca 1997 r.*, w której GTC uwarunkowała sprzedaż budynku na rzecz WCTW od podpisania przez WCTW umowy z ARP w formie aktu notarialnego (na warunkach uprzednio zaakceptowanych przez GTC), przenoszącej na WCTW prawo użytkowania wieczystego nieruchomości przy Domaniewskiej 39.

W piśmie Jerzego Bujoka do Stanisława Padykuły z 15 kwietnia 1997 r. podano, że na spotkaniu 9 kwietnia 1997 r. ARP zaakceptowała (przedłożoną Agencji tego samego dnia przez KIG) *ofertę zamiany nieruchomości przy Domaniewskiej 39 na nieruchomość przy Domaniewskiej 41*. Tym samym dokonano zmiany przedmiotu postępowania, z wspólnego utworzenia „centrum biznesu” na wymianę posiadanej nieruchomości na nową siedzibę Agencji. Przed przedmiotową transakcją ARP wynajmowała siedzibę przy Chłodnej 64.

Mimo że zmienił się przedmiot postępowania, Zarząd Agencji nie opublikował nowego ogłoszenia. W ten sposób Agencja odstąpiła od publicznego trybu zagospodarowania nieruchomości przy Domaniewskiej 39. Świadczy to o niegospodarności i nierzetelności w działaniach Zarządu ARP, ponieważ ograniczony został dostęp potencjalnych inwestorów do informacji o prowadzonym postępowaniu. Należy podkreślić, że nierówny dostęp do informacji oraz dowolność w podejmowaniu decyzji, szczególnie w przypadkach mogących mieć istotny wpływ na interesy Skarbu Państwa, należą do typowych mechanizmów korupcyjnych.

Zarząd Agencji świadomie zdecydował o odstąpieniu od publicznego trybu zagospodarowania nieruchomości przy Domaniewskiej 39. Świadczą o tym pisma obsługującej transakcję **Kancelarii Prawnej HUNTON & WILLIAMS** z 10 i 19 września 1997 r., w których informowano członka Zarządu Agencji Stanisława Padykułę, o wpływie rozbieżności pomiędzy treścią ww. ogłoszenia a przedmiotem projektu umowy przedwstępnej z WCTW na tryb postępowania. W związku z tą sytuacją Kancelaria rekomendowała Zarządowi Agencji zorganizowanie nowego przetargu, wskazując, że pozwoli to na „uniknięcie jakichkolwiek zarzutów co do niedochowania procedury zbywania mienia przez państwowe osoby prawne. Przy ogłoszeniu przetargu [...] pojawia się też możliwość uzyskania oferty korzystniejszej od dotychczas rozpatrywanej. Jednakże mało prawdopodobne jest, by w nowym przetargu mogła uczestniczyć spółka WCTW, która nie dysponuje prawami do nieruchomości, w tym do gruntu, na którym posadowiony jest budynek MARS, chyba żeby wcześniej (przed ogłoszeniem przetargu) spółka WCTW nabyła tę nieruchomość od GTC. Oferentem w nowym przetargu mogłaby być natomiast spółka GTC”.

Do ww. oferty zamiany nieruchomości została załączona zawarta dzień wcześniej umowa przedwstępna w formie aktu notarialnego pomiędzy GTC i WCTW z 8 kwietnia 1997 r. Umowa ta (podobnie jak ww. umowa z 27 marca 1997 r.) warunkowała sprzedaż budynku przy Domaniewskiej 41 na rzecz WCTW od podpisania przez WCTW umowy z ARP, przenoszącej na WCTW prawo użytkowania wieczystego nieruchomości przy Domaniewskiej 39. W przypadku niezawarcia przez WCTW takiej umowy, umowa z 8 kwietnia 1997 r. miała nie wywołać żadnych skutków. Oferowany Agencji budynek przy Domaniewskiej 41 nie posiadał wówczas odrębnej własności.

Transakcja zamiany

Na mocy uchwały Nr 68/S-XVIII/97 z 2 lipca 1997 r. Zarząd ARP wyraził zgodę na zawarcie z WCTW umowy ekwiwalentnej zamiany nieruchomości ARP przy Domaniewskiej 39, na nieruchomość lokalową przy Domaniewskiej 41. Uchwałą Nr 9/III/97 z 14 lipca 1997 r. Rada Nadzorcza ARP zatwierdziła ww. decyzję Zarządu ARP⁸⁴.

Umową najmu z 28 lipca 1997 r. ARP wynajęła WCTW, w jednym z budynków przy Domaniewskiej 39, powierzchnię dla celów biurowych. Dzień później WCTW, na podstawie umowy cesji, przeniosła na rzecz GTC wszystkie prawa wynikające z umowy z 28 lipca 1997 r.⁸⁵ 25 września 1997 r. ARP zawarła z GTC aneks do umowy z 28 lipca 1997 r. Na jego podstawie zwiększono jedynie wielkość wynajmowanej powierzchni (z 3 916 m² na 4 614 m²), pozostałe warunki pozostawiając bez zmian.

Spółka zależna GTC – Nobelgo International Developers Polska Sp. z o.o. nabyła 16 października 1997 r., w drodze przetargu publicznego, od DROMEX SA (spółki z udziałem Skarbu Państwa) prawo użytkowania wieczystego działki przylegającej do ponad pięciokrotnie większej działki ARP przy Domaniewskiej 39, za cenę stanowiącą równowartość 4 781 tys. USD (350 USD za m² gruntu). Ponadto, DROMEX uzyskała dodatkowe korzyści, tj. zobowiązanie GTC do złożenia DROMEX wiążącej oferty na roboty budowlane o łącznej wartości 3 000 tys. USD.

Stanisław Padykuła i Krystyna Rosłanowska – Plichcińska w imieniu ARP oraz Jerzy Bujok w imieniu WCTW zawarli 6 stycznia 1998 r. umowę przedwstępną zamiany nieruchomości przy Domaniewskiej 39 na nieruchomość przy Domaniewskiej 41, w której wartość nieruchomości ARP przy Domaniewskiej 39 określono na 8 000 tys. USD (82,54 USD za m² gruntów + cena budynków). Wcześniej, 19 grudnia 1997 r. na mocy uchwały Nr 21/VI/97 Rada Nadzorcza ARP pozytywnie zaopiniowała ostateczne warunki projektu tej umowy. NWZ ARP wyraziło zgodę na podpisanie tej umowy 29 grudnia 1997 r.

Od tego momentu GTC rozpoczęła czynności związane z przyszłym zagospodarowaniem nabywanej przez WCTW działki przy Domaniewskiej 39.

GTC podpisała 18 lutego 1998 r. z KIG umowę o wspólnym przedsięwzięciu. Na mocy tej umowy KIG zobowiązała się zbyć na rzecz GTC 37 (z 40) udziałów WCTW, w celu pozyskania dla WCTW inwestora. Inwestor ten miał zapewnić środki niezbędne dla realizacji inwestycji, w tym do nabycia od ARP nieruchomości przy Domaniewskiej 39. W umowie o wspólnym przedsięwzięciu KIG zobowią-

⁸⁴ Zgodnie z §31 Statutu ARP

⁸⁵ Umowa cesji została przekazana Stanisławowi Padykule 1 sierpnia 1997 r.

wiązała się do sprzedaży GTC pozostałych 3 udziałów WCTW, na jej pisemne żądanie⁸⁶. Tego samego dnia NWZ WCTW zmieniło akt założycielski Spółki m.in. poprzez zmianę przedmiotu działalności gospodarczej z „*prowadzenia działalności klubowej dla członków KIG*” na „*nabywanie i zbywanie nieruchomości na rachunek własny i w pośrednictwie, świadczenie usług budowlanych, realizacja inwestycji budowlanych we własnym imieniu i na rachunek osób trzecich*”. NZW powołało **27 lutego 1998 r.** na członka Zarządu Spółki WCTW – Piotra Kroenke, który równocześnie był prezesem jednoosobowego Zarządu spółki Nobelgo oraz Dyrektorem Generalnym GTC. Należy dodać, że od początku 1998 r. obsługą prawną, a w tym kontaktami z ARP, zarówno w imieniu GTC jak i WCTW, zajmował się pan Paweł Dębowski z Kancelarii Prawnej Cameron McKenna oraz że sprawozdania finansowe WCTW sporządzała pani Barbara Stępka – Główna Księgowa GTC i Nobelgo.

Wnioskiem z 30 marca 1998 r. **Hok International Sp. z o.o. (HOK)**, działając z upoważnienia GTC, wystąpił do **Naczelnika Wydziału Zagospodarowania Przestrzennego Urzędu Gminy Warszawa Centrum, Dzielnica Mokotów** o wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu o powierzchni ca 8,6 ha na, który składały się działka przy Domaniewskiej 39 należąca do ARP oraz działka nabyta przez NOBELGO od DROMEX. Na terenie tym GTC planował wieloetapową inwestycję polegającą na wybudowaniu kompleksu wystawowo-rozrywkowo-gastronomiczno-handlowego wraz z infrastrukturą podziemną i elementami zagospodarowania terenu, składającego się z kilku budynków zintegrowanych ze sobą.

Urząd Dzielnicy Mokotów, Wydział Zagospodarowania Przestrzennego przesłał **13 maja 1998 r.** Urzędowi Wojewódzkiemu w Warszawie **oraz** Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu (m.in. do wiadomości ARP) projekt decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla realizacji Centrum wystawowo – rozrywkowo – gastronomicznego GTC w obszarze ulic: Wołoska – Al. Wilanowska.

Po rozpatrzeniu ww. wniosku HOK, w dniu *26 czerwca 1998 r.* *Prezydent m. st. Warszawy* wydał decyzję Nr 398/98/M o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu inwestycji budowlanej, polegającej na budowie kompleksu wystawowo – rozrywkowo – gastronomiczno – handlowego wraz z infrastrukturą na działkach Nobelgo oraz ARP. Decyzję tę otrzymała m.in. ARP.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) wydał **25 maja 1998 r.** na wniosek GTC zawiadomienie (sygn. DDR2-411/64/378/98/DR) o niezgłaszaniu zastrzeżeń do łączenia polegającego na nabyciu przez GTC 92,5% głosów na Zgromadzeniu Wspólników WCTW. Przedmiotowy wniosek GTC, a w rezultacie zawiadomienie UOKiK, był konsekwencją *umowy o wspólnym przedsięwzięciu z 18 lutego 1998 r.*

Na podstawie *umowy z 9 lipca 1998 r.* GTC sprzedała WCTW nieruchomość przy Domaniewskiej 41 za 7 190,2 tys. USD⁸⁷. Wbrew zapisom umowy,

⁸⁶ KIG zobowiązana była do zbycia swoich pozostałych udziałów WCTW, niezwłocznie po otrzymaniu pisemnego żądania GTC, w przypadku podjęcia przez Zgromadzenie Wspólników WCTW uchwały w przedmiocie inwestycji na nieruchomości ARP.

⁸⁷ NIK zwraca uwagę, że wartość ta jest tożsama z wartością przyjętą również w ww. akcie notarialnym ustanawiającym odrębną własność tego lokalu.

WCTW nie zapłaciła za przedmiotową nieruchomość, kwota należna stanowiła zobowiązania spółki do czasu jej przejęcia przez GTC. W cenie nabycia przez WCTW przedmiotowej nieruchomości ujęte zostały zarówno działki jak i stojący na nich budynek (o powierzchni całkowitej 8004 m² i użytkowej 6 813 m²). Jerzy Buk przesłał przedmiotową umowę do ARP 15 lipca 1998 r. (data wpływu pisma do Agencji – 16 lipca 1998 r.).

Hok International wystosował, z upoważnienia Nobelgo, *wniosek z 22 września 1998 r. do Naczelnika Wydziału Architektury i Nadzoru Budowlanego Urzędu Gminy Warszawa Centrum, Dzielnica Mokotów* (do wiadomości Prezesa Agencji Arkadiusza Krężela), o wydanie pozwolenia na budowę Galerii Mokotów, na działkach Agencji przy Domaniewskiej 39 oraz Nobelgo (nabytej uprzednio przez od DROMEX).

Prezydent m.st. Warszawy decyzją Nr 955/D/MC/98 z **9 października 1998 r.** (otrzymaną przez ARP i przekazaną do DAM) zatwierdził projekt budowlany Galeria Mokotów, na działkach Agencji i Nobelgo (przy Domaniewskiej 39) i zezwolił Nobelgo na budowę Galerii Mokotów.

W protokole kontroli Delegatury NIK w Warszawie (I/03/004) *Realizacja przez organy samorządu terytorialnego zadań związanych z budową i usytuowaniem dużych obiektów handlowych (super i hipermarketów) na terenie b. gminy Warszawa – Centrum*, podano, że ww. decyzję wydano dla dwóch podmiotów, tj. ARP oraz NOBELGO, pomimo iż pierwszy z tych podmiotów nie posiadał decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla ww. przedsięwzięcia, natomiast drugi – tytułu prawnego do części nieruchomości, tj. działki Agencji przy Domaniewskiej 39, na której prowadzona miała być przedmiotowa budowa.

Należy zwrócić uwagę, że ww. działania GTC i jej spółek zależnych, związane z przyszłym wykorzystaniem działki ARP na budowę Galerii Mokotów, były prowadzone już na pół roku przed transakcją zamiany między ARP a WCTW.

WCTW przeniosła **12 października 1998 r.** na ARP własność budynku i prawa użytkowania wieczystego gruntu przy Domaniewskiej 41, w zamian za co Agencja przeniosła na WCTW prawa użytkowania wieczystego gruntu i własność budynków przy Domaniewskiej 39. Umowę w imieniu ARP podpisali Stanisław Padykuła i Anna Malewicz. W cenie wymiany (8 000 tys. USD):

- Na wartość praw WCTW składała się wartość lokalu użytkowego (budynek MARS), stanowiącego przedmiot odrębnej własności, i udział we współwłasności wspólnych części budynku i innych urządzeń stanowiąca równowartość kwoty 7 190,2 tys. USD oraz wartość łączna udziału w prawie użytkowania wieczystego działek ewid. nr 23 i 24 pod budynkiem, przyjęta dodatkowo w kwocie 807,2 tys. USD. Kwota 2,6 tys. USD stanowiła wartość części działki nr ewid. 25, którą WCTW nabyło nie od GTC lecz **Towers Sp. z o.o.** (spółki zależnej od GTC) również w ramach *umowy z 9 lipca 1998 r.*
- Na wartość praw Agencji składała się wartość prawa użytkowania wieczystego gruntu stanowiąca równowartość kwoty 6 000 tys. USD oraz wartość budynków stanowiących przedmiot odrębnej własności na tym gruncie stanowiąca równowartość kwoty 2 000 tys. USD.

Straty Skarbu
Państwa

W wyniku akceptacji przez Zarząd pośrednictwa przy wymianie z GTC, tj. zaniechania zakupu nieruchomości bezpośrednio od GTC, powstała szkoda w mieniu

Agencji, w wysokości 807,2 tys. USD, tj. 2 853,5 tys. zł⁸⁸. WCTW nabyła bowiem nieruchomości od GTC za łączną kwotę 7 190,2 tys. USD, sprzedając ją 3 miesiące później Agencji za 8 000 tys. USD. Powstała szkoda wynikała z faktu, że w cenie nabycia przez WCTW nieruchomości przy Domaniewskiej 41 (7 190,2 tys. USD) ujęte zostały zarówno działki jak i stojący na nich budynek. Natomiast w cenie wymiany (8 000 tys. USD) kwota 7 190,2 tys. USD stanowiła jedynie własność budynku, a wartość działek przyjęto dodatkowo w ww. kwocie 807,2 tys. USD⁸⁹.

Równowartość kwoty przyjętej jako cena sprzedaży nieruchomości przy Domaniewskiej 41 w umowie z 9 lipca 1998 r. była tożsama z wartością tej nieruchomości określoną przez GTC w akcie notarialnym z 21 kwietnia 1998 r.⁹⁰ ustanawiającym odrębną własność lokalu przy Domaniewskiej 41. W przedmiotowym akcie notarialnym podano bowiem, że wartość przedmiotowego lokalu wraz z prawami związanymi z jego własnością wynosi 24 389,1 tys. zł, co wg kursu USD na dzień 20 kwietnia 1997 r. (1 USD = 3,3920 zł), stanowiło równowartość 7 190,2 USD.

Przed transakcją z WCTW Zarząd Agencji dysponował informacjami, że WCTW spełni jedynie funkcję pośrednika w transakcji zamiany nieruchomości oraz, że GTC jeszcze przed zbyciem przez ARP nieruchomości przy Domaniewskiej 39 dokonywała czynności związanych z jej przyszłym zagospodarowaniem, a WCTW nabyło prawa do nieruchomości przy Domaniewskiej 41 jedynie warunkowo. Świadczą o tym m.in.:

- treść posiadanych przez ARP umów pomiędzy WCTW i GTC z 27 marca 1997 r. i 8 kwietnia 1998 r.;
- przesłane do Agencji ww. pismo z Kancelarii Prawnej Hunton & Williams z 19 września 1997 r. (dekretowane na eksperta DAM), gdzie poinformowano o spotkaniu odbytym dzień wcześniej, w którym uczestniczyli m.in. przedstawiciele GTC, WCTW oraz **Kancelarii Prawnej Cameron Mc Kenna**, a także o zamiarze nabycia przez GTC 90% udziałów w spółce WCTW. Zdaniem Kancelarii Prawnej Hunton & Williams powyższy warunek mógł stanowić podstawę do postawienia zarzutów działania w celu obejścia ustawy z 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców⁹¹;
- otrzymana przez ARP ww. decyzja Nr 398/98/M Prezydenta m.st. Warszawy z 26 czerwca 1998 r.;
- otrzymanie przez ww. eksperta DAM 22 września 1998 r. informacji o tym, że Piotr Kroenke wszedł w skład Zarządu WCTW;
- wniosek HOK z 22 września 1998 r. (z adnotacją « do wiadomości Prezesa Arkadiusza Krężela ») o wydanie pozwolenia na budowę Galerii Mokotów, m.in. na działce Agencji przy Domaniewskiej 39;
- otrzymana przez ARP Decyzja Prezydenta m.st. Warszawy z 9 października 1998 r.

W trakcie przesłuchań: Arkadiusz Krężel, ówczesni członkowie Zarządu ARP oraz ww. ekspert DAM, zeznali, że nie wiedzieli, iż zamiarem WCTW jest

⁸⁸ Wg kursu na dzień transakcji w wysokości 1 USD = 3,54 zł.

⁸⁹ 2,6 tys. USD stanowiła wartość działki, którą WCTW nabyło nie od GTC lecz Towers Sp. z o.o.

⁹⁰ Rep. A-2127/98

⁹¹ J. t. Dz.U. Z 1996 r. Nr 54, poz. 245 ze zm.

sprzedaż nieruchomości przy Domaniewskiej 39. NIK twierdzeniom tym, w świetle zgromadzonego materiału dowodowego, nie dała wiary.

Zawierając z WCTW umowę z 12 października 1998 r., Zarząd Agencji (w imieniu ARP umowę podpisali Stanisław Padykuła i Anna Malewicz) zaakceptował cenę za prawo użytkowania wieczystego m² działki przy Domaniewskiej 39, w wysokości 82,54 USD za m². Cena ta była rażąco niższa od uzyskanej rok wcześniej przez DROMEX ceny sąsiedniej działki w wysokości 350 USD za m². Zważywszy, że Skarb Państwa posiadał akcje w spółce DROMEX, ARP mogła i powinna była poznać cenę uzyskaną przez DROMEX. Szkoda w mieniu Agencji, z tytułu zaakceptowania przez Zarząd zaniżonej wartości gruntów, wyniosła 17 297,2 tys. USD, tj. 61 145,8 tys. zł.

Szkodę wyliczono mnożąc ilość m² powierzchni działki ARP przez różnicę pomiędzy ceną za m² uzyskaną przez DROMEX, a ceną za m² uzyskaną przez Agencję, a następnie odejmując szacunkowe koszty wyburzenia budowli i adaptacji. Wynosiły one 2 146 tys. USD - na podstawie szacunków KIG zawartych w ofercie z 21 maja 1996 r. (w opracowaniu sporządzonym w marcu 1997 r. przez spółkę GESTOR na zlecenie Agencji ww. koszty oszacowano w wysokości 2 059,5 tys. USD. Należy dodać, że ARP była udziałowcem Spółki Gestor). Zdaniem NIK, przyjęcie ceny uzyskanej przez DROMEX, jako podstawy ustalenia o ile zaniżona została wartość działki ARP, było zasadne, gdyż obie działki były nabywane przez tego samego inwestora, w celu realizacji tej samej inwestycji.

Zarząd ARP dysponował informacjami wskazującymi, że cena 82,54 USD za m² działki przy Domaniewskiej 39 jest znacznie zaniżona. Zawierając 12 października 1998 r. umowę z WCTW, Zarząd ARP zaakceptował cenę za m² działki przy Domaniewskiej 41 (po drugiej stronie ul. Wołoskiej niż działka przy Domaniewskiej 39) w wysokości 271,63 USD (w podobnej wysokości określono wartość tych gruntów w posiadanej przez ARP, od 15 lipca 1998 r., umowie sprzedaży pomiędzy GTC i WCTW). Ww. ekspert DAM, zeznając w charakterze świadka, nie wiedział dlaczego przyjęto różne wartości dla ceny użytkowania wieczystego gruntu przy Domaniewskiej 41 oraz Domaniewskiej 39.

Również cena wywoławcza nieruchomości, sprzedanej przez DROMEX w trybie przetargu publicznego, podana w ogłoszeniu o przetargu zamieszczonym w dzienniku ogólnopolskim⁹², znacznie przewyższała cenę uzyskaną przez ARP, wynosząc 260 USD za m².

Zarząd Agencji, jak przedstawiono powyżej, otrzymywał dokumenty świadczące o tym, że na sprzedawanej przez nią działce powstać ma duży obiekt handlowy (Galeria Mokotów), pod budowę którego grunty są znacznie droższe od pozostałych. Ponadto, zanim jeszcze doszło do sprzedaży przez ARP nieruchomości, GTC (poprzez spółkę zależną – Nobelgo) otrzymało już pozwolenie na budowę takiego centrum, co powinno było istotnie wpłynąć na wzrost ceny sprzedawanych przez Agencję gruntów. Zdaniem NIK, uzyskanie ww. informacji stanowiło wystarczającą podstawę do zmiany lub unieważnienia, w trybie art. 357¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny⁹³, umowy przedwstępnej z WCTW z 6 stycznia 1998 r.

⁹² Dziennik Prawa i Gospodarki z 28/29 maja 1997 r.

⁹³ Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.

Należy dodać, że warunki określone w *umowie z WCTW z 12 października 1998 r.* były mniej korzystne niż warunki ustalone z KIG. KIG zobowiązała się bowiem do wydzielenia z nieruchomości gruntowej przy Domaniewskiej 39 działki o powierzchni 8 000 m² na potrzeby Agencji, a na podstawie umowy z WCTW Agencja uzyskała działki przy Domaniewskiej 41 o łącznej powierzchni 2 981,35 m² w zamian za całą nieruchomość przy Domaniewskiej 39 o powierzchni 72 695 m². KIG zobowiązała się również do wybudowania nowego budynku wolnostojącego, a na podstawie umowy z WCTW Agencja uzyskała budynek produkcyjny zaadaptowany do celów biurowych.

Bezpośrednio po transakcji pomiędzy WCTW a Agencją, GTC rozpoczęła procedurę przejmowania praw do działki przy Domaniewskiej 39. 20 października 1998 r. GTC (która była cudzoziemcem w rozumieniu *ustawy z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców*⁹⁴) wystąpiła do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z wnioskiem o wydanie zezwolenia na nabycie 92,5% udziałów WCTW. 8 grudnia 1998 r., zgodnie z trybem przewidzianym w *umowie z 18 lutego 1998 r.*, GTC odkupiła od KIG 37, a 17 lutego 1999 r. pozostałe 3 z 40 udziałów w WCTW.

NZW WCTW odwołało 15 kwietnia 1999 r. ze składu Zarządu pana Jerzego Bujoka (Dyrektora Generalnego KIG) i powołało w jego miejsce członka Zarządu GTC – pana Ezeza Boniela. 26 maja 1999 r. nastąpiło połączenie WCTW z **Globe Trade Centre Galeria Sp. z o.o.** (dawniej NOBELGO⁹⁵) w drodze przejęcia majątku WCTW przez GTC Galeria, a 22 czerwca 1999 r. wykreślono WCTW z rejestru handlowego.

Pozwolenie na użytkowanie Galerii Mokotów wydano 6 września 2000 r., tj. niespełna dwa lata po przekazaniu WCTW przez Agencję działki przy Domaniewskiej 39. Jest najkrótszy – wśród dużych obiektów handlowych Gminy Warszawa-Centrum – czas od dnia nabycia przez inwestora działki⁹⁶.

Środki na VAT

Ponadto w trakcie kontroli ustalono, że w związku z ww. transakcją zamiany nieruchomości:

- 1 października 1998 r. GTC udzieliła WCTW pożyczki w kwocie 1 500 tys. zł na sfinansowanie podatku VAT;
- ARP, zgodnie z *umową z 12 października 1998 r.*, przekazała WCTW środki na uregulowanie podatku VAT w wysokości 4 036,4 tys. zł, stanowiące różnicę podatków VAT naliczonych przez Spółki od wartości lokalu przy Domaniewskiej 41, tj. równowartości 7 190,2 tys. USD i budynków przy Domaniewskiej 39, tj. równowartość 2 000 tys. USD.

Z uzyskanych informacji z urzędów skarbowych wynika, że środki te nie wpłynęły na rachunki urzędów skarbowych.

⁹⁴ T.j. Dz.U. z 1996 r. Nr 54, poz. 245.

⁹⁵ Spółka Nobelgo zmieniła nazwę na GTC Galeria 20 listopada 1998 r.

⁹⁶ Na podstawie danych zawartych w aktach kontroli lokalizacji dużych obiektów handlowych (super i hipermarketów) w województwie mazowieckim przeprowadzonej przez Delegaturę NIK w Warszawie, a także danych Powiatowego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Warszawie..

3.2.7. POŻYCZKI ZE ŚRODKÓW WŁASNYCH

ARP w latach 1995-2002 udzieliła ze środków własnych (z wyłączeniem Funduszu Wsparcia Popowodziowego i kredytu tajwańskiego) 229 pożyczek. Kwota zobowiązań pożyczkobiorców z tytułu pożyczek udzielonych w okresie od 1 stycznia 1995 r. do 30 czerwca 2003 r. ze środków własnych Agencji (z wyłączeniem Funduszu Wsparcia Popowodziowego, ale z uwzględnieniem pożyczek udzielonych z kredytu tajwańskiego) wg stanu na dzień 31.08.2003 r. wynosiła ogółem 575 389,6 tys. zł, z czego zobowiązania z tytułu:

- kapitału wyniosły 482 776,7 tys. zł,
- oprocentowania wyniosły 64 366,6 tys. zł,
- odsetek za opóźnienie i kosztów związanych z egzekucją zobowiązań wyniosły 28 246,3 tys. zł.

Zmniejszenie ww. zobowiązań ogółem wyniosło 406 517,1 tys. zł, z czego 239 527,7 tys. zł spłacono gotówką. Oprócz spłat gotówkowych ww. zobowiązania były zmniejszane w wyniku:

- konwersji na akcje/udziały pożyczkobiorcy 79 697,7 tys. zł,
- spłat majątkiem pożyczkobiorcy – 48 243,0 tys. zł,
- potrąceń – 25 648,5 tys. zł,
- umorzeń – 18 369,5 tys. zł (z czego 9 732,6 tys. zł stanowią umorzenia wyniki z postępowań układowych i upadłościowych).

Zmiany sytuacji finansowej pożyczkobiorców

Wyniki analizy zmian sytuacji finansowej pożyczkobiorców wykazały, że dwa lata po udzieleniu pożyczki spośród 31 podmiotów objętych analizą: 14 (45%) znajdowało się w upadłości lub likwidacji, w 9 (29%) sytuacja się pogorszyła, a w ośmiu (26%) poprawiła się:

A. W upadłości znajdowały się:

- 1) **DIORA SA** (pożyczka 6 500 tys. zł),
- 2) **Zakłady Metalowe Łucznik SA** (11 pożyczek w łącznej kwocie 22 605 tys. zł),
- 3) **POLBUT SA** (4 pożyczki w łącznej kwocie 3 250 tys. zł),
- 4) **Huta "Małapanew" SA** (pożyczka 1 500 tys. zł na sfinalizowanie przekazania aportów i podwyższenia kapitałów nowo utworzonych spółek powstałych na bazie majątku Huty),
- 5) **Przedsiębiorstwo Specjalistyczne "Hydrokop" SA** (pożyczka 1 500 tys. zł),
- 6) **WSK "PZL-Mielec" SA** (2 pożyczki w łącznej kwocie 1 820 tys. zł),
- 7) **Łomżyńskie Zakłady Przemysłu Bawełnianego NAREW** (3 pożyczki w łącznej kwocie 2 250 tys. zł),
- 8) **Zakład Tworzyw Sztucznych "Pronit" SA** (2 pożyczki w łącznej kwocie 5 200 tys. zł),
- 9) **Fabryka Aparatury i Odlewni Węgierska Górka SA** (pożyczka w kwocie 1000 tys. zł),
- 10) **Zakłady Maszyn do Szycia Łucznik** (5 pożyczek w łącznej kwocie 6 450 tys. zł),
- 11) **Zakłady Mechaniczne Sp. z o.o. w Sulęcinie** (3 pożyczki w łącznej kwocie 4 066 tys. zł),
- 12) **Zakłady Przemysłu Wełnianego im. E. Plater SA** (2 pożyczki w łącznej kwocie 2 750 tys. zł).

W likwidacji znajdowały się **Zakłady Drzewne Przemysłu Węglowego** (pożyczka w kwocie 1000 tys. zł) oraz **TARPAN Sp. z o.o.** (dwie pożyczki w łącznej kwocie 2 500 tys. zł).

B. Pogorszenie się sytuacji stwierdzono w 9 spółkach:

- 1) W **Przedsiębiorstwie Przemysłu Bawełnianego "ZAMTEX" SA** (łączna kwota pożyczek 1 500 tys. zł) w latach 1998-2001 wynik finansowy pogorszył się z 3 321,8 tys. zł do 2 099,2 tys. zł; wartość produkcji sprzedanej zmniejszała się z 70 642 tys. zł do 47 657 tys. zł, a wartość majątku z 27 837,6 tys. zł do 20 332,5 tys. zł. Ponadto stwierdzono niewielkie pogorszenie wszystkich badanych wskaźników.
- 2) W **Zakładach Wyrobów Uszczelniających i Termoizolacyjnych "POLONIT" Sp. z o.o.** (łączna kwota pożyczek 1 400 tys. zł) w latach 1999-2002 wartość produkcji sprzedanej zmniejszyła się z 12 370,7 tys. zł do 6 891,7 tys. zł, zatrudnienie zmniejszyło się z 199 do 97 pracowników, stwierdzono również pogorszenie wszystkich badanych wskaźników, w tym wskaźnika zadłużenia ogólnego z 11,9% do 30,7%. Natomiast wynik finansowy w ww. okresie poprawił się z (-)1 885,6 tys. zł do (-)1 435 tys. zł).
- 3) W **Hucie Stalowa Wola SA** (pożyczka w kwocie 2 684 tys. zł) w latach 1999-2002 nastąpiło pogorszenie się wyniku finansowego z 1 400 tys. zł do (-)184 176,5 tys. zł, oraz wskaźnika zadłużenia ogólnego i rentowności sprzedaży (z 0,5% do (-)52,2%). Wartość majątku zmniejszyła się z 812 917,2 tys. zł do 556 457,3 tys. zł. Równocześnie przychody ze sprzedaży zwiększyły się z 251 098,9 tys. zł do 352 564,8 tys. zł, zobowiązania długoterminowe zmniejszyły się z 19 601,7 tys. zł do 3 905,8 tys. zł. Zatrudnienie wzrosło z 1361 pracowników do 3 173 pracowników. Poprawiły się wskaźniki płynności bieżącej, oraz produktywności majątku (z 30,9% do 63,4%).
- 4) W **Zakładach Mechanicznych "BUMAR ŁABĘDY" SA** w latach 1998-2001 wynik finansowy pogorszył się z (-)45 023,1 tys. zł na (-)88 237 tys. zł, wartość majątku zmniejszyła się z 315 809,8 tys. zł do 165 469,8 tys. zł, a zadłużenie wzrosło z 94 782,4 tys. zł do 247 242 tys. zł. Równocześnie wartość produkcji sprzedanej wzrosła z 231 979,1 tys. zł do 243 407,6 tys. zł. Poprawił się wskaźnik produktywności majątku (z 73,5% do 147,1%), pogorszyły natomiast płynności bieżącej (z 134,8% do 6,3%), rentowności sprzedaży z (-)19,4% do (-)36,3% i zadłużenia ogólnego (z 30% do 150%).
- 5) W latach 1996-1999 w **Zakładach Papierniczych Krapkowice SA** (kwota pożyczki 1 000 tys. zł) wartość produkcji sprzedanej zmniejszyła się z 130 348 tys. zł do 110 860 tys. zł, zobowiązania wzrosły z 25 441 tys. zł do 39 742 tys. zł, wynik finansowy pogorszył się z 7 326 tys. zł do 65 tys. zł, a zatrudnienie zmniejszyło się z 1 198 pracowników do 744 pracowników. Równocześnie wzrosła wartość majątku z 109 572 tys. zł do 121 044 tys. zł. Pogorszyły się wszystkie badane wskaźniki.
- 6) W **Zakładach Metalowych "Mesko" SA** (pożyczki w kwocie 36 850 tys. zł) w latach 1998-2001 wynik finansowy pogorszył się z (-)18 270,4 tys. zł do (-)39 833,9 tys. zł, zobowiązania wzrosły z 59 251,7 tys. zł do 137 776,6 tys. zł, a wartość majątku zmniejszyła się z 229 687,5 tys. zł do 197 900,5 tys. zł. Równocześnie wartość produkcji sprzedanej wzrosła z 136 028,8 tys. zł do 170 336,5 tys. zł. Poprawił się wskaźnik produktywności majątku, przy pogorszeniu pozostałych wskaźników.

- 7) W latach 1997-2000 w **Fabryce Papieru Piechowice SA** (pożyczki w kwocie 3 436 tys. zł) wynik finansowy pogorszył się z 1 182,6 tys. zł do (-)2 707,23 tys. zł, a zobowiązania wzrosły z 3 213 tys. zł do 8 610 tys. zł. Równocześnie produkcja sprzedana wzrosła z 27 390,9 tys. zł do 32 541,8 tys. zł. Poprawił się wskaźnik produktywności majątku przy pogorszeniu pozostałych wskaźników.
- 8) W latach 1996-1999 w **Fabryce Wyrobów Precyzyjnych "VIS" SA** (pożyczka 2 284 tys. zł) wynik finansowy pogorszył się z 555,8 tys. zł do (-)34 837 tys. zł, wartość majątku zmniejszyła się z 61 849,7 tys. zł do 52 765,5 tys. zł, a zobowiązania wzrosły z 24 932,4 tys. zł do 45 325,4 tys. zł. Poprawił się wskaźnik produktywności majątku, pozostałe wskaźniki pogorszyły się, w tym rentowności sprzedaży z 1,7% do (-)116%.
- 9) W przypadku **Wytwórni Aparatury Wtryskowej "PZL-Mielec" Sp. z o.o.** (pożyczki w kwocie 1000 tys. zł) w latach 1999-2002 przychody ze sprzedaży spadły z 19 948,2 tys. zł do 12 941,1 tys. zł, wynik finansowy pogorszył się z (-)4 530,5 tys. zł do (-)9 624,2 tys. zł, zatrudnienie zmniejszyło z 573 pracowników do 368 pracowników, a wartość majątku zmniejszyła się z 20 234,6 tys. zł do 15 380,5 tys. zł. Pogorszyły się również wszystkie badane wskaźniki

C. Poprawę sytuacji stwierdzono w ośmiu spółkach:

- 1) W **Zakładach Metalowych „DEZAMET” SA** (pożyczki w kwocie 14 450 tys. zł), w latach 1997-2000 przychody ze sprzedaży wzrosły z 11 517,5 tys. zł do 18 625,2 tys. zł. Poprawiły się wskaźniki płynności bieżącej (z 74,7% do 138,8%) oraz produktywności majątku (z 26,6% do 55,4%), przy niewielkim pogorszeniu rentowności sprzedaży. Równocześnie wynik finansowy pogorszył się z (-)2 999,2 tys. zł do (-)4 873,5 tys. zł, wartość majątku zmniejszyła się z 43 274,1 tys. zł do 33 619 tys. zł, a wskaźnik zadłużenia ogólnego zwiększył się z 44% do 58,8%.
- 2) W **Odratrans SA** (pożyczka w kwocie 2 700 tys. zł na usuwanie skutków powodzi) w latach 1997-2000 wartość produkcji sprzedanej wzrosła z 47 193,1 tys. zł do 74 247 tys. zł, a zobowiązania zmniejszyły się z 18 583,2 tys. zł do 11 678,1 tys. zł. Poprawiły się wskaźniki płynności bieżącej (z 65,2% do 118,3%), zadłużenia ogólnego oraz produktywności majątku (z 95,6% do 168,8%). Równocześnie wynik finansowy pogorszył się z 2 173,9 tys. zł do 1 384,4 tys. zł, a zatrudnienie spadło z 684 do 117 pracowników. Pogorszył się wskaźnik rentowności sprzedaży (z 4,6% do 1,9%).
- 3) W latach 1996-1999 w **Cukrowni „Wróblin” SA** (pożyczki w kwocie 1 150 tys. zł) wynik finansowy poprawił się z 247,8 tys. zł do 2 988,1 tys. zł. Poprawiły się wskaźniki rentowności sprzedaży (z 0,5% do 5,5%) i produktywności majątku. Pogorszyły się wskaźniki płynności bieżącej i zadłużenia ogólnego.
- 4) W **Hucie Szkła Okiennego „KARA”** (pożyczki w kwocie 20 683 tys. zł) w latach 1994-1997 wartość produkcji sprzedanej wzrosła z 2 834,6 tys. zł do 38 182,4 tys. zł, wynik finansowy poprawił się z (-)2 613 tys. zł do (-)139,6 tys. zł, a zatrudnienie wzrosło z 548 do 600 pracowników, natomiast zobowiązania zwiększyły się z 12 908,2 tys. zł do 23 055,9 tys. zł. Poprawiły się wskaźniki rentowności sprzedaży i produktywności majątku (z 21% do

215%), przy pogorszeniu wskaźników płynności bieżącej i zadłużenia ogólnego.

- 5) W **Grabinex Sp. z o.o.** (pożyczki w kwocie 2 748,8 tys. zł) w latach 1999-2002 wartość produkcji wzrosła z 3 728,2 tys. zł do 5 328,1 tys. zł, wynik finansowy poprawił się z (-)189,4 tys. zł do 6,3 tys. zł, a wartość majątku wzrosła z 6 366,7 tys. zł do 10 880,8 tys. zł. Równocześnie wartość zobowiązań wzrosła z 327,3 tys. zł do 4 783,1 tys. zł. Poprawił się wskaźnik rentowności sprzedaży (z (-)5,1% do 0,1%), przy pogorszeniu się pozostałych wskaźników⁹⁷, w tym zadłużenia ogólnego z 5,1% do 44%.
- 6) W latach 1997-2000 w **Zakładach Stolarstwa Budowlanego „Stolbud-Grybów” Sp. z o.o.** (pożyczki w kwocie 1 000 tys. zł) wartość produkcji sprzedanej wzrosła z 20 433,8 tys. zł do 27 420,3 tys. zł, wartość majątku wzrosła z 7 986 tys. zł do 14 086,7 tys. zł. Poprawił się wskaźnik płynności bieżącej przy pogorszeniu się pozostałych wskaźników.
- 7) W **POLO SA** (łączna kwota pożyczek 6 440 tys. zł) w latach 1996 – 1999, poprawiły się wszystkie badane wskaźniki, w tym płynność bieżąca z 55,6% do 115% a rentowność sprzedaży z (-)59,8% do (-)4,9%. Wynik finansowy poprawił się z (-)10 139,9 tys. zł do (-)996,3 tys. zł, a wartość produkcji sprzedanej wzrosła z 16 956,1 tys. zł do 20 263,2 tys. zł. Równocześnie wystąpiło ograniczenie zatrudnienia z 1 061 pracowników na koniec 1996 r. do 779 na koniec 1999 r.
- 8) W **Warszawskich Zakładach Mięsnych „Służewiec” SA** (łączna kwota pożyczek 12 000 tys. zł), zaniechano działalności produkcyjnej ograniczając się do działalności handlowej. W związku z powyższym wystąpiło ograniczenie zatrudnienia z 206 pracowników na koniec 1999 r. do 28 na koniec 2002 r. oraz zmniejszenie aktywów trwałych z 7 027,7 tys. zł do 94,4 tys. zł. Należy dodać, że skutkiem ww. zmian była poprawa badanych wskaźników i wyniku finansowego z (-)8 969,2 tys. zł na 2 004,7 tys. zł.

W ramach analizy, porównano ww. dane oraz wskaźniki na koniec roku poprzedzającego rok uzyskania pożyczki⁹⁸ z danymi oraz wskaźnikami na koniec drugiego roku po uzyskaniu pożyczki. Nie zostały objęte analizą podmioty, które powstały w tym samym roku, w którym otrzymały pożyczkę lub/i otrzymały pożyczki po 2000 r. Analizę przeprowadzono na podstawie informacji uzyskanych z 35 spółek, które uzyskały w latach 1995-2000 pożyczki ze środków własnych Agencji w kwocie powyżej 1 000 tys. zł. Przedmiotem analizy były:

- majątek obrotowy,
- majątek trwały,
- przychody ze sprzedaży,
- zobowiązania krótkoterminowe i długoterminowe,
- wynik finansowy netto,
- wielkość zatrudnienia.

Ponadto analizą objęto, obliczone na podstawie ww. danych, wskaźniki:

- płynności bieżącej (majątek obrotowy / zobowiązania krótkoterminowe*100%),

⁹⁷ W przypadku tej spółki nie obliczono wskaźników płynności bieżącej, gdyż spółka poinformowała wyłącznie o wysokości zobowiązań ogółem.

⁹⁸ W przypadku uzyskania przez przedsiębiorcę więcej niż jednej pożyczki, analizą objęto rok poprzedzający uzyskanie pierwszej pożyczki.

- zadłużenia ogólnego (zobowiązania krótkoterminowe i długoterminowe/majątek trwały i obrotowy*100%),
- produktywności majątku (przychody ze sprzedaży/majątek*100%),
- rentowności sprzedaży (wynik finansowy/przychody ze sprzedaży*100%).

**Przestrzeganie
procedur przy
udzielaniu
pożyczek**

Zarząd ARP w latach 1996-2002, w sposób nierzetelny i niecelowy udzielał pożyczek ze środków własnych, ponieważ 74 spośród 158 zbadanych⁹⁹ pożyczek zostało udzielonych wbrew postanowieniom *Zasad i procedur obowiązujących w Agencji Rozwoju Przemysłu SA przy udzielaniu pożyczek na cele restrukturyzacyjne ze środków własnych*, przyjętych uchwałą Zarządu Nr 491/CIII/95 z 8 grudnia 1995 r. Odpowiedzialność za powyższe ponoszą wszyscy członkowie Zarządu, którzy pełnili swe funkcje w ww. okresie.

W *Zasadach i procedurach* przyjęto, że ARP udziela pożyczek tylko podmiotom gospodarczym, wdrażającym przedsięwzięcia restrukturyzacyjne ujęte w programach restrukturyzacyjnych, uzdrowienia gospodarki przedsiębiorstwa lub likwidacyjnych, załączanych do wniosku o pożyczkę. Podmiotem gospodarczym w rozumieniu *Zasad i procedur* były przedsiębiorstwa państwowe, jednoosobowe spółki skarbu państwa lub spółki, w których akcje (udziały) będące własnością Skarbu Państwa, przedsiębiorstw państwowych i jednoosobowych spółek Skarbu Państwa stanowiły łącznie więcej niż 50%. Środki finansowe pochodzące z pożyczki mogą być przeznaczone wyłącznie na następujące cele:

- wdrożenie przedsięwzięć restrukturyzacyjnych;
- realizację zadań restrukturyzacyjnych ujętych w programie uzdrowienia gospodarki danego podmiotu gospodarczego w przypadku gdy wnioskodawca zawarł ugodę bankową, układ sądowy z wierzycielami lub gdy realizuje program naprawczy;
- zwiększenie środków obrotowych w przypadku zwiększenia skali działalności gospodarczej w wyniku wdrażania programu restrukturyzacyjnego lub programu uzdrowienia;
- doraźną pomoc dla podmiotu gospodarczego postawionego w stan likwidacji w przypadku gdy likwidatorem jest ARP.

Wymogiem przy udzieleniu pożyczki było załączenie, do wniosku o jej udzielenie, wdrażanego programu restrukturyzacji, uzdrowienia gospodarki przedsiębiorstwa lub innego wdrażanego programu.

Na podstawie analizy 158 pożyczek udzielonych ze środków własnych, stwierdzono, że:

- w 35 przypadkach ARP udzieliła pożyczki na cele inne niż określone w *Zasadach i procedurach*,
- w 48 przypadkach ARP udzieliła pożyczki pomimo niezłączenia do wniosku stosownego programu,
- w 35 przypadkach ARP udzieliła pożyczki jednostkom nie będącym podmiotami gospodarczym w rozumieniu *Zasad i procedur*.

Spośród ww. 229 pożyczek ze środków własnych, przedmiotem kontroli wykorzystania środków, przeprowadzonych przez ARP, było osiem pożyczek, udzielonych w latach 1997 r. – 2000 r. Wykorzystanie środków z pożyczek udzielonych w latach 1995-1996 oraz 2001-2002 nie było kontrolowane.

W ARP nie było udokumentowanych procedur określających warunki umarzania należności z tytułu udzielonych pożyczek. Prezes Arkadiusz Krężel wyjaśnił, że

⁹⁹ Spośród 229 udzielonych.

decyzje o umorzeniu zobowiązań podejmował Zarząd ARP po analizie wniosku w tej sprawie, przedstawionego przez jednostkę organizacyjną monitorującą sprawę pożyczkobiorcy, uwzględniając także takie kryteria jak: wysokość kwoty, sytuacja wnioskodawcy i związana z tym możliwość egzekucji zobowiązań, jak również wpływ umorzenia na sytuację pożyczkobiorcy oraz na rynek pracy na danym terenie.

Należy dodać, że wartość zobowiązań umorzonych w wyniku decyzji Zarządu niezwiązanych z postępowaniami układowymi lub upadłościowymi wyniosła 8 636,9 tys. zł, co stanowiło 2,1% zmniejszeń zobowiązań w badanym okresie.

Zarząd ARP nie przedłożył kontrolerom NIK zestawienia wniosków o umorzenie zobowiązań odrzuconych przez komórki organizacyjne i Zarząd ARP, z uwagi na „niezwykłą pracochłonność” sporządzenia takiego zestawienia, wynikającą z braku odrębnej ewidencji wniosków wpływających do Agencji w sprawie umorzenia zobowiązań z tytułu udzielonych przez ARP pożyczek.

Brak ww. procedur oraz nieprzedłożenie ww. zestawienia uniemożliwiły dokonanie przez NIK oceny celowości, gospodarności i rzetelności działań Agencji w zakresie umarzania zobowiązań.

3.2.8. POŻYCZKI Z KREDYTU TAJWAŃSKIEGO

Oprócz pożyczek udzielonych ze środków własnych kontrolą objęto sześć (na 19 udzielonych) pożyczek o najwyższych kwotach z tzw. *kredytu tajwańskiego*.

Pożyczki te były udzielane na podstawie umowy pomiędzy Agencją Rozwoju Przemysłu a **The International Commercial Bank of China z siedzibą w Taipei** z 28 stycznia 1999 r. ws. udzielenia ARP kredytu inwestycyjnego w wysokości nie przekraczającej kwoty 20 000 tys. USD.

Proces przygotowywania „Projektu Kredytowania Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Polsce” finansowany ze środków Międzynarodowego Funduszu Współpracy i Rozwoju rozpoczął się w roku 1994 jako konsekwencja wizyty polskiej delegacji rządowej na Tajwanie. W latach 1994-1997¹⁰⁰ ARP prowadziła negocjacje i uzgodnienia z partnerem tajwańskim oraz właściwymi instytucjami w Polsce. 5 września 1997 r. Zarząd ARP SA podjął uchwałę upoważniającą Prezesa Zarządu do podpisania umowy kredytowej. Uzasadnieniem zaciągnięcia kredytu była konieczność stworzenia funduszu pożyczkowego dla MSP opartego na środkach jednej z najniżej oprocentowanych linii kredytowych funkcjonujących wówczas w Polsce.

W przypadku pięciu pożyczek z *kredytu tajwańskiego*, w badanym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości. W przypadku pożyczki w wysokości pierwotnej – 838 tys. USD dla **E&K Sp. z o.o.** (E&K), NIK oceniła, że procedura akceptacji wniosku przygotowanego przez pożyczkobiorcę prowadzona była przez pracowników ARP w sposób nierzetelny. Zdaniem NIK, odpowiedzialność za powyższe nieprawidłowości ponoszą:

¹⁰⁰ Głównie powody długotrwałości procesu przygotowywania dokumentów końcowych to brak podobnych doświadczeń w Polsce, niejednoznaczny status Tajwanu oraz konieczność uzyskania poręczenia Skarbu Państwa dla zaciągniętego kredytu.

- specjalista w Departamencie Pożyczek i Poręczeń (DPiP), który przygotowywał wnioski w przedmiotowej sprawie m.in. dla Komitetu Pożyczkowego ds. Kredytu Tajwańskiego oraz dla Zarządu ARP;
- pani Jolanta Sajewicz – Wicedyrektor DPiP, aprobująca przedmiotowe wnioski oraz będąca członkiem Komitetu Pożyczkowego ds. „Kredytu Tajwańskiego”;
- pani Anna Malewicz – Członek Zarządu ARP, która akceptowała przedmiotowe wnioski oraz przewodniczyła ww. Komitetowi Pożyczkowemu ds. „Kredytu Tajwańskiego”;
- członkowie ww. Komitetu;
- Członkowie Zarządu Agencji, którzy zaakceptowali przedmiotowy wniosek uchwałą 776/XLVI/2002 z 13 sierpnia 2002 r.

Zdaniem NIK, o nierzetelności procedury akceptacji wniosku świadczy zaakceptowanie przez ARP *biznes planu*¹⁰¹, *dotyczącego wdrożenia seryjnej produkcji samolotu SVLA 01 KOS (SBM-03)*, wyłącznie na podstawie sprawozdania z pierwszego oblotu tego samolotu oraz certyfikatów o posiadanej przez E&K zdolności do projektowania i produkcji małych samolotów. Zdaniem NIK, było to niewystarczające, ponieważ pierwszy oblot wykazał usterki, których usunięcie było warunkiem prowadzenia dalszych oblotów. Ponadto, przed uruchomieniem produkcji, konieczne było jeszcze:

- uzyskanie świadectwa oględzin,
- przeprowadzenie prób państwowych,
- uzyskanie świadectwa typu.

W związku z powyższym, za niewiarygodne należy uznać przedstawiane we wnioskach E&K oraz wnioskach na Komitet Pożyczkowy i Zarząd ARP, planowane efekty realizacji projektu, w postaci wpływów brutto ze sprzedaży samolotu w wysokości: 1 600 tys. zł w 2002 r., 7 360 tys. zł w 2003 r., 8 396 tys. zł, w 2004 r. i 11 194,8 tys. zł w 2005 r. oraz zdobycie 80% rynku w Polsce na koniec 2002 roku.

Należy dodać, że 17 grudnia 2002 r. E&K poinformowała **Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego**, że „chwilowo” nie przewiduje modyfikacji prototypu samolotu SBM-03 oraz zwróciła się o objęcie nadzorem budowy kolejnego prototypu.

NIK zwraca uwagę, że do dnia zakończenia kontroli nie przedłożono kontrolerom dokumentów potwierdzających wydatkowanie kwoty pożyczki zgodnie z umową. Pierwszą transzę pożyczki, tj. kwotę 126,6 tys. USD (kwota pierwszej transzy w wys. 133 tys. USD pomniejszona o koszty ARP) przelano 30 maja 2003 r. W związku z żądaniem kontrolujących, E&K jako dowód zapłaty przedłożyła jedynie *umowę przedwstępną z Zayer SA zawartą 25 września 2003 r.* W umowie tej E&K zobowiązała się do zapłacenia pierwszych 20% wartości urządzenia, tj. kwoty 119,6 tys. euro, w terminie do 45 dni od podpisania umowy. Pozostałe 80% ceny sprzedaży, tj. kwota 478,4 tys. euro, miała zostać zapłacona poprzez zapłacenie akredytywy dokumentowej nieodwołalnej, otwartej na rzecz sprzedającego. Do końca czynności kontrolnych dokumentu potwierdzającego

¹⁰¹ Przedłożonego przez E&K przy wniosku z 20 lutego 2002 r. Pożyczka miała być przeznaczona na zakup maszyn, zakup działki pod budowę hali produkcyjnej, budowę dwóch prototypów i wykonanie prób, wdrożenie serii próbnej, rozbudowę hali produkcyjnej i modernizację hali prototypów.

wpłatę przez E&K zaliczki (lub pełnej zapłaty) za frezarkę marki Zayer typ/model: KMCU 7000-AR, kontrolerowi nie przedłożono.

Kontrolujący zostali 20 lutego 2004 r. poinformowani, że 23 stycznia 2004 r. podpisano aneks Nr 3 do *umowy pożyczki nr 21/T/2001 z 6 września 2002 r.* Na mocy aneksu kwota pożyczki została obniżona z 664,6 tys. USD do kwoty 133 tys. USD, tj. do wysokości wypłaconej już transzy.

3.2.9. UPADŁOŚĆ KONTROLOWANA

W raporcie rocznym Agencji za 1995 r. podano, że w stosunku do przedsiębiorstw zagrożonych upadłością Agencja stosuje „nowatorską metodę rozwiązań”. Współpracując z syndykiem masy upadłościowej, na częściach majątku zakłada się mniejsze efektywne spółki z udziałem kapitałowym Agencji i inwestorów zewnętrznych.

W dniu 1 sierpnia 2003 r. kontrolerzy zwrócili się do Prezesa Zarządu ARP o przekazanie listy przedsiębiorstw, wobec których zastosowano powyższą metodę od dnia 1 stycznia 1995 r., w celu selekcji podmiotów do szczegółowej kontroli. W odpowiedzi pan Jerzy Konopka p.o. Wicedyrektora Departamentu Analiz Projektów Restrukturyzacyjnych w ARP wyjaśnił, że „nie ma metody kontrolowanej upadłości, w związku z powyższym nie można sporządzić listy przedsiębiorstw [wobec których zastosowano tę metodę– dopisek NIK]”¹⁰².

W dniu 9 września 2003 r. kontroler NIK zwrócił się do Zarządu ARP o wyjaśnienie rozbieżności pomiędzy treścią ww. wyjaśnień, a treścią raportu rocznego. W odpowiedzi Prezes Arkadiusz Krężel wyjaśnił, że „użyte w raporcie rocznym Agencji za 1995 r. określenie strategia upadłości kontrolowanej, nie oznaczało nic więcej ponadto, że w niektórych przypadkach miała miejsce dobra współpraca z syndykami upadłych zakładów, którzy poza swoją podstawową powinnością [...] sprowadzającą się do maksymalnego zaspokojenia wierzycieli upadłego, uwzględniali również kwestie społeczne (kontynuacja produkcji, dostaw kooperacyjnych, utrzymanie miejsc pracy itd.). A zatem, użyte w raporcie określenie tzw. upadłość kontrolowana było pewnego rodzaju skrótem myślowym, użytym na potrzeby wewnętrzne Agencji”.

Powyższe stwierdzenia potwierdził Zarząd Agencji podpisując protokół kontroli. Ostatecznie ani Zarząd ARP ani Departament Analiz Projektów Restrukturyzacyjnych nie przedłożyli listy przedsiębiorstw, wobec których zastosowano metodę upadłości kontrolowanej. W związku z powyższym kontrolujący odstąpili od przeprowadzenia kontroli działań prowadzonych w ramach tej metody w wybranych spółkach.

W dniu 9 sierpnia 2004 r. w zastrzeżeniach do wystąpienia pokontrolnego Zarząd Agencji podał natomiast, że metoda kontrolowanej upadłości istnieje, jest stosowana i „jest z pewnością metodą nowatorską i stanowi osiągnięcie ARP SA, której udało się w pewnych wypadkach zapobiec negatywnym skutkom upadłości polegającym [...] na likwidacji zakładu”.

W związku z powyższym, uznając zasadność wspartego przykładem twierdzenia o stosowaniu metody kontrolowanej upadłości przez ARP, NIK uznała, że wypowiedzi, w toku kontroli, panów Arkadiusza Krężela i Jerzego Konopki miały charakter dezinformujący kontrolerów NIK.

¹⁰² Pismo ARP/DPR-HS/328/2003 z 11 sierpnia 2003 r.

3.2.10. POZOSTAŁE USTALENIA

ARP w sposób niezgodny z przyjętymi do wiadomości przez **Radę Ministrów** zasadami niepublicznego zbycia akcji¹⁰³, wykorzystwała środki uzyskane w wyniku wniesienia do Agencji przez Skarb Państwa: 11 265 429 akcji **Telekomunikacji Polskiej SA**, 1 122 400 akcji **Stomil Olsztyn SA** oraz 4 616 663 akcji **Zespołu Elektrociepłowni Wrocławskich Kogeneracja SA** o wartości 231 991,3 tys. zł. Środki te zostały bowiem wykorzystane bez uzyskania uprzedniej akceptacji Walnego Zgromadzenia ARP dla planowanych działań. Akceptacja taka miała być udzielona (zgodnie z *protokołami posiedzeń Rady Ministrów z 25 czerwca 2002 r. i 13 sierpnia 2002 r.*) w porozumieniu z **Ministrem Gospodarki**. Należy dodać, że Zarząd ARP nigdy nie występował o zgodę przed podjęciem ww. działań.

W opinii NIK, odpowiedzialność za powyższe uchybienie ponosi Zarząd ARP w składzie: Arkadiusz Krężel, Anna Malewicz, Bronisława Kowalak, Wiesław Olszewski oraz Wiesław Weitz. Ponadto pan Wiesław Kaczmarek – b. Minister Skarbu Państwa stwierdził¹⁰⁴, że odpowiedzialnym za egzekwowanie określonego przez Radę Ministrów trybu był, w ramach udzielonego pełnomocnictwa pan Ireneusz Sitarski – Podsekretarz Stanu w MSP. Natomiast zdaniem Ireneusza Sitarskiego, bieżącą kontrolę zgodności trybu działań Zarządu ARP ze stanowiskiem Rady Ministrów realizowała Rada Nadzorcza oraz właściwy Departament w MSP¹⁰⁵.

Wymóg uzyskania przez ARP uprzedniej zgody Walnego Zgromadzenia na wykorzystanie środków z podwyższenia kapitału na finansowe wsparcie procesów restrukturyzacji sektora stoczniowego potwierdzony został w *umowie o objęciu akcji w podwyższonym kapitale zakładowym Spółki Agencja Rozwoju Przemysłu Spółka Akcyjna*, zawartej w dniu 1 października 2002 r. pomiędzy Skarbem Państwa a ARP w formie aktu notarialnego. W umowie nie zostały zawarte postanowienia na wypadek niedotrzymania przez ARP zobowiązania do uzyskania akceptacji Walnego Zgromadzenia przed udzieleniem ww. wsparcia finansowego. Na mocy tej umowy Minister Skarbu Państwa objął emisję akcji ARP w zamian za ww. akcje Telekomunikacji Polskiej SA, Stomil Olsztyn SA oraz Zespołu Elektrociepłowni Wrocławskich Kogeneracja SA. W imieniu ARP akt notarialny podpisali członkowie Zarządu ARP Wiesław Olszewski i Wiesław Weitz. Ponadto już wcześniej, Prezesowi Zarządu Arkadiuszowi Krężelowi o wymogu uzyskania uprzedniej akceptacji przypomniał pismem z 13 sierpnia 2002 r.¹⁰⁶ Wiceminister Ireneusz Sitarski.

Należy dodać, że WZA Agencji zaakceptowało działania ARP *post factum* na posiedzeniach 3 lutego 2003 r. oraz 31 grudnia 2003 r.

¹⁰³ Zasady te zostały określone we wniosku Ministra Skarbu Państwa w tej sprawie.

¹⁰⁴ Protokół przesłuchania świadka z 10 lutego 2004 r.

¹⁰⁵ Protokół przesłuchania świadka z 19 lutego 2004 r.

¹⁰⁶ MSP/DRiPP/2100/02

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Przygotowanie kontroli

Przygotowanie kontroli objęło analizę artykułów prasowych, biuletynów Sejmu RP, a także wcześniejszych kontroli NIK, dotyczących działalności ARP. Analizą objęto również raporty roczne Agencji dostępne na jej stronach internetowych.

W trakcie przygotowania kontroli przyjęto założenie, że dokonane zostaną analizy:

- 1) pozyskanych, w trybie art. 29 pkt 2 lit. f *ustawy o NIK*, danych nt. sytuacji finansowej podmiotów, które uzyskały pomoc od ARP. Dane te miały objąć rodzaj i wielkość uzyskanej pomocy, wynik finansowy, zatrudnienie oraz wartość środków trwałych i obrotowych w roku poprzedzającym uzyskanie pomocy, w roku uzyskania pomocy oraz w trzech kolejnych latach po uzyskaniu pomocy;
- 2) kwalifikacji członków rad nadzorczych desygnowanych przez ARP do sprawowania nadzoru nad tymi spółkami;
- 3) procedur i kryteriów selekcji podmiotów aplikujących o uzyskanie pomocy od ARP (w ramach tego punktu badaniem miały być objęte wybrane podmioty, które ubiegały się o uzyskanie pomocy i nie zostały wybrane);
- 4) warunków udzielanej pomocy;
- 5) procedur monitoringu, kontroli i oceny efektów pomocy udzielonej wybranym podmiotom.

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

Protokół Kontrolerzy przedłożyli protokół kontroli Zarządowi Agencji 8 marca 2004 r. Tego samego dnia miała miejsce narada pokontrolna. Zarząd ARP skorzystał z prawa do złożenia zastrzeżeń do *protokołu kontroli*.

Po przeprowadzeniu dodatkowych czynności kontrolnych i przekazaniu przez kontrolerów swojego stanowiska wraz z uzupełnieniem protokołu, w dniu 5 lipca 2004 r. Zarząd ARP podpisał protokół kontroli.

Wystąpienia Oceny kontrolowanej działalności, wynikające z ustaleń opisanych w protokole kontroli, a także uwagi i wnioski w sprawie usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości zostały przekazane Zarządowi Agencji w wystąpieniu pokontrolnym 30 lipca 2004 r.

Zarząd Agencji złożył zastrzeżenia do ocen i uwag zawartych w wystąpieniu pokontrolnym¹⁰⁷. Zastrzeżenia dotyczące transakcji zamiany nieruchomości przy ul. Domaniewskiej zostały opracowane przez **Kancelarię Prawną Witolda Modzelewskiego**. Zgłoszone 37 zastrzeżeń dotyczyły wszystkich krytycznych ocen (i uwag).

W wyniku rozpoznania powyższych zastrzeżeń przez Komisję Odwoławczą cztery zastrzeżenia zostały uwzględnione w całości, 21 zastrzeżeń w części, a pozostałe zostały oddalone.

¹⁰⁷ Pismo ARP/ZARZ-AK/6459/2004 z dnia 9 sierpnia 2004 r.

**Wykorzystanie
wniosków NIK
przez ARP**

W przekazanej NIK informacji o sposobie wykorzystania wniosków zawartych w wystąpieniu pokontrolnym¹⁰⁸ Zarząd ARP:

- w odpowiedzi na wniosek NIK o zaniechanie przez ARP prowadzenia działalności gospodarczej niezwiązanej z restrukturyzacją przemysłu, zapowiedział, że „zwróci uwagę” aby zachowana została „właściwa proporcja” pomiędzy działaniami restrukturyzacyjnymi a innymi;
- poinformował, że Agencja zawarła umowę na zainstalowanie i wdrożenie programu komputerowego m.in. do monitorowania i oceny sytuacji finansowej wszystkich zależnych i stowarzyszonych spółek z portfela ARP;
- poinformował, że Agencja stosuje publiczny tryb zaproszeń do składania ofert na sprzedaż swojego majątku poprzez ogłoszenia w prasie i na swojej stronie internetowej;
- poinformował, że Zarząd określił w formie uchwał, przekazując odpowiednim komórkom do stosowania, kryteria:
 - trybu wyboru osób, nie będących pracownikami ARP, do reprezentowania ARP w radach nadzorczych spółek z portfela Agencji;
 - decyzji o objęciu akcji/udziałów spółek prawa handlowego;
 - o zmianach personalnych w zarządach spółek zależnych.
- poinformował, że Agencja przeprowadziła 15 września 2004 r. kontrolę w spółce E&K w związku z opóźnieniami w spłacie pożyczki.

Ponadto, już wcześniej w *zastrzeżeniach do protokołu kontroli z 5 kwietnia 2004 r.* Zarząd poinformował, że w związku z kontrolą NIK, *uchwałą Zarządu Nr 187/XXIII/2004 z 1 marca 2004 r.* wprowadzono zasadę składania przez osoby rekomendowane przez Agencję na członków rad nadzorczych następujących dokumentów:

- *Curriculum Vitae*,
- oświadczenia o nienaruszaniu ustawy o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne,
- oświadczenia o nienaruszaniu przepisów *ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*,
- zgodę na kandydowanie do rady nadzorczej.

**Wnioski do
Prokuratury**

NIK skierowała do Prokuratury dwa zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa niedopełnienia przez członków Zarządu Agencji powinności dołożenia staranności sumiennego kupca oraz działania na niekorzyść Spółki ARP, polegającego na wyrządzeniu szkody majątkowej w wielkich rozmiarach, opisanego w art. 296 §1 i § 3 *ustawy Kodeks karny*, w ten sposób, że:

- zbywając nieruchomość gruntową przy Domaniewskiej 39 w Warszawie zaniżyli wartość tej nieruchomości o kwotę 61 145,8 tys. zł oraz niezasadnie skorzystali z udziału pośrednika, co spowodowało dodatkową szkodę oszacowaną na kwotę w wysokości 2 853,5 tys. zł;
- ignorując informacje o trudnościach w działalności PCL oraz akceptując nierzetelny sposób przygotowania transakcji przez pracowników ARP, nabyli 7 tys. udziałów PCL od Zasada Centrum SA, czym wyrządzili szkodę majątkową w wielkich rozmiarach, w łącznej wysokości 8 951,6 tys. zł¹⁰⁹, związaną z późniejszą utratą wartości tych udziałów.

¹⁰⁸ Pismo z 4 marca 2005 r., nr ARP/BKL/JC/2365/05.

¹⁰⁹ Wg stanu na koniec 2003 r.

5. Załączniki

5.1. Wykaz skrótów użytych w *Informacji*

Agencja	Agencja Rozwoju Przemysłu SA
ARP	Agencja Rozwoju Przemysłu SA
CEMI	Naukowo Produkcyjne Centrum Półprzewodników CEMI w upadłości
CRSM	Centrum Rozwoju Systemów Medycznych SA
DAM	Departament Aktywizacji Mienia ARP
DIK	Departament Inwestycji Kapitałowych ARP
FSUSR	Fundusz Składowy Ubezpieczenia Społecznego Rolników
GTC	Globe Trade Centre SA
HOK	Hok International Sp. z o.o.
KIG	Krajowa Izba Gospodarcza
Noebelgo	Nobelgo International Developers Polska Sp. z o.o. (od 20 listopada 1998 r. zmiana nazwy na Globe Trade Centre Galeria Sp. z o.o.)
PCKM	Polskie Centrum Kooperacji Międzynarodowej SA
PCL	Polskie Centrum Leasingowe Sp. z o.o.
PKI	Podlaskie Konsorcjum Inwestycyjne SA w Białej Podlaskiej
RN	Rada Nadzorcza
UOKiK	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
STAR	Zakłady Samochodowe STAR SA
WCTW	Warszawskie Centrum Targowo Wystawiennicze Sp. z o.o.
WZ	Walne Zgromadzenie
Zasada Centrum	Sobiesław Zasada Centrum SA
ZPTS	Zakłady Przetwórstwa Tworzyw Sztucznych PZL Mielec Sp. z o.o.

5.2. Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność

5.2.1. SKŁAD ZARZĄDU ARP W OKRESIE OBJĘTYM KONTROLĄ

- od 11 sierpnia 1992 r. do 27 kwietnia 1995 r. Arkadiusz Krężel (Prezes), Paweł T. Raszkowski (Wiceprezes), Krystyna Rosłanowska-Plichcińska (Członek);
- od 27 kwietnia 1995 r. do 30 maja 1996 r. Arkadiusz Krężel (Prezes), Paweł T. Raszkowski (Wiceprezes), Jerzy Szymczak (Wiceprezes), Krystyna Rosłanowska-Plichcińska (Członek);
- od 30 maja 1996 r. do 13 grudnia 1996 r. Arkadiusz Krężel (Prezes), Jerzy Szymczak (Wiceprezes), Anna Malewicz (Członek), Krystyna Rosłanowska-Plichcińska (Członek);
- od 13 grudnia 1996 r. do 21 września 1998 r. Arkadiusz Krężel (Prezes), Jerzy Szymczak (Wiceprezes), Stanisław Padykuła (Wiceprezes), Anna Malewicz (Członek), Krystyna Rosłanowska-Plichcińska (Członek);
- od 21 września 1998 r. do 28 kwietnia 1999 r. Arkadiusz Krężel (Prezes), Jerzy Szymczak (Wiceprezes), Stanisław Padykuła (Wiceprezes), Anna Malewicz (Członek), Krystyna Rosłanowska-Plichcińska (Członek), Maciej Srebro (Członek);
- od 28 kwietnia 1999 r. do 27 kwietnia 2000 r. Arkadiusz Krężel (Prezes), Jerzy Szymczak (Wiceprezes), Stanisław Padykuła (Wiceprezes), Anna Malewicz (Członek), Krystyna Rosłanowska-Plichcińska (Członek), Marek Zdrojewski (Członek);
- od 27 kwietnia 2000 r. do 26 sierpnia 2000 r. Arkadiusz Krężel (Prezes), Jerzy Szymczak (Wiceprezes), Stanisław Padykuła (Wiceprezes), Anna Malewicz (Członek), Krystyna Rosłanowska-Plichcińska (Członek);
- od 26 sierpnia 2000 r. do 12 lipca 2001 r. Arkadiusz Krężel (Prezes), Stanisław Padykuła (Wiceprezes), Anna Malewicz (Członek);
- od 12 lipca 2001 r. do 19 kwietnia 2002 r. Arkadiusz Krężel (Prezes), Anna Malewicz (Członek);
- od 19 kwietnia 2002 r. do 25 kwietnia 2002 r. Arkadiusz Krężel (Prezes), Anna Malewicz (Członek); Bronisława Kowalak (Członek), Wiesław Olszewski (Członek);
- od 25 kwietnia 2002 r. Arkadiusz Krężel (Prezes), Anna Malewicz (Członek); Bronisława Kowalak (Członek), Wiesław Olszewski (Członek); Wiesław Weitz (Członek).

5.2.2. SKŁAD RADY NADZORCZEJ ARP W OKRESIE OBJĘTYM KONTROLĄ

- Andrzej Aranowski (15.03.1993 – 30.05.1996);
- Jakub Banasik (27.07.1998 r. – 17.01.2001);
- Jarosław Barańczak (27.06.2001 – 10.08.2001);
- Alicja Borowska (30.05.1996- 21.10.1996);
- Zenon Brodowski (15.03.1993 -05.08.1997);
- Janusz Chodorowski (22.11.1995- 15.10.1999 r.);
- Sebastian Czipionka (30.05.1996 -05.08.1997);
- Izabella Dudzin (15.03.1993 – 30.05.1996);
- Mieczysław Gil (27.07.1998 r. – 30.11.2001);
- Włodzimierz Gogołek (05.08.1997 – 27.07.1998);
- Tadeusz Gosztyła (27.06.2001 – do zakończenia okresu objętego kontrolą);
- Marek Grabarek (27.06.2001 – 14.11.2001);
- Włodzimierz Grudziński (15.03.1993 – 30.05.1996);
- Zbigniew Hockuba (27.09.2001 – do zakończenia okresu objętego kontrolą);
- Danuta Hübner, (28.09.1994 -8.02.1995);
- Stanisław Jakubowski – Przewodniczący (27.07.1998 r. – 15.10.1999 r.);
- Władysław Jaworski (05.08.1997 – 27.07.1998);
- Marian Kania (15.03.1993 -05.08.1997);
- Jakub Karnowski (15.10.1999 r. – 27.06.2001);
- Bronisława Kowalak (15.03.1993 – 27.06.2001 oraz 30.11.2001 – 19.04.2002)
- Andrzej Kratiuk (05.08.1997 – 27.07.1998);
- Tadeusz Kuźma (27.06.2001 – do zakończenia okresu objętego kontrolą);
- Stefan Kwiatkowski (30.11.2001 – do zakończenia okresu objętego kontrolą);
- Bolesław Marciniszyn (15.10.1999 r. – 27.06.2001);
- Małgorzata Mika-Bryska (30.05.1996 – 27.06.2001);
- Mateusz Morawiecki (27.07.1998 r. – 27.06.2001);
- Wiesław Olszewski (05.08.1997 – 27.07.1998);
- Władysław Ortyl (27.06.2001 – do zakończenia okresu objętego kontrolą);
- Stanisław Padykuła – Przewodniczący (15.03.1993 – 13.12.1996);
- Tomasz Pałaszewski (25.06.2002 – do zakończenia okresu objętego kontrolą).
- Elżbieta Paradowska (30.05.1996 – 15.10.1999 r. oraz od 27.06.2001 – do zakończenia okresu objętego kontrolą);
- Marcin Przybyłowicz (27.07.1998 r. – 27.06.2001);
- Marta Sadowy (05.08.1997 – do zakończenia okresu objętego kontrolą)
- Jan Sidorowicz (15.03.1993 -30.05.1996);
- Waldemar Skowron (27.06.2001 – 30.11.2001);
- Andrzej Sopoćko – Przewodniczący (30.11.2001 – 12.02.2003);
- Tadeusz Soroka – Przewodniczący (13.12.1996 – 05.08.1997);
- Waldemar Szajewski (27.07.1998 r. – 15.10.1999 r.);
- Janusz Szlanta (30.05.1996 – 05.08.1997);
- Jerzy Szymczak (28.09.1994 -27.04.1995);
- Marek Ungier – Przewodniczący (05.08.1997 – 27.07.1998);
- Ewa Wojtasiewicz – Przewodnicząca (15.10.1999 r. – 30.11.2001);
- Edward Wojtulewicz (15.03.1993 -05.08.1997);
- Krzysztof Woźniewski (15.10.1999 r. – 27.06.2001);
- Katarzyna Zimmer-Drabczyk (27.06.2001 – 30.11.2001);

5.3. Wykaz organów, którym przekazano Informację o wynikach kontroli

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
- 2) Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
- 3) Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
- 4) Prezes Rady Ministrów
- 5) Prezes Trybunału Konstytucyjnego
- 6) Prezes Narodowego Banku Polskiego
- 7) Rzecznik Praw Obywatelskich
- 8) Szef Kancelarii Prezydenta RP
- 9) Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
- 10) Minister Skarbu Państwa
- 11) Minister Gospodarki i Pracy
- 12) Przewodniczący Sejmowej Komisji Gospodarki
- 13) Przewodniczący Sejmowej Komisji do Spraw Kontroli Państwowej
- 14) Przewodniczący Sejmowej Komisji Skarbu Państwa
- 15) Przewodniczący Senackiej Komisji Gospodarki i Finansów Publicznych
- 16) Przewodniczący Senackiej Komisji Skarbu Państwa i Infrastruktury
- 17) Zarząd Agencji Rozwoju Przemysłu
- 18) Rada Nadzorcza Agencji Rozwoju Przemysłu
- 19) Prokuratura Rejonowa Warszawa-Mokotów

MINISTER SKARBU PAŃSTWA

Warszawa, dnia 04 lipca 2005 roku

MSP/DNW3/3108/05

Pan Dyr. Bara's
Szwedowski
05.07.2005.

KLASA
Data wpływu 6.07.05
Lp. 643/05

Pan

Krzysztof Szwedowski

Wiceprezes

Najwyższej Izby Kontroli

353/1

Szanowny Panie Prezisie,

6.07.05n.
41144/03

W odpowiedzi na pismo z dnia 28 czerwca 2005r. (KGP/41144/03), poniżej przedstawiam stanowisko do *Informacji o wynikach kontroli działalności ARP S.A. na rzecz wspierania wybranych podmiotów gospodarczych.*

NIK przeprowadziła w ARP kontrolę w zakresie wspierania podmiotów gospodarczych w okresie od 1 stycznia 1995 r. do 30 czerwca 2003 r.

Ministerstwo Skarbu Państwa poddało analizie przedstawione wyniki kontroli i podejmuje działania mające na celu wyjaśnienie i usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości. Należy zauważyć, iż wystąpienie pokontrolne NIK dotyczące ARP było przedmiotem obrad Kolegium MSP, na którym Prezes A.Krężel przedstawiał informację co do sposobu realizacji zaleceń.

Wyniki kontroli szczególną uwagę karzą poświęcić dwóm kwestiom:

- 1) zaangażowaniu kapitałowemu ARP w spółce Polskie Centrum Leasingowe Sp. z o.o. (późniejsze Polskie Centrum Operacji Kapitałowych)
- 2) zamianie nieruchomości położonej przy Domaniewskiej 39 na nieruchomość położoną przy Domaniewskiej 41

Ad. 1. Zaangażowanie kapitałowe w Polskie Centrum Operacji Kapitałowych Sp. z o.o.

W piśmie z dnia 20 kwietnia 2005 r. (I/03/006) NIK poinformowała, że przekazała do Prokuratury Rejonowej Warszawa – Mokotów zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, polegającego na niedopełnieniu przez członków Zarządu ARP powinności dołożenia staranności sumiennego kupca wynikającej z zawodowego charakteru swojej działalności oraz działaniu na niekorzyść spółki ARP – ignorując informacje o

trudnościach w działalności Polskiego Centrum Leasingowego Sp. z o.o. (PCL) oraz akceptując nierzetelny sposób przygotowania transakcji przez pracowników ARP – podjęli, w dniu 16 listopada 1999r., uchwałę upoważniającą do zakupu 7 tys. udziałów PCL od Zasada Centrum S.A. W jej wykonaniu, 31 grudnia 1999r., zawarta została umowa kupna/sprzedaży (wraz z aneksem podpisanym 28 stycznia 2000r.), czym wyrządzili szkodę majątkową w wielkich rozmiarach w łącznej wysokości 8.951,6 tys. zł., związaną z późniejszą utratą wartości tych udziałów. W zawiadomieniu wskazano na możliwość popełnienia czynu karalnego określonego w art. 296 § 1 i 3 Kodeksu karnego (przestępstwo nadużycia zaufania przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą osoby prawnej).

W przedstawionych przez ARP wyjaśnieniach, zwraca się uwagę, iż opinia ta jest formułowana po ponad 8 latach od przystąpienia przez Agencję do spółki. W tym czasie uległy zmianie warunki rynkowe funkcjonowania przedsiębiorstw leasingowych, przepisy prawne, a przejściowo trudna sytuacja spółki była konsekwencją niezależnych od niej zjawisk na rynku leasingowym w połowie roku 2000.

Niemniej jednak, mimo poniesionych strat, Spółka nie upadła, spłaciła praktycznie w całości zaciągnięte na działalność leasingową kredyty i od roku 2002 generuje zysk netto. Stanowi ona przydatne dla Agencji narzędzie wsparcia procesów restrukturyzacyjnych prowadzonych przez ARP.

W wystąpieniu wyliczono straty poniesione przez Agencję z tytułu przystąpienia do PCL na kwotę 1.460,5 tys. Takie wyliczenie wysokości straty ma charakter czysto teoretyczny, ponieważ spółka w dalszym ciągu funkcjonuje i od ponad 1,5 roku osiąga coraz lepsze wyniki. Utrata wartości posiadanych udziałów będzie się więc zmniejszać. Dodać należy, że nie uwzględniono przy tym wyliczeniu faktu pobierania dywidendy ze spółki, co stanowiło oczywistą korzyść Agencji. Z tytułu przyznanej dywidendy za lata 1996-1999 Agencja otrzymała łącznie od PCL kwotę 363.430,8 zł. W latach 1996-1998, kiedy to udział Agencji w kapitale zakładowym PCL wynosił 10% łącznie otrzymana dywidenda stanowiła 310.440,8 zł, tj. 20,7% zaangażowanego kapitału.

Moment ustalenia przez NIK wartości 1 udziału spółki PCL (kontrolerzy NIK przyjęli stan na 31.12.2003 r.) jest odległy aż o 4,5 roku od daty ustalenia wartości tegoż udziału przez strony transakcji. Zrozumiałe jest, że w tak długim okresie czasu, w wyniku prowadzenia przez spółkę bieżącej działalności gospodarczej na rynku leasingowym, miały prawo wystąpić zdarzenia, które wpłynęły na wartość jej kapitałów własnych, a tym samym wartość jednego udziału. Warto zaznaczyć, że w tym okresie cała branża usług leasingowych przeżyła gwałtowne załamanie, którego symptomów nie zanotowano jeszcze w drugiej połowie 1999 roku, czyli w momencie przeprowadzania analiz, podejmowania decyzji inwestycyjnej oraz sfinalizowania transakcji przez ARP S.A.

Według przedstawionych przez ARP wyjaśnień, intencją zamiany udziałów/akcji ze strony ARP S.A. było przede wszystkim: zbycie dwóch spółek z portfela ARP, tj.: ZPTSz PZL-Mielec Sp. z o.o. oraz STAR S.A.

Czynnikami decydującymi o podjęciu decyzji dokonania zamiany ww. aktywów były w odniesieniu do poszczególnych spółek stosowne analizy ich bieżącej sytuacji ekonomicznej, jak również oceny eksperckie możliwości ich dalszego rozwoju.

Były to spółki, które borykały się z poważnymi trudnościami - odnotowywały straty bilansowe, ulegała zmniejszeniu sprzedaż ich wyrobów, perspektywy rozwoju obu firm były bliżej nieokreślone.

STAR przeżywał w owym czasie ogromne trudności finansowe. Poziomy strat, operacyjnej i netto, utrzymywały się na bardzo wysokim poziomie i w zasadzie nie widać było objawów odwracających ten negatywny trend. Potwierdzeniem niekorzystnych tendencji były wskaźniki zyskowności, które zarówno na poziomie operacyjnym, jak też na poziomie netto były ujemne i z miesiąca na miesiąc coraz gorsze. Wskaźniki płynności w I połowie 1999 roku w porównaniu z końcem 1998 roku uległy pogorszeniu. Spowodowane to było znacznym wzrostem zobowiązań krótkoterminowych, co w konsekwencji świadczyło o poważnych trudnościach w regulowaniu bieżących płatności wobec wierzycieli. Rosły wskaźniki zadłużenia. Spółka Zasada prowadziła rozmowy z firmą MAN odnośnie przejęcia części produkcyjnej majątku Stara. Na bazie pozostałej części tego majątku miała zostać utworzona nowa spółka o nazwie Star Invest, która w pierwszej fazie swojej działalności koncentrować się miała na restrukturyzacji zasobów pozostałych po transakcji, potem zaś na uczestniczeniu w nowych inwestycjach w regionie

Sytuacja ekonomiczna ZPTSz pod względem zyskowności i płynności była lepsza od tej w STARZE. Jednak utrzymująca się strata na poziomie operacyjnym świadczyła o braku równowagi i konieczności podjęcia działań restrukturyzacyjnych. Spadający wyraźnie poziom sprzedaży przy niskiej dynamice spadku kosztów potwierdzał te spostrzeżenia i nie gwarantował osiągnięcia dodatniego wyniku finansowego na koniec roku. Zasada S.A. jako największy udziałowiec Spółki ZPTSz zapowiadał, że dopóki nie uzyska w tej spółce kontrolnego udziału nie włączy jej w zamówienia kontrolowanej grupy kapitałowej. Pozostając w ZPTSz Agencja nie mogła liczyć na wzrost wartości udziałów spowodowany obecnością Zasada S.A. W 1998 roku nastąpiło załamanie w sprzedaży dotychczasowej produkcji, a poszukiwania nowych zleceń nie dawały spodziewanych efektów. Trudną sytuację finansową spółki spowodowało postępowanie upadłościowe Zakładu Lotniczego - największego dłużnika spółki i jednocześnie jednego z największych odbiorców. Zakład Lotniczy ostatecznie upadł. Ze względu na mniejszościowy udział w kapitale (19,97%) ARP pełniła w spółce rolę biernego udziałowca.

ARP S.A. posiadała w obu spółkach pakiety akcji/udziałów, które były dosyć niskie - nie dawały one możliwości aktywnego uczestniczenia w podejmowaniu decyzji na poziomie organów spółki

W tym okresie, sytuacja ekonomiczna PCL Sp. z o.o. przedstawiała się następująco:

	1998	I półrocze 1999
przychód (w zł.)	27 878 374	16 156 000
aktywa (w zł.)	74 696 964	73 052 000
zysk operacyjny (w zł.)	8 352 539	4 468 000
zysk netto (w zł.)	918 060	1 633 000
zyskowność netto	3,3%	10,1%
zyskowność operacyjna	30,5%	27,9%
zyskowność netto aktywów	1,2%	2,2%
wskaźnik płynności bieżący	5,4	5,2
wskaźnik szybki	3,5	3,6

zadłużenie/aktywa	0,67	0,63
-------------------	------	------

Agencja objęła udziały w Polskim Centrum Leasingowym Sp. z o.o., która w ówczesnej ocenie (na podstawie dostępnych dokumentów, tj.: sprawozdań finansowych, sprawozdań z badania działalności spółki przeprowadzanych przez biegłych rewidentów, dokumentacji Rady Nadzorczej, analiz obejmujących rynek leasingowy oraz prognozy samej Spółki), miała określoną wyraźnie strategię wzrostu, przy zachowaniu swojego bezpieczeństwa finansowego, osiągającą dodatnie wyniki finansowe i coraz lepszą dynamikę zysku w ostatnich kilkunastu miesiącach oraz wypłacającą od 1996 roku dywidendę dla swoich udziałowców.

Spółka od końca 1998r. do pierwszego kwartału 2000r. zwiększała systematycznie przychody ze sprzedaży, miała bardzo dobrą płynność i bez przeszkód regulowała swe zobowiązania. Jedynie uzyskiwana marża zysku ze względu na rosnącą rynkową konkurencję zmniejszała się.

Agencja podpisała umowę zamiany udziałów na początku 2000 roku. W owym czasie nie zapowiadało aby należało się liczyć z utratą wartości przez udziały w PCL. Ówczesna sytuacja ekonomiczna PCL była stabilna.

W połowie 2000 roku nastąpiły niezależne od PCL zawirowania na rynku leasingowym. Ujawniona w maju 2000r. strata BG Leasing po pierwszym kwartale tego roku w wysokości ok. 300 mln zł oraz zachowanie się jej właściciela BIG Banku spowodowała konieczność utworzenia rezerw przez inne banki finansujące. W konsekwencji spowodowało to negatywną dla firm leasingowych reakcję systemu bankowego i nadzoru bankowego. Działania te w istotny sposób zmieniły polski rynek usług leasingowych i miały wpływ m.in. na dalszą działalność PCL.

Akcje i udziały zostały wycenione według ich wartości księgowej. Przekonanie o dużych kosztach i czasochłonności przeprowadzenia wyceny rynkowej pochodziło z doświadczeń ARP S.A. w zlecaniu wycen firmom zewnętrznym. W przypadku przedmiotowej transakcji chodziło o wycenę trzech Spółek, spośród których przynajmniej jedna (STAR S.A.) była ogromną Spółką, posiadającą znaczny majątek i zatrudniającą ponad 2,6 tys. pracowników, a PCL Sp. z o.o. miał zawartych wiele umów leasingowych, z których każda z osobna musiałaby być wyceniona.

Zdaniem Agencji ustalenie parytetu wymiany (zgodnie z wyceną metodą aktywów netto na 30.06.1999 r.) było korzystne dla ARP, gdyż w analizowanych spółkach widoczna była wyraźna tendencja do :

- szybkiego pogarszania się sytuacji ekonomicznej STAR SA skutkującą spadkiem wartości udziałów w spółce,
- braku perspektyw wzrostu wartości udziałów ZPTSz przy braku pewności zamknięcia roku obrotowego 1999 zyskiem netto,
- polepszania się wyników ekonomicznych PCL podwyższających wartość udziałów tej spółki.

W latach 2002-2004 PCL/PCOK ustabilizowała swoją sytuację finansową, spłaciła praktycznie całość zaciągniętych kredytów - spłata 19,4 mln zł.

Spółka od trzech lat wypracowuje zysk netto, podejmuje wiele inicjatyw mających na celu pozyskanie nowych obszarów działalności, m.in.: rozpoczęcie współpracy z BGK odnośnie wspierania samorządów terytorialnych w realizacji inwestycji ze środków Unii Europejskiej, utworzenie w Koszalinie Parku Przemysłowego, budowa ośrodka

wypoczynkowego w Jakubowicach Zdroju, wsparcie ARP w restrukturyzacji podmiotów gospodarczych (Wagon SA).

W szczególności:

- 1) Koszaliński Park Przemysłowy Sp. z o.o. otrzymał promesę udzielenia kredytu inwestycyjnego przez BGK III Oddział w Warszawie na kwotę 869.000 zł z przeznaczeniem na pokrycie kosztów realizacji następujących projektów:
 - „Opracowanie ekspertyz technicznych i finansowych projektu inwestycyjnego Koszalińskiego Parku Przemysłowego”
 - „Proces zarządzania Koszalińskim Parkiem Przemysłowym”
- 2) W marcu br. PCOK Sp. z o.o. dokonał zakupu lokali użytkowych w Warszawie przy ul. Grójeckiej, o powierzchni ogółem 945,70 m², za kwotę 2.200.000 zł. Zakup został dokonany z kredytu bankowego udzielonego przez BGK. Lokale to są przeznaczone do sprzedaży na początku przyszłego roku lub do długoterminowego wynajmu. Wycena tych lokali opiewa na kwotę 3.978.690 zł. Obecnie Spółka negocjuje z Mazowieckim Oddziałem Wojewódzkim NFZ warunki umowy najmu;
- 3) Zarząd PCOK Sp. z o.o. prowadzi rozmowy w sprawie leasingu finansowego zwrotnego nieruchomości komunalnych we Wrocławiu. Kredytu (ok. 100 mln zł) ma udzielić BGK.
- 4) W dalszym ciągu trwają rozmowy na temat wykupienia przez PCOK Sp. z o.o. umów leasingowych BUD Bank Leasing Sp. z o.o.

Poza tym:

- 1) W Jakubowicach, na terenach należących do PCOK Sp. z o.o. zostały znalezione źródła wody mineralizowanej, dokonano ekspertyz, woda nadaje się do sprzedaży. Spółka rozważa sprzedaż tej wody. Może to być dodatkowe źródło finansowania Ośrodka w Jakubowicach. PEFRON rozważa możliwość wniesienia do PCOK Sp. z o.o. linii do butelkowania wody. Możliwe będzie zatrudnienie osób niepełnosprawnych, co da korzyści podatkowe Spółce;
- 2) od początku 2005 r. Spółka spłaciła ok. 600 tys. zł kredytów bankowych zaciągniętych w BPH i w BRE w latach ubiegłych;
- 3) PCOK rozważa możliwość sprzedaży lub długoletniej dzierżawy gruntów na terenie KPP.
- 4) PCOK świadczy usługi na rzecz ARP S.A. polegające na zagospodarowaniu posiadanego przez ARP S.A. majątku;
- 5) Spółka zamierza prowadzić działalność w zakresie konsultingu i restrukturyzacji podmiotów gospodarczych;

Obecnie celem ARP S.A. jest:

- ustabilizowanie w dłuższym okresie czasu sytuacji finansowej spółki
- wzmocnienie kapitałowe, w obliczu powierzenia jej finansowania zamierzeń restrukturyzacyjnych spółek Agencji (wdrożenie strategii operatora finansowego ARP S.A.)
- przekazywanie jej wybranych obszarów działalności do zagospodarowania

Reasumując można stwierdzić - nawet z perspektywy dnia dzisiejszego - kiedy to już po fakcie znane są wszystkie okoliczności związane z tą inwestycją - że decyzja ARP z października 1999r. odnośnie zwiększenia zaangażowania w PCL podjęta przez Zarząd Agencji na podstawie ówczesnych danych o sytuacji spółki, sytuacji rynkowej branży leasingowej oraz przesłanek na przyszłość zapadła przy zachowaniu odpowiedniej

staranności, nie miała większych uchybień odnośnie trafności analizy sytuacji i możliwych zagrożeń oraz w sposób wyważony kalkulowała ryzyko inwestycyjne.

Ad. 2. Zamiana nieruchomości

NIK zarzuca niegospodarne przeprowadzenie transakcji zamiany:

- posiadanego prawa użytkowania wieczystego nieruchomości położonej przy ul. Domaniewskiej 39 na
- należący do Globe Trade Centre S.A. (GTC) prawo własności lokalu użytkowego w budynku biurowym wraz z prawami związanymi z jego własności, położonego przy ul. Domaniewskiej 41 w Warszawie (obecna siedziba ARP)

Zdaniem NIK Zarząd działając na niekorzyść Agencji, spowodował powstanie szkody majątkowej w wielkich rozmiarach, w łącznej wysokości 63.999,3 tys. zł. Zdaniem NIK, przed przeprowadzeniem przedmiotowej transakcji Zarząd dysponował informacjami o okolicznościach, świadczących o jej niegospodarności.

Przedstawiając obszernie wyjaśnienia, Zarząd ARP stwierdza, w oparciu o analizę transakcji wykonanej przez firmę CUSHMAN WHB, iż zamiana nieruchomości Domaniewskiej 39 i 41 została dokonana adekwatnie do wartości obu nieruchomości, przy zachowaniu „najbardziej prawdopodobnej” ceny 1 mkw gruntu do uzyskania w 1998 r. w Warszawie pod budowę centrum handlowego, a tym samym Zarząd ARP nie spowodował powstania szkody majątkowej w wysokości 61.145.800 zł.

We wnioskach do przedstawionej opinii, Cushman WHB stwierdza, że nieruchomości przedstawiały ekwiwalentną wartość – każda warta po 41.910.000 zł. Zdaniem Cushman WHB, tak obliczona kwota dla działki przy ulicy Domaniewskiej 39 jest znacznie wyższa od średniej ceny sprzedaży gruntów położonych na Mokotowie, będących przedmiotem prawa użytkowania wieczystego, przeznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, w transakcjach zawartych w okresie dwóch lat poprzedzających zawarcie transakcji. Obliczona kwota jest również wyższa od ustalonej przez doradcę „najbardziej prawdopodobnej ceny” sprzedaży na rynku wtórnym prawa użytkowania wieczystego nabywanego w celu budowy centrum handlowego (ok. 605 zł/mkw), przy czym odchylenie w górę stanowi ok. 10%.

W świetle powyższych wyjaśnień oraz materiałów przedstawionych przez ARP, nie można stwierdzić, aby działania Zarządu w przedmiotowym zakresie zasługiwały na ocenę niegospodarnych i niecelowych.

Z podziwieniem

MINISTER SKARBU PAŃSTWA
z up. SEKRETARZ STANU

[Podpis]
Stanisław Speczik

Opinia Prezesa NIK
do stanowiska Ministra Skarbu Państwa
ws. Informacji o wynikach kontroli działalności ARP SA na rzecz wspierania wybranych
podmiotów gospodarczych

Minister Skarbu Państwa w *stanowisku do Informacji o wynikach kontroli działalności ARP SA na rzecz wspierania wybranych podmiotów gospodarczych*¹ odniósł się wyłącznie do dwóch spraw, spośród wielu opisanych przez NIK: do kwestii nabycia przez ARP udziałów w Polskim Centrum Leasingowym Sp. z o.o. (PCL) oraz wymiany nieruchomości przy ul. Domaniewskiej. Obie transakcje były przedmiotem zawiadomień do prokuratury złożonych przez NIK. Zdaniem Ministra Skarbu Państwa, w świetle wyjaśnień oraz materiałów przedstawionych przez ARP, nie można stwierdzić, aby działania Zarządu ARP w tych sprawach zasługiwały na ocenę niegospodarnych i niecelowych. Zdaniem NIK jest to stanowisko błędne – po analizie uzasadnienia powyższego *stanowiska*, NIK podtrzymuje oceny, uwagi i wnioski zawarte w ww. *Informacji*.

Odnosnie stanowiska Ministra Skarbu Państwa **w sprawie nabycia udziałów w PCL**, NIK zauważa:

1. *Stanowisko* opiera się na nieprawdziwej tezie, że w okresie nabycia udziałów PCL (umowa z 31 grudnia 1999 r.) „nie nie zapowiadało aby należało się liczyć z utratą wartości przez udziały PCL”. Powyższej tezie przeczą ustalenia kontroli opisane na str. 29-30 (nagłówek *Pierwszy okres działalności*) oraz na str. 32 (nagłówek *Problemy PCL w okresie poprzedzającym transakcję*). Minister Skarbu Państwa nie odniósł się do powyższych ustaleń.
2. Należy podkreślić, że informacje o trudnościach w działaniach PCL były przekazywane przez Zarząd tej Spółki już od połowy 1998 r., a w połowie 1999 r. spółka utraciła płynność finansową. Problemy te nie były więc związane ze stratami BG Leasing (co wskazuje się w *Stanowisku*), gdyż te straty zostały ujawnione później, w maju 2000 r.
3. Wbrew temu co sugeruje Minister SP, określona w *Informacji* wysokość straty (1 097,1 tys. zł) z tytułu pierwotnego objęcia w lutym 1996 r. udziałów PCL uwzględnia wysokość uzyskanej przez ARP dywidendy (str. 29, trzeci akapit od góry). Należy dodać, że uzyskanie przez ARP w latach 1996-98 dywidendy w łącznej wysokości 20% zaangażowanego kapitału, nie świadczy o jego efektywnej alokacji. Pozostawienie tych środków np. na lokacie bankowej lub zainwestowanie w 52-tygodniowe bony skarbowe przyniosłoby podobnej wielkości zwrot kapitału w każdym z trzech lat wymienionego okresu.
4. W *Stanowisku* Minister Skarbu Państwa podaje, że w *Informacji* przyjęto niezasadnie długi (czteroletni) okres dla określenia zmniejszenia wartości udziałów PCL. Należy zauważyć, że przyjęcie każdego krótszego okresu również wskazywałoby na znaczną utratę wartości przez udziały PCL. W ciągu roku od ich nabycia wartość księgowa

¹ Pismo z 4 lipca 2005 r. (MSP/DNW/3/3108/05) podpisane z upoważnienia Ministra Skarbu Państwa przez Podsekretarza Stanu w MSP Stanisława Speczika.

udziałów zmniejszyla się o połowę, a na koniec dwóch kolejnych lat (2001 i 2002) udziały te miały wartość ujemną.

Wbrew swojej konkluzji, *Stanowisko* MSP w sprawie transakcji przy ul. Domaniewskiej w istocie potwierdza znaczne zaniżenie przez ARP wartości zbywanej działki:

1. Z przywołanej w *Stanowisku* opinii firmy *Cushman WHB*² wynika, że wartość nieruchomości ARP przy ul. Domaniewskiej 39 wynosiła co najmniej 41,9 mln zł, a przy założeniu, że działka ta będzie nabywana w celu budowy centrum handlowego – czyli w pełni uzasadnionym – ponad 51 mln zł. W tym przypadku, cena 1 m² gruntu to 605 zł, czyli (wg średniego kursu NBP dla USD z dnia transakcji zamiany nieruchomości przez ARP) 171,15 USD/m², podczas gdy w transakcji wymiany ARP przyjęła 82,5 USD/m², czyli 292 zł za m². W umowie zamiany, ARP określiła wartość zbywanej nieruchomości przy ul. Domaniewskiej 39 na 28,3 mln zł. Zatem wyliczenie oparte na danych zawartych w *Stanowisku* Ministra Skarbu Państwa wskazuje na zaniżenie wartości nieruchomości ARP w granicach od 13,6 do 22,8 mln zł. Po uwzględnieniu dodatkowej szkody w kwocie 2,9 mln zł z tytułu korzystania z pośrednictwa przy zamianie nieruchomości z GTC – według wyliczeń uznanych przez MSP za wiarygodne **działania Zarządu ARP skutkują powstaniem szkody majątkowej w wielkich rozmiarach od 16,5 mln zł do 25,7 mln zł.**
2. Izba wyliczając wysokość szkody, dla określenia wartości gruntu przyjęła cenę, którą zapłacił ten sam inwestor, który nabył działkę ARP, za działkę sąsiednią, nabytą również w celu budowy Galerii Mokotów. Twierdzenie z analizy firmy *Cushman*, że cena gruntu przyjęta przez NIK jako podstawa do oszacowania wysokości strat jest znacznie wyższa od ówczesnej średniej ceny sprzedaży gruntów na Mokotowie, jest twierdzeniem prawdziwym. Należy jednak dodać, że różnica w cenie wynika z faktu, że Agencja sprzedawała swoje grunty pod budowę największego na Mokotowie obiektu handlowego (Galeria Mokotów), co powinno było mieć istotny wpływ na wysokość uzyskanej ceny. Należy także uwzględnić, że w latach 1997-1998 ceny gruntu przy ul. Domaniewskiej w faktycznie przeprowadzonych transakcjach były także znacząco wyższe niż wskazana „najbardziej prawdopodobna cena” (ok. 605 zł/m², czyli 171,15 USD/m²). W transakcji zamiany działki Domaniewska 39 na obecną siedzibę ARP (Domaniewska 41), cena gruntu nabywanego przez ARP wynosiła 271,63 USD za m² (960 zł/m²). **W przeprowadzonej w 1997 r. transakcji sprzedaży działki sąsiadującej z działką Domaniewska 39 cena wyniosła 350 USD/m², przy cenie wyjściowej podanej w ogłoszeniu prasowym w wysokości 260 USD/m².**

W związku z powyższym, NIK nie podziela stanowiska Ministra Skarbu Państwa, że „nie można stwierdzić, aby działania Zarządu [ARP – *dopisek NIK*] w przedmiotowym zakresie zasługiwały na ocenę niegospodarnych i niecelowych”.

2 up. WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Szwedowski
Krzysztof Szwedowski
08.07.2005 r.

² Powyższa analiza nie została przedstawiona NIK, ani w czasie czynności kontrolnych, ani w trakcie zgłaszania zastrzeżeń do protokołu lub wystąpienia.